

Skyddad natur 2019-12-31

Protected Nature 2019

I korta drag**15 procent formellt skyddad natur**

Av Sveriges hela land- och sötvattensareal är 15 procent formellt skyddad. Av denna yta är nästan hela, närmare bestämt 97 procent, permanent skyddad enligt miljöbalken. I det permanenta skyddet ingår här nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, nationalstadsparken och Natura 2000. Av Sveriges havsyta är 12 procent formellt skyddad, varav så gott som hela arealen med permanent skydd via miljöbalken.

Det tidsbestämda skyddet utgörs av naturvårdsavtal mellan markägare och statliga myndigheter och utgör 0,4 procent av Sveriges hela landareal och sötvatten. I det formella skyddet ingår även Naturvårdsverkets avtal med Fortifikationsverket, vilket omfattar 0,1 procent av allt land- och sötvatten i Sverige.

Tabell 1. Formellt skyddad natur 2019-12-31

		Totalt		Land- och sötvatten		Havsvatten	
Instrument för skydd	Antal	Areal i hektar	Andel	Areal i hektar	Andel	Areal i hektar	Andel
Miljöbalken, permanent formellt skydd							
Nationalparker	30	743 238	1,4%	697 257	1,6%	45 981	0,6%
Naturreservat	5 111	4 850 271	9,2%	4 286 351	9,6%	563 920	6,9%
Naturvårdsområden	89	148 466	0,3%	122 122	0,3%	26 344	0,3%
Biotopskyddsområden i skog	8 332	30 942	0,1%	30 940	0,1%	3	0,0%
Övrigt biotopskyddsområde	118	336	0,0%	290	0,0%	46	0,0%
Nationalstadsparken	1	2 614	0,0%	1 820	0,0%	794	0,0%
Natura 2000	4 539	7 794 568	12,4%	5 790 922	12,9%	2 003 646	9,1%
Totalt utan överlapp	18 220	8 725 649	14,1%	6 498 101	14,5%	2 227 547	11,9%
Jordabalken, tidsbestämt formellt skydd							
Naturvårdsavtal	18 194	171 214	0,3%	171 193	0,4%	21	0,0%
Inomstatliga överenskommelser							
Fortifikationsverket	56	32 284	0,1%	32 229	0,1%	56	0,0%
Samtliga instrument, utan överlapp		8 906 210	14,5%	6 678 589	14,9%	2 227 621	11,9%

Birgitta Olsson, Naturvårdsverket
Tfn 010-698 10 00
birgitta.olsson@naturvardsverket.se

Karin Hedeklint, SCB
Tfn 010- 479 50 00
mark.vatten.gis@scb.se

Statistiken har producerats av SCB, ansvarig för officiell statistik inom området.

ISSN 1654-3947 Serie MI – Miljö. Utkom den 27 maj 2020.

URN:NBN:SE:SCB-2019-MI41SM2001_pdf

Utgivare av Statistiska meddelanden är Joakim Stymne, SCB.

Kommentarer till Tabell 1. Formellt skyddad natur 2019-12-31:

Andel avser skyddad areal jämfört med Sveriges hela areal, så som det redovisas i SCB:s officiella statistik över land- och vattenarealer, se www.scb.se/mi0802, referens-tidpunkt 2020-01-01.

Natura 2000 inom Sveriges ekonomiska zon ingår i redovisning av totalareal och havsvatten i hektar. Arealer inom ekonomisk zon ingår inte i redovisning av andelar, eftersom den beräkningen endast omfattar arealer inom Sveriges territorium. Natura 2000 inom ekonomisk zon omfattar cirka 1 261 000 hektar.

Inom skyddsformerna naturreservat, Natura 2000 och naturvårdsavtal ingår arealer utan restriktioner, till exempel utan föreskrifter mot skogsbruk.

Uppgifterna avser områden som var gällande (det vill säga hade vunnit laga kraft) 2019-12-31.

Andelar och arealer kan inte summeras eftersom överlapp mellan skyddstyper förekommer. Om statistiken är rensad från överlappande ytor, är det markerat med texten "utan överlapp".

Naturvårdsavtal inkluderar Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens naturvårdsavtal, vitryggsavtal, samt ekoparker. Flera avtal saknar tillgänglig information om slutdatum. Av Naturvårdsverkets avtal har 140 stycken, omfattande 2 330 hektar, en kvarvarande löptid på mindre än 15 år.

Antal områden avseende inomstatliga överenskommelser med Fortifikationsverket, uppgiften hämtad från *Överenskommelse om skydd av särskilt värdefulla naturskogsområden*, 5. *Naturskogar* Nv Dnr 310-167-10 No.

Arealer är beräknade enligt kartesisk metod. Beräkning enligt sfärisk metod gör totalytan cirka 53 000 hektar större, men påverkar inte de andelar som redovisas i tabellen.

Ny skyddad skogsmark och låg fjällskog

Under 2019 ökade den permanent formellt skyddade arealen med 35 000 hektar, framförallt i form av nya naturreservat. De nya områdena bestod till 56 procent av skogsmark och låg fjällskog. 21 procent utgjordes av öppen våtmark och 12 procent var hav.

2019 års största nya naturreservat var Skarvsjömyrarna, beläget mellan tätorterna Storuman och Vilhelmina i Västerbottens län. Det omfattar mer än 6 000 hektar totalt och utgörs till 95 procent av landarealer.

Den största ökningen av skyddad landareal per kommun skedde i Älvkarleby kommun, Uppsala län. Ökningen på 1 procentenhet gav kommunen en andel på 4 procent skyddad landareal. Den berodde på bildandet av två nya naturreservat i kommunen, Komossen och Mararna, omfattande knappt 100 hektar vardera.

Agenda 2030 och skydd av marina miljöer

Ett av delmålen i det globala ramverket Agenda 2030 handlar om skydd av områden i marina miljöer. Enligt målet ska minst 10 procent av varje lands kust- och havsområden vara skyddade, senast till år 2020. Statistiken för 2019 visar att 14 procent av Sveriges totala havsyta, inklusive den ekonomiska zonen, består av skyddade marina miljöer. Endast inom svenskt territorium utgör skyddet 11 procent av havsytan. Sverige skyddar därmed mer än det globala målet.

Andelen skyddad havsyta varierar mellan olika delar av Sverige. I Västerhavet är 32 procent av havsytan skyddad, i Östersjön är det 16 procent och i Bottniska viken 5 procent. Bland länen har Skåne den högsta andelen skyddad havsyta, med 42 procent. I beräkningen per län ingår inte den ekonomiska zonen.

Innehåll

Statistiken med kommentarer	5
Årets tema:	5
Agenda 2030 och skydd av marina miljöer	5
Mål 14 – Hav och marina resurser	5
Skydd av marina miljöer i Sverige	6
Nationella skyddsformer i marin miljö	8
Från norr till söder i Östersjön – exempel på naturreservat i marin miljö	10
Nätverk av marina skyddade områden	11
Skyddad natur – historik	12
Naturtyper i skyddade områden	13
Storleksfördelning	15
Skyddad natur per kommun	16
Nationalparker	18
Naturreservat	19
Markägare i naturreservat	22
Naturvårdsområden	22
Biotopskyddsområden i skog och på övrig mark	23
Nationalstadsparken	24
Natura 2000	25
Natura 2000 utan överlapp med andra skyddstyper	26
Naturtyper	27
Storleksfördelning av areal skyddad produktiv skog	28
Formellt skyddad skogsmark	29
Formellt skyddad skogsmark med överlapp	30
Formellt skyddad skogsmark utan överlapp	32
Formellt skyddad skogsmark per region	32
Formellt skydd, slutavverkning och gallring	37
Djur- och växtskyddsområden	38
Skyddade älvar	39
Vattenskyddsområden	40
Fridlysta djur- och växtarter	42
Naturminnen	43
Kulturresevat	44
Befolkning och tillgänglighet	45
Tätortsnära natur	47
Beslut, förvaltning och kostnader	48
Beslut om naturreservat och naturvårdsområden	48
Förvaltare av skyddade områden	48
Naturvårdsverkets kostnader	49

Skogsstyrelsens kostnader	49
Brott och förseelse mot områdesskydd	50
Internationell utblick	51
	51
Skyddad natur inom Europa	51
 Tabeller	 53
Tabell 30. Skyddad natur per kommun 2019-12-31	53
 Kort om statistiken	 59
Statistikens ändamål och innehåll	59
Årligt tema	59
Definitioner och förklaringar	60
Instrument för skyddad natur	60
Naturtyper	63
Regioner	64
Information om statistikens framställning	66
Indata	66
Referensdatum	68
Bearbetningar	68
Information om statistikens kvalitet	70
Naturvårdsregistret (NVR)	70
Navet	70
Nationella marktäckedata (NMD)	70
Referensdatum i långa tidsserier	71
Internationella jämförelser	72
Förändringar jämfört med föregående års statistik	72
Bra att veta	73
Information hos andra myndigheter	73
Teckenförklaring för tabeller	74
Tidsserier	74
Tips vid användning av statistiken	74
 In English	 75
Summary	75
List of terms	77

Statistiken med kommentarer

Årets tema:

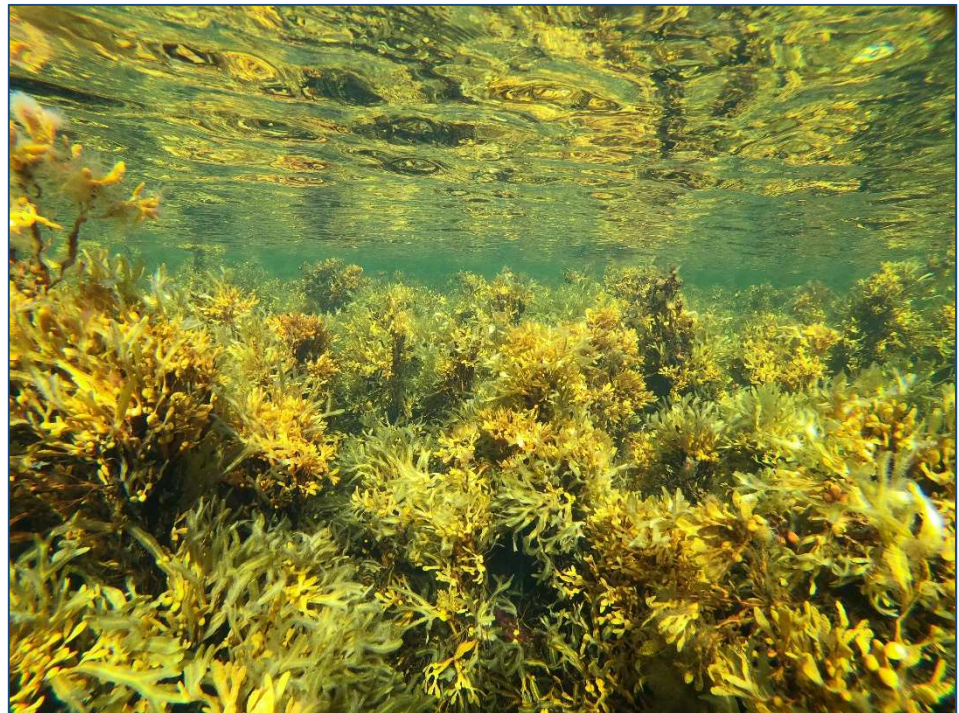
Agenda 2030 och skydd av marina miljöer

Agenda 2030 är FN:s strategi för hållbar utveckling i världen. Det innehåller 17 globala mål, som syftar till att uppnå en ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling fram till år 2030. Målen handlar bland annat om utrotning av fattigdom och hunger, förverkligande av mänskliga rättigheterna och jämställdhet samt att säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Arbetet med målen ska genomföras i enlighet med varje lands egna förutsättningar och relevanta nationella mål. Sveriges måluppfyllelse bör därför ses i relation till såväl de nationella mål som finns uppsatta sedan tidigare, som till de globala målsättningarna.

Nästan 250 olika indikatorer används för att mäta hur varje land uppfyller målen i Agenda 2030. I Sverige är det SCB som ansvarar för uppföljningen, med stöd från de myndigheter och organisationer som kan bidra med data inom sina ansvarsområden. SCB:s första uppföljning av Agenda 2030 publicerades i november 2019¹. En årlig uppdatering kommer att göras.

Mål 14 – Hav och marina resurser

Agendans Mål 14 – *Hav och marina resurser* motsvaras väl av det svenska nationella miljömålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. Där ingår målsättningar för hållbar fiskproduktion, biologisk mångfald, upplevelsevärden, samt skydd av särskilt värdefulla områden. Delmål 14.5.1 handlar om skydd av områden i marina miljöer. Enligt det ska minst 10 procent av varje lands kust- och havsområden vara skyddade, senast till år 2020. Det mäts via indikator 14.5.1 *Marint skydd per havsområde*.

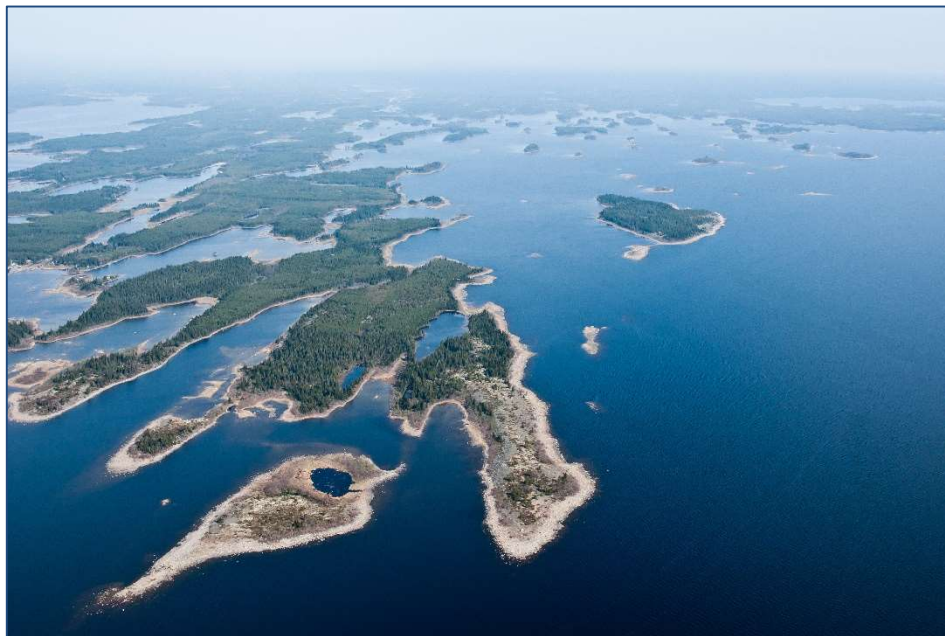
Naturresevat Utklippan. Fotograf: Susanna Fredriksson

¹ www.scb.se/mi1303

Skydd av marina miljöer i Sverige

I SCB:s statistik över skydd av marina miljöer ingår:

1. Nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och övriga biotop-skyddsområden i marin miljö, med syften och föreskrifter kopplade till den marina miljön.
2. Natura 2000-områden med utpekade marina habitat 1110-1180, 1610-1630, 1650 och 8330.

Naturreservat Tavasten-Skeppsviksskärgården. Fotograf: Lars Lindh

Skyddet av marina miljöer utgör 14 procent av Sveriges totala havsyta, inklusive den ekonomiska zonen. Endast områden som är utpekade enligt EU:s naturvårdsdirektiv, så kallade Natura 2000-områden, kan sträcka sig utanför territorialgränsen, in i ekonomisk zon, eftersom det där saknas möjlighet att bilda naturreservat enligt svensk lag.

Endast inom svenskt territorium utgör skyddet 11 procent av havsytan. Sverige skyddar därmed mer än det globala målet, som säger att minst 10 procent av kust- och havsområdena ska skyddas.

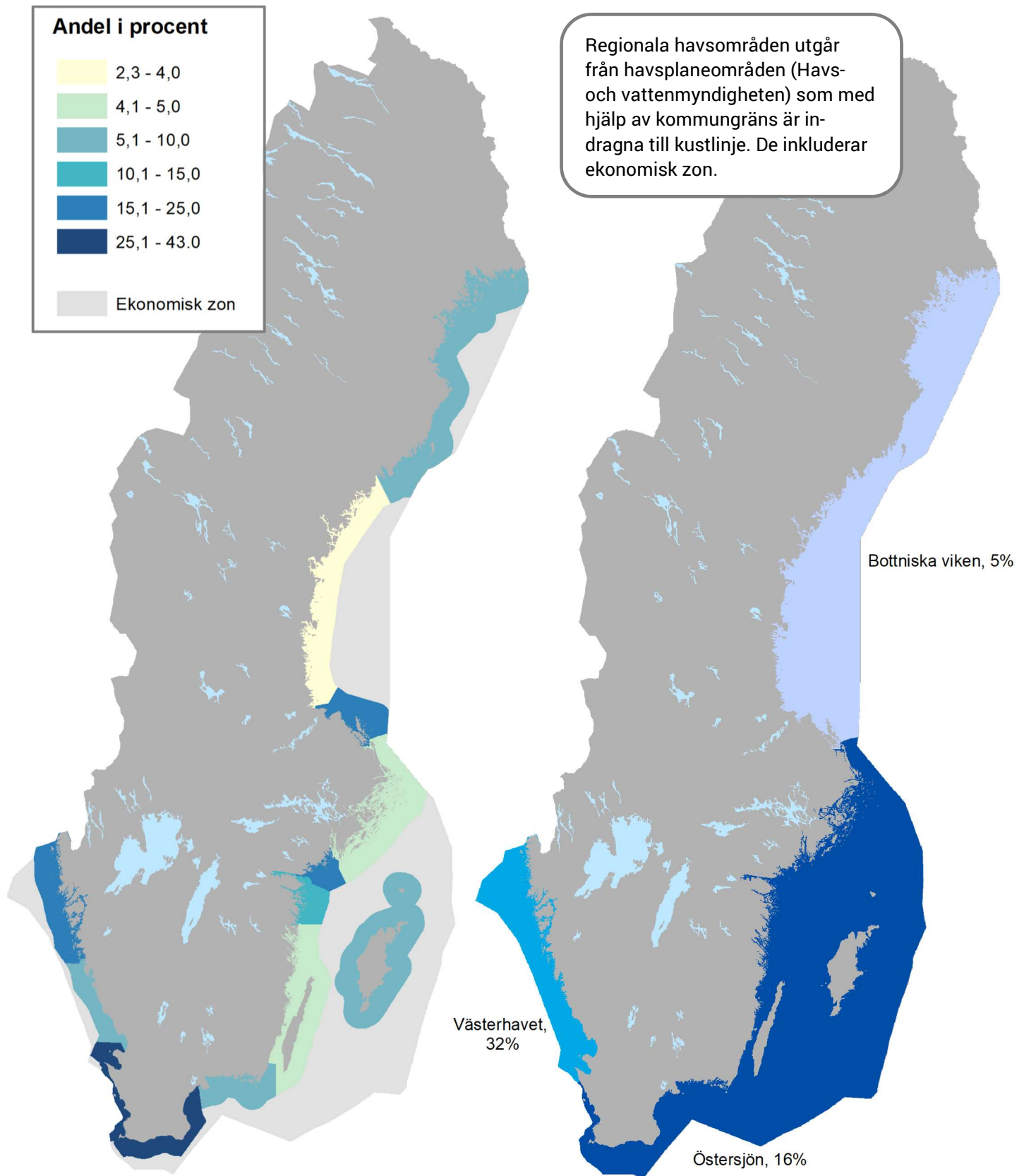
Tabell 2. Skydd av marina miljöer per regionalt havsområde, 2019-12-31

Regionalt havsområde	Areal skyddat hav, i hektar	Andel av total havsyta
Västerhavet	438 400	32%
Östersjön	1 445 000	16%
Bottniska viken	269 600	5%
Totalt	2 153 000	14%

Hektar är avrundat till jämna 100-tal. Summeringar kan därför inte göras.

Andelen skyddad havsyta varierar mellan olika delar av Sverige. I Västerhavet är 32 procent av havsytan skyddad, i Östersjön är det 16 procent och i Bottniska viken 5 procent. Bland länen har Skåne den högsta andelen skyddad havsyta, med 42 procent. I beräkningen per län ingår inte den ekonomiska zonen.

Karta 1 och 2. Skydd av marina miljöer per län och regionalt havsområde, andel av total havsyta 2019-12-31

Nationella skyddsformer i marin miljö

De nationella skyddsformerna styrs av svensk lagstiftning inom miljöbalken. Sverige har en nationalpark, 93 naturreservat och ett naturvårdsområde belägna helt i marin miljö, med syften och föreskrifter kopplade till den marina miljön. I statistiken avseende 2019 har antalet områden ökat med 14 objekt, jämfört med föregående år. Fyra områden vann laga kraft under 2019. Övriga har vid en genomgång bedömts uppfylla kriterierna för marint skydd, men har tidigare inte redovisats. Naturreservatet Karklö är borttaget, eftersom det vid en genomgång inte bedömts uppfylla kriterierna för marina naturreservat.

Västra Götaland och Skåne är de län som har flest nationellt skyddade områden i marin miljö. Västra Götalands län har även den största ytan skydd, med en sammanlagd areal på nästan 82 000 hektar hav. Nästan hälften av den ytan utgörs av Kosterhavets nationalpark. Den näst största ytan per län finns i Västerbotten, där 74 000 hektar hav är nationellt skyddat, fördelat på 5 olika objekt.

Tabell 3. Nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden i marin miljö, antal och areal per län, 2019-12-31

Län	Antal	Havsareal i hektar
Stockholms län	6	13 410
Uppsala län	7	61 840
Södermanlands län	3	5 880
Östergötlands län	9	26 570
Kalmar län	13	17 610
Gotlands län	2	56 130
Blekinge län	10	9 030
Skåne län	16	56 240
Hallands län	3	6 330
Västra Götalands län	14	81 960
Gävleborgs län	4	2 170
Västernorrlands län	2	910
Västerbottens län	5	73 960
Norrbottnens län	1	15 630
Summa 2019	95	427 670
Summa 2018	81	406 580

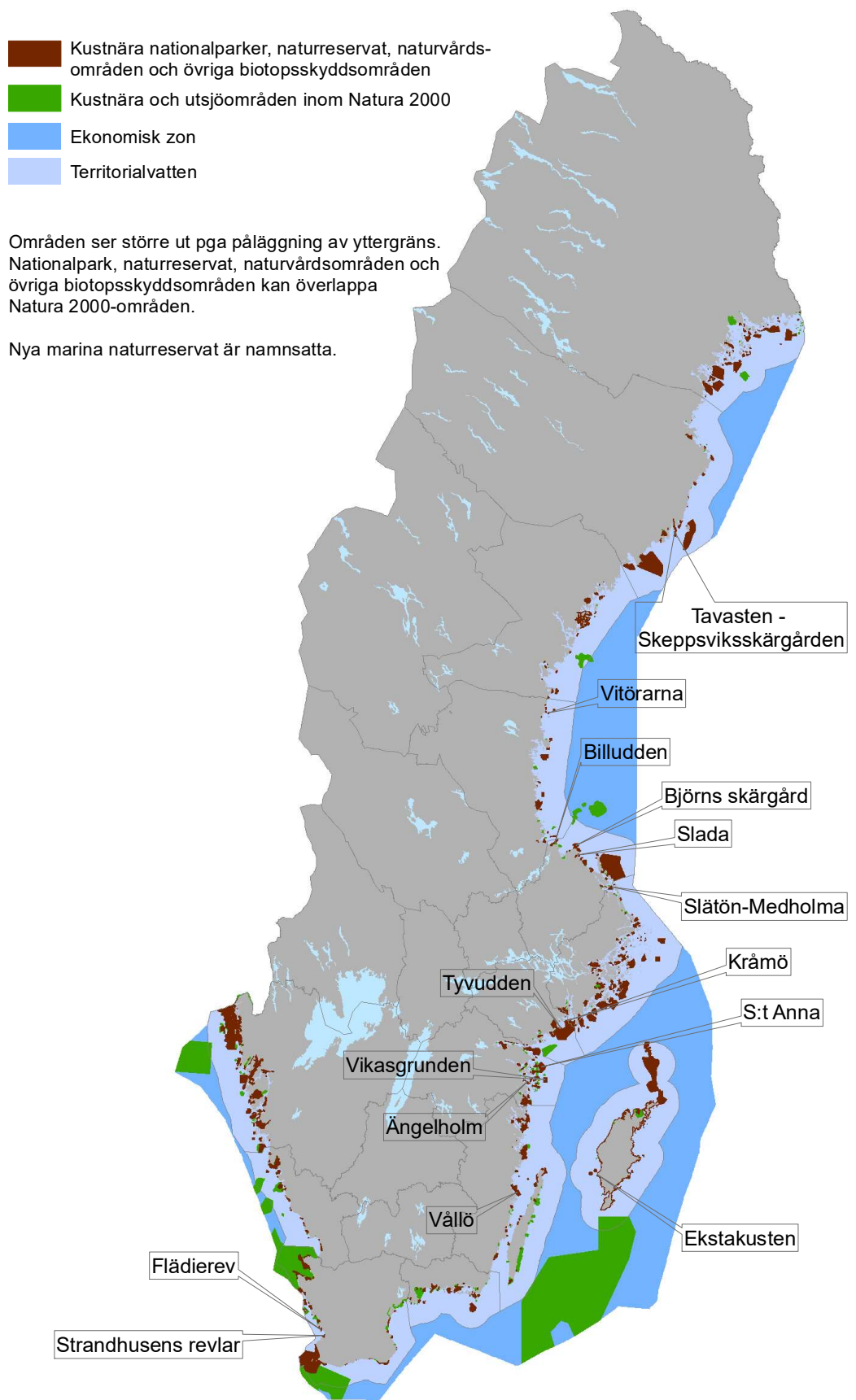
Det enskilt största naturreservatet i marin miljö är Salvorev-Kopparstenarna i Gotlands län, som har en havsareal på 56 000 hektar. Det följs av Gräsö östra skärgård i Uppsala län, med en havsareal på 53 000 hektar.

Tabell 4. Sveriges tio största nationalparker och naturreservat i marin miljö, 2019-12-31

Namn	Län	Havsareal i hektar
Salvorev-Kopparstenarna	Gotlands län	56 030
Gräsö östra skärgård	Uppsala län	53 320
Örefjärden-Snöanskärgården	Västerbottens län	46 820
Falsterbohalvöns havsområde	Skåne län	41 240
Kosterhavets nationalpark	Västra Götalands län	37 960
Holmöarna	Västerbottens län	20 580
Väderöarna	Västra Götalands län	18 090
Kallfjärden	Norrbottnens län	15 630
Gullmarn	Västra Götalands län	11 750
Bråviken	Östergötlands län	8 810

En fullständig förteckning över de marina reservaten finns i Excelformat på SCB:s webbplats: www.scb.se/mi0603

I Sverige finns även två biotopskyddsområden i marin miljö. Det är Malkvarn i Blekinge län och Sunninge sund-Sundsvik i Västra Götalands län. De omfattar drygt 20 hektar havsyta vardera.

Karta 3. Skyddad natur i anslutning till kusten och marin miljö 2019

Från norr till söder i Östersjön – exempel på naturreservat i marin miljö

Naturreservaten Utklippan och Tavasten-Skeppsviksskärgården är exempel på marina naturreservat som vunnit laga kraft under 2019. De visar på bredden av marina miljöer som finns längs Sveriges Östersjökust.

Utklippan² i Blekinge län är den sydostligaste ögruppen i Sverige. Havsmiljön kring öarna är till stor del orörd och har mycket höga marinbiologiska värden. Revmiljöerna kring ögruppen har en välutvecklad vegetation av blås- och sågtång, samt täta bestånd av blåmusslor. Musselrika grundområden i ytterskärgården utgör en viktig miljö som rast- och födosöksområde för dykänder som ejder och alfågel, arter vars bestånd minskat kraftigt de senaste decennierna. Blåmusselområden kan även fungera som viktiga miljöer för biodiversitet, eftersom de erbjuder såväl substrat som skydd för fisk och andra organismer.

Gråsälén har en stark population i området och ses ofta vila på Degerhuvudet och klipporna där omkring. Även knobbsäl siktas ibland. Inventeringar visar också att tumlare rör sig i området. De största naturvärdena på land är förknippade med förekomsten av rödlistade groddjur (grönfläckig padda, strandpadda och långbensgroda). Området kring Utklippan är dessutom rikt på vrak, vilka förutom sina arkeologiska värden även utgör artificiella rev som bland annat ger skydd åt fisk. Kring Utklippan är den marina artdiversiteten i princip så hög som den kan bli på hårbotten i Östersjön.

Naturreservat Utklippan. Fotograf: Susanna Fredriksson

² <https://www.lansstyrelsen.se/blekinge/besoksmal/naturreservat/utklippan.html>

Förflyttar vi oss fågelvägen drygt 900 km norrut kommer vi till naturreservatet **Tavasten-Skeppsviksskärgården**³. Området ligger i Umeå kommun mitt i Norra Kvarken, det vill säga på tröskeln mellan Bottenhavet och Bottenviken. Här är salthalten så låg att endast ett fåtal arter med marint ursprung kan klara sig. Området hyser ändå mycket höga marinbiologiska naturvärden knutna till de vågskyddade havsvikarna, de orörda havsstrandängarna och de små öarna och skären. Dessa miljöer utgör viktiga lek- och uppväxtområden för såväl abborre och gädda som sik och strömming. Många arter med sötvattensursprung, såsom naten, slingor och kransalger växer på bottnarna i rika bestånd.

Både vikaresälen och gräsälen kan ofta ses, särskilt lockade av de goda fiskbestånden. De flikiga vikarna som skapats av inlandsisen utgör viktiga rast- och häckningslokaler för fågel. Området ligger i en välutvecklad drumlinskärgård med långsmala öar som ligger i nord-sydlig riktning. Drumliner är strömlinjeformade ryggar som visar hur inlandsisen har rört sig.

Ett bra sätt att upptäcka Skeppsviksskärgården är med kajak.

Naturreservat Tavasten-Skeppsviksskärgården. Fotograf: Ann-Margrethe Iseklint

Nätverk av marina skyddade områden

Båda dessa områden ingår i det nätverk av skyddade marina områden som är under uppbyggnad. Förutom att skydda minst 10 procent av den marina miljön så ska områdena tillsammans skapa ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk.

Tillsammans med länsstyrelserna längs kusten arbetar Havs- och vattenmyndigheten med att ta fram handlingsplaner för det marina skyddet. I arbetet ingår att definiera konkreta mål för hur ett representativt och funktionellt nätverk ska se ut. I bakgrunden ligger ett enhetligt nationellt ramverk med tydliga processer, definitioner och begrepp. Ramverket ska ge stöd för att planera, implementera och följa upp områdesskyddet i en mer adaptiv förvaltning, bland annat med hänsyn till den kommande klimatförändringen. Det marina skyddet är ett av flera viktiga verktyg för att förbättra havsmiljöns tillstånd och stärka dess motståndskraft.

³ <https://www.lansstyrelsen.se/vasterbotten/besoksmal/naturreservat/tavasten-skeppsviksskargarden.html>

Skyddad natur – historik

I mer än 100 år har det funnits skyddade naturområden i Sverige. År 1909 antog riksdagen en lag om nationalparker och bildade de nio första nationalparkerna.

De första naturreservaten bildades 1912. Då bestod skyddstypen endast av mindre arealer. Det var först på 1960-talet som arealerna ökade, i och med att ny lagstiftning möjliggjorde bildande av fler och större områden. I slutet av 1980-talet ökade arealerna naturreservat kraftigt, till följd av underlag och kunskap från den landsomfattande urskogsinventeringen 1978-1982, vilken var det första egentliga planeringsunderlaget för skydd av värdefulla skogar. Som ett resultat av den beslutade länsstyrelserna i bland annat Västerbotten och Norrbotten att skydda flera mycket stora fjällurskogar.

Mellan 1999 och 2000 ökade de skyddade arealerna med nästan 600 000 hektar, genom kompletteringar av Natura 2000-områden, samt ombildning av flera stora domänreservat i Norrbottens län till naturreservat.

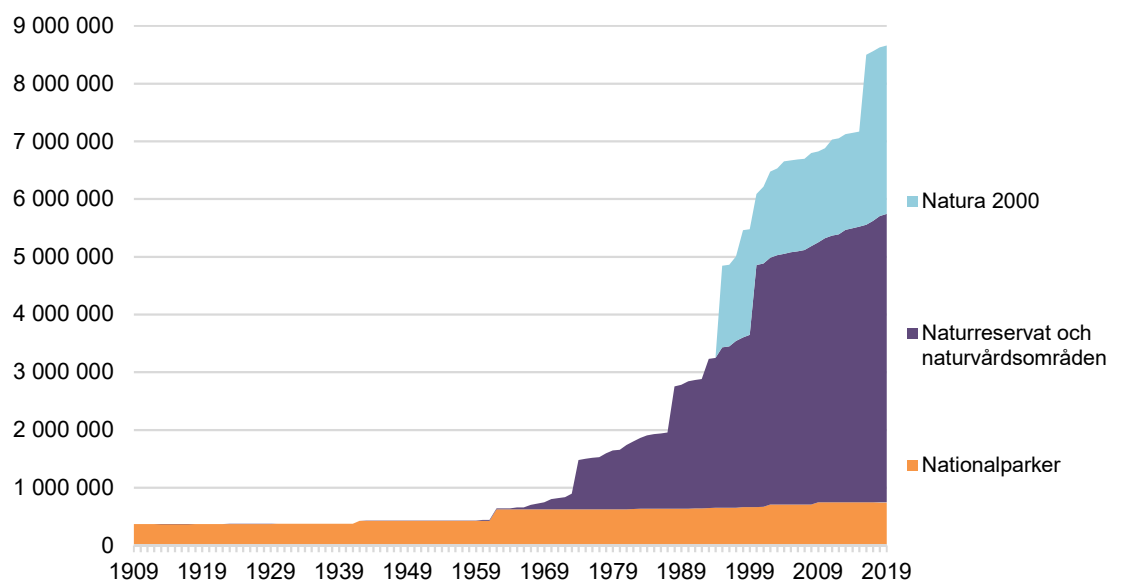
Figur 1. Viktiga årtal i utvecklingen av skyddad natur

Under 2019 ökade de skyddade arealerna med cirka 35 000 hektar. Ökningen skedde inom skyddstypen naturreservat.

Diagram 1. Skyddad natur per instrument, 1909-2019

Akkumulerad totalareal i hektar, för nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och Natura 2000 (habitatdirektivet SCI)

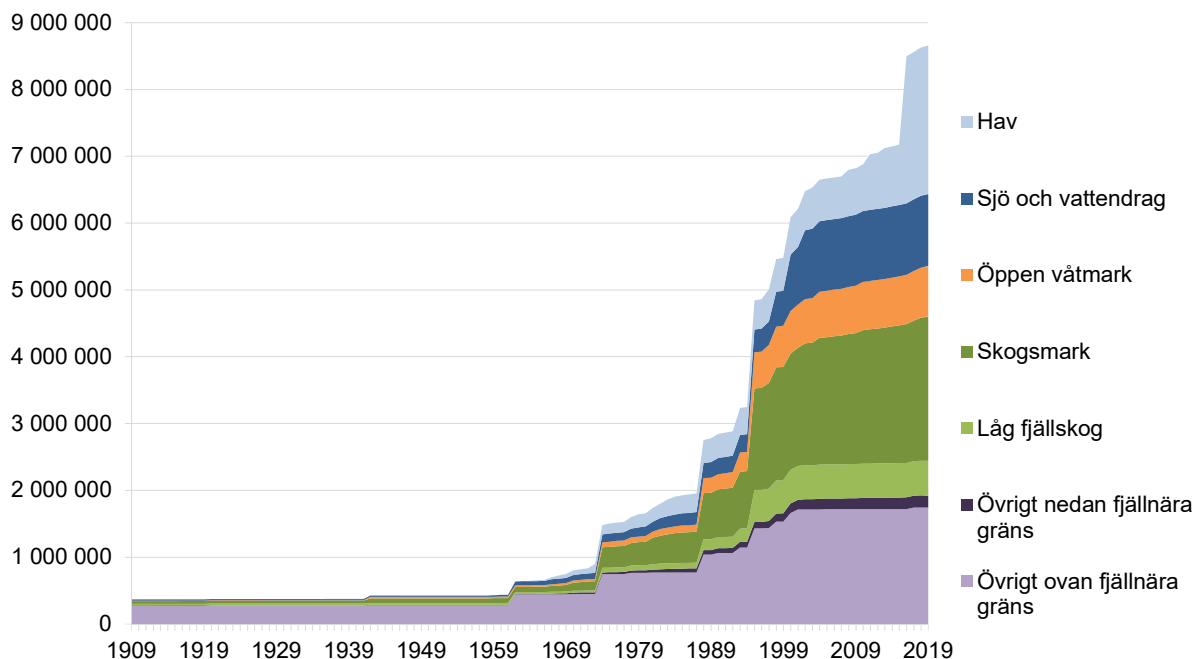
Diagrammet visar nettoarealen skyddad mark utifrån gällande-/laga-kraft-datum. I de fall områdesskydden överlappar varandra redovisas ytan i ordningen nationalpark, naturreservat/naturvårdsområde och Natura 2000. De flesta Natura 2000-områden överlappar nationalpark eller naturreservat.

Naturtyper i skyddade områden

Marker i fjällen dominerade länge den skyddade naturen. Skyddet av skogar, våtmarker, sötvatten och havsmiljöer ökade under den senare delen av 1900-talet, främst som en följd av urskogsinventeringen, införandet av Natura 2000 och miljömålen. Idag består den skyddade naturen till stor del av skogsmark. Tillsammans med naturtypen låg fjällskog utgör skogsmarken 31 procent av den skyddade arealen. Naturtypen hav utgör 26 procent och övrig mark ovan den fjällnära gränsen utgör 20 procent av den skyddade naturen.

Diagram 2. Skyddad natur per naturtyp 1909-2019

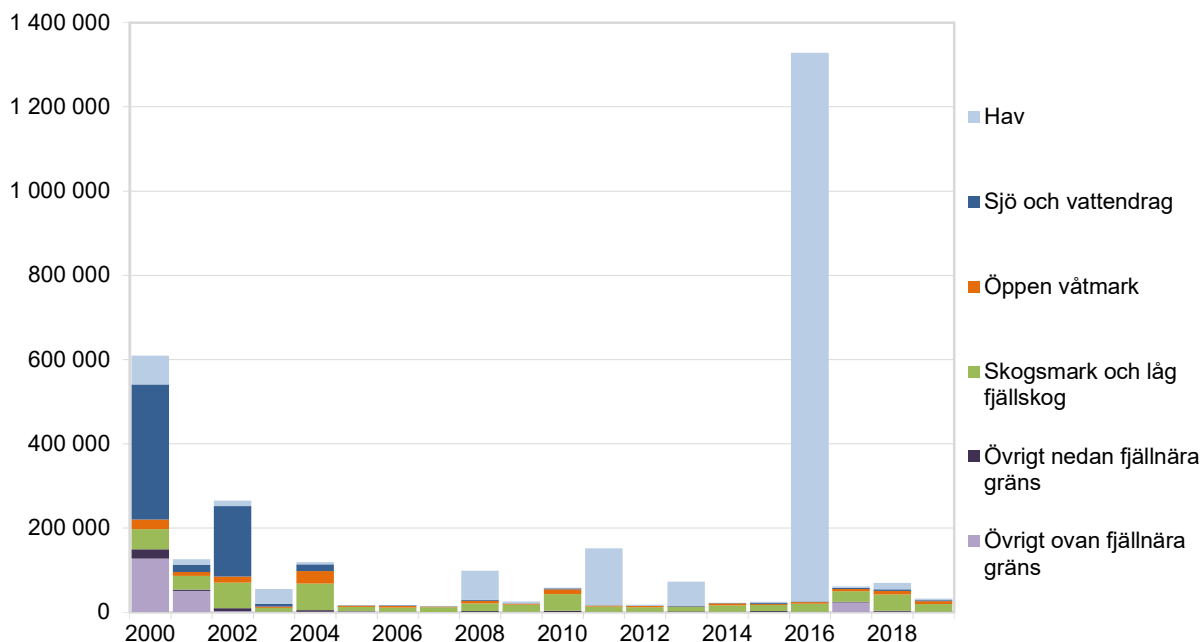
Akkumulerad areal i hektar, för nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och Natura 2000 (habitatdirektivet, SCI)

Diagrammet visar skyddad natur utifrån gällande-/laga-kraft-datum. Senare utökningar av områden redovisas på ursprungligt gällededatum.

Diagram 3. Årligen nytillkommen skyddad areal per naturtyp 2000-2019

Areal i hektar, för nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och Natura 2000 (habitatdirektivet, SCI)

Sedan 2012 har den nytillkomna skyddade naturen ökat med mer än 1,6 miljoner hektar. Det avser skyddad natur inom gällande nationalparker, naturreservat och natura 2000 habitatdirektivet (SCI). De nya arealerna har till 85 procent bestått av hav. Det flesta nya havsarealer tillkom under 2016, då stora havsområden skyddades genom Natura 2000. Skogsmark och låg fjällskog utgör 9 procent av det nya skyddet sedan 2012.

Den skyddade areal som tillkom under 2019 bestod till 56 procent av skogsmark och låg fjällskog. Öppen våtmark utgjorde 21 procent och 12 procent var hav.

Diagram 4. Ny skyddad natur 2012-2019, per naturtyp, andelar i procent

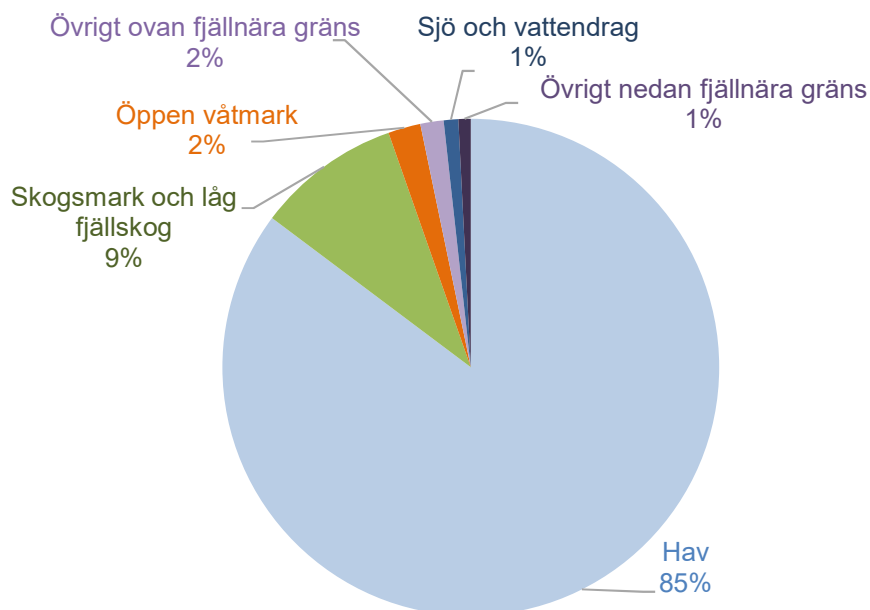
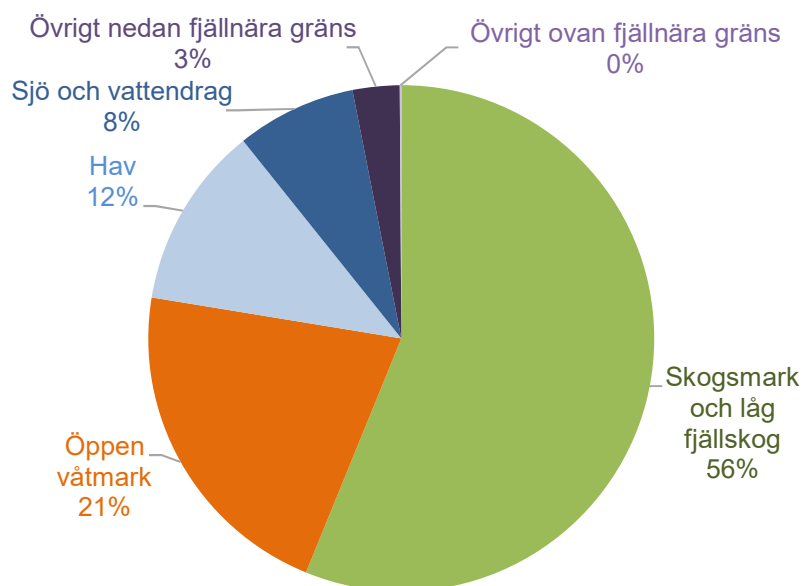

Diagram 5. Nya skyddade områden 2019 per naturtyp, andelar i procent

Skyddad natur avser gällande nationalparker, naturreservat och Natura 2000 (habitatdirektivet SCI). Även arealer utan särskilda restriktioner ingår.

Diagram 4 och 5 visar skyddad natur utifrån ursprungligt gällandedatum. Utökningar av områden som bildades innan 2000 ingår inte. För områden bildade 2000 eller senare visas utökningar på ursprungligt gällandedatum, även om utvidgning har gjorts senare.

Storleksfördelning

Skyddsformerna nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och biotopskyddsområden är nationella och permanenta skyddstyper, eftersom deras skydd regleras i svensk lagstiftning, utan några begränsningar i tid. Skyddstyperna omfattar nästan 13 700 olika objekt, fördelade på knappt 6 miljoner hektar. Biotopskyddsområden i skog utgör den största gruppen, avseende antal objekt. De omfattar mer än 60 procent av antalet skyddade områden. Biotopskydden är dock små till ytan och deras sammanlagda areal utgör därför mindre än 1 procent av den sammanlagda permanent och nationellt skyddade arealen. Hela 95 procent av dem är mindre än 10 hektar och det största objektet är 25 hektar.

Naturreservaten består av fler än 5 000 olika områden och utgör därmed 37 procent av det sammanlagda antalet skyddade områden. Det finns flera mycket stora naturreservat, vilket leder till att skyddstypens sammanlagda areal utgör 84 procent av allt permanent och nationellt skydd. Sveriges största naturreservat är Vindelfjällen i Västerbottens län, som har en yta på mer än 560 000 hektar. Det är mer än Vänerns yta.

Sveriges nationalparker omfattar också stora ytor. Trots att de endast är 30 till antalet, står de för 13 procent av den permanent och nationellt skyddade arealen.

Diagram 6-7. Antal områden och areal per instrument, 2019-12-31

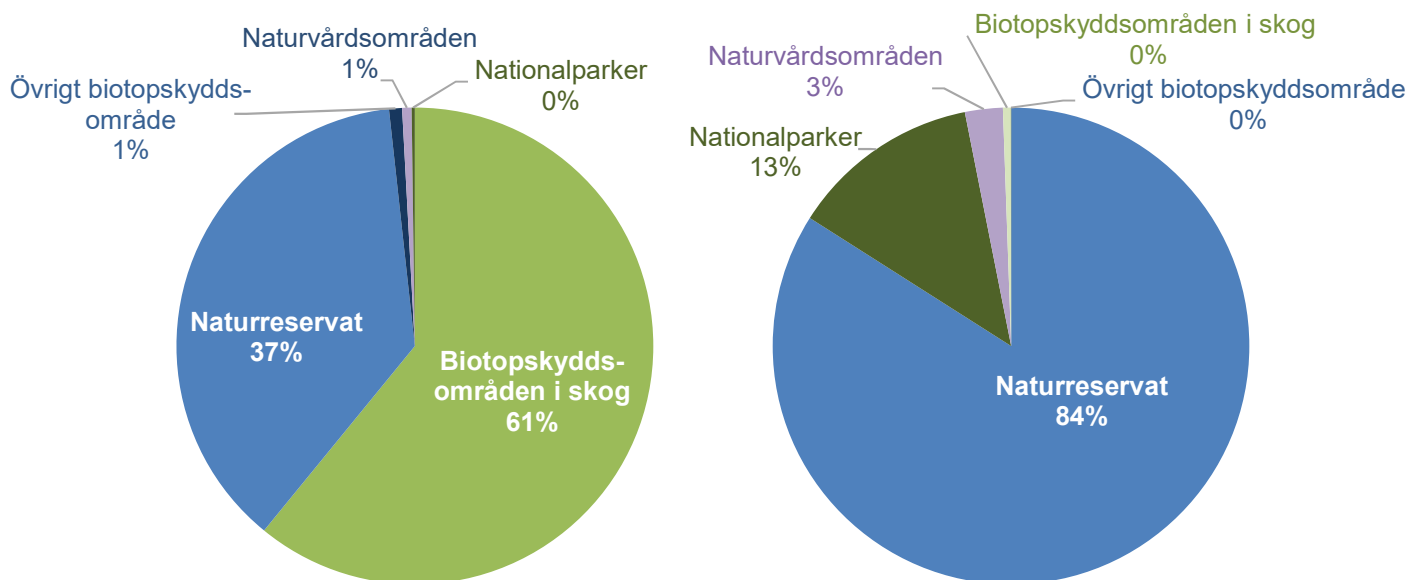
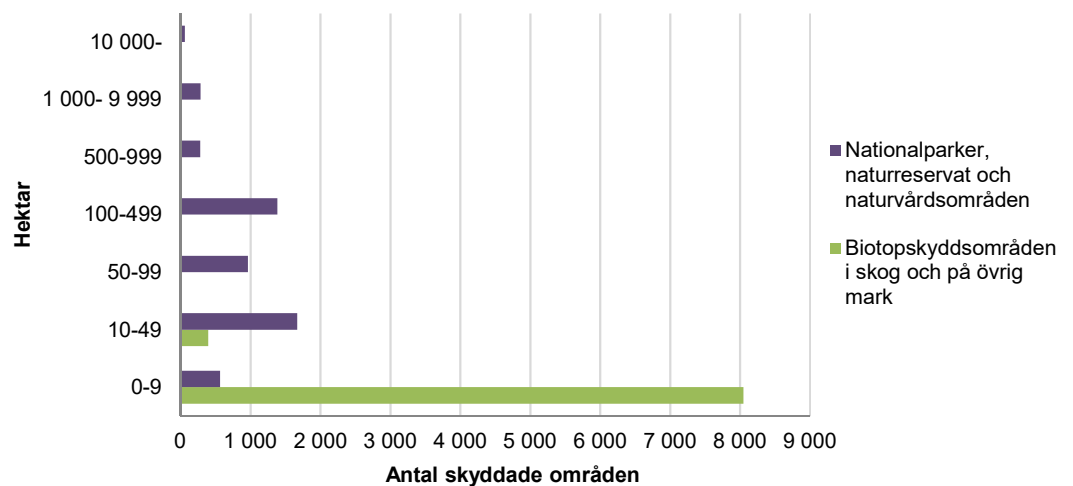

Diagram 8. Antal skyddade områden per storleksklass, 2019-12-31

Skyddad natur per kommun

I alla landets kommuner finns någon typ av skyddad natur, i form av nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde eller biotopskydd. I kommunerna Salem och Vaxholm i Stockholms län, samt Sorsele i Västerbottens län, är mer än hälften av kommunens hela landareal skyddad.

Tabell 5. Tio-i-topp, andel skyddad landareal per kommun 2019-12-31

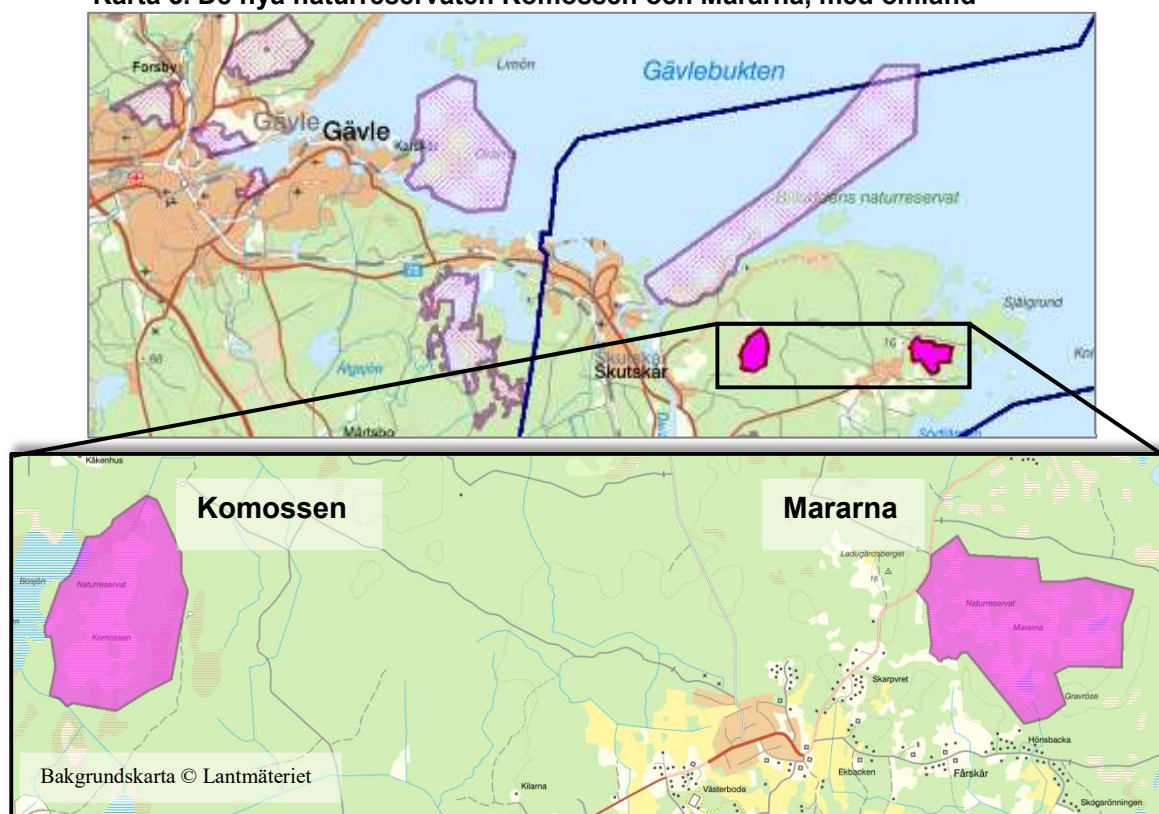
Län	Kommun	Skyddad landareal i hektar	Andel i procent, av kommunens hela landareal
Stockholms län	Salem	3 181	59
Västerbottens län	Sorsele	414 930	56
Stockholms län	Vaxholm	2 927	51
Norrbottnens län	Jokkmokk	852 803	48
Stockholms län	Tyresö	3 038	44
Norrbottnens län	Gällivare	629 335	40
Stockholms län	Huddinge	4 937	38
Stockholms län	Sollentuna	1 709	32
Stockholms län	Järfälla	1 585	29
Dalarnas län	Älvdalen	197 114	29

Beräkningen avser skyddad landareal i nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och biotopskyddsområden (skogliga och övriga), som andel av kommunens hela landareal.

För statistik över alla kommuner, se Tabell 30, samt Excelfil på SCB:s webbplats www.scb.se/MI0603.

Under 2019 stod Älvkarleby kommun, Uppsala län, för den största ökningen av andelen skyddad landareal. Andelen ökade med 1 procentenhet, till 4 procent, till följd av 2 nya naturreservat i kommunen. Kommunens nya reservat heter Komossen respektive Mararna och omfattar nästan 100 hektar vardera.

Karta 5. De nya naturreservaten Komossen och Mararna, med omland

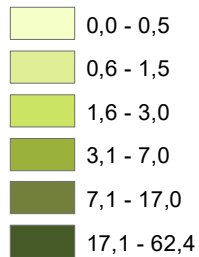

Karta 6 visar andel skyddad natur per kommun jämfört med kommunens totala areal. De mörkare färgerna visar en högre andel skyddad natur. De fjällnära delarna av landet har höga andelar. Även i storstadsregionerna finns flera kommuner med höga andelar skyddad natur.

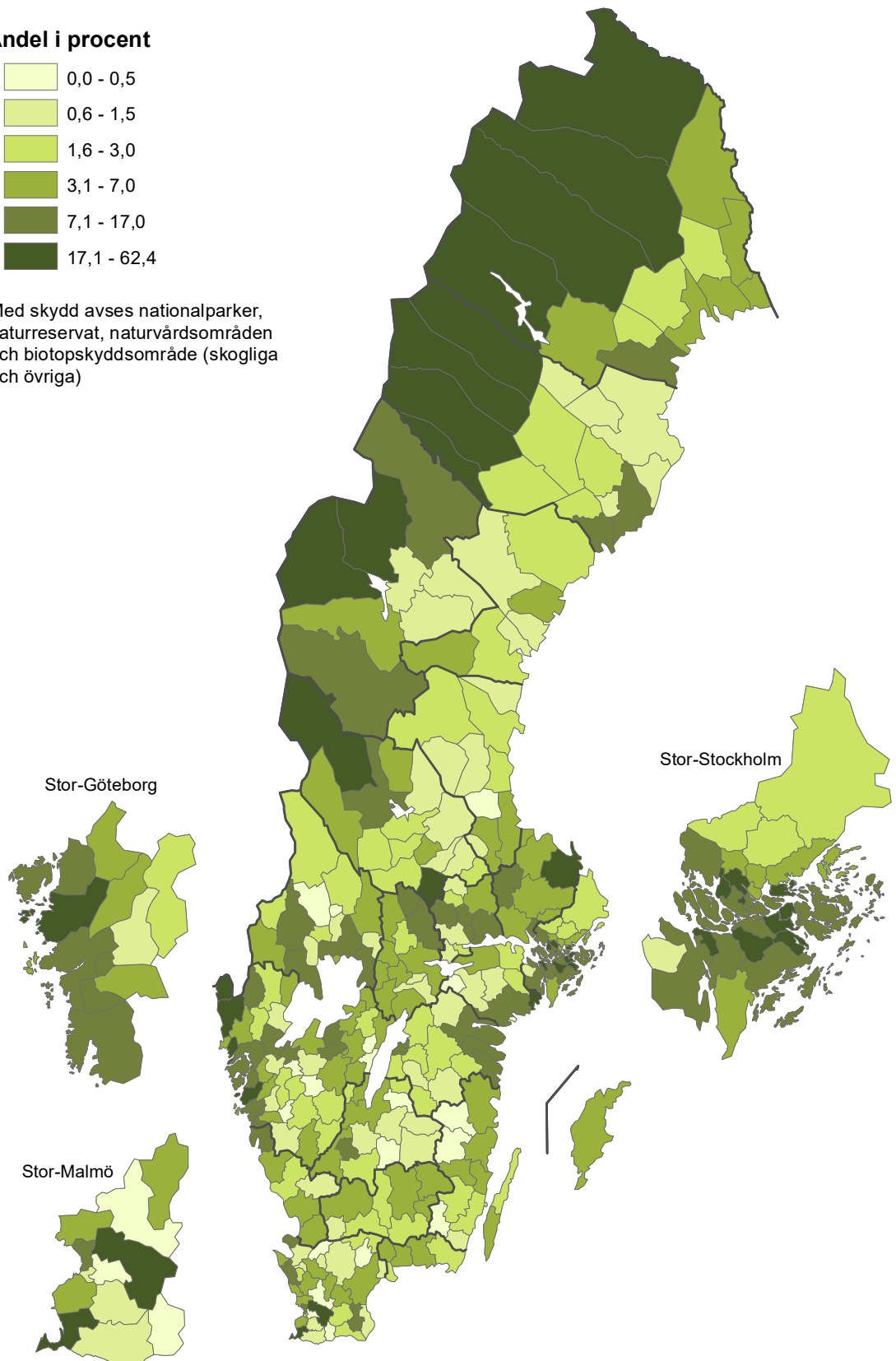
Högst andel skyddad totalareal har Vellinge kommun i Skåne län, med 62 procent. Av Vellinges totala skyddade areal är 96 procent havsyta.

Karta 6. Andel skyddad totalareal per kommun, 2019-12-31

Andel i procent

Med skydd avses nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och biotopskyddsområde (skogliga och övriga)

Nationalparker

Beslut om att inrätta nationalpark fattas av riksdag och regering. Naturvårdsverket ansvarar för beslutsunderlag och planering av nationalparkerna, genom bland annat Nationalparksplan för Sverige. Ett större sammanhängande område av viss landskapstyp kan med stöd av 7 kap. 2 § miljöbalken inrättas som nationalpark. Området bör befinna sig i "naturligt tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick". En förutsättning är att staten äger marken.

Den totala ytan för Sveriges nationalparker uppgår till 743 000 hektar och fördelas på områden belägna över hela landet. De största arealerna finns dock i de norra delarna, framförallt i fjälltrakterna. Fjällområdet i Norrbottens län står för 81 procent av den totala nationalparksarealen. Där ingår områdena Abisko, Pieljekaise, Sarek, Stora Sjöfallet, Vadvetjåkka och Padjelanta, tillsammans med fjällnära Muddus.

De första nio nationalparkerna inrättades 1909. Den senast inrättade nationalparken är Åsnen, som är belägen i kommunerna Tingsryd och Alvesta, Kronobergs län. Dess yta på totalt 1 900 hektar utgörs av insjöskärgård, som till 74 procent består av vatten. Åsnens nationalpark inrättades under 2018.

Nationalparkerna består framförallt av landdytor. 15 procent utgörs av vatten, varav 6 procent är hav. Den största havsarealen finns i Kosterhavets nationalpark, som inrättades 2009 och som är Sveriges enda marina nationalpark.

Tabell 6. Nationalparker 2019-12-31

Namn	Län	Inrättat, år	Arealer i hektar			
			Totalt	Land	Söt-vatten	Havs-vatten
Abisko	Norrbottens län	1909	7 721	6 795	926	-
Björnlandet	Västerbottens län	1991	2 371	2 335	36	-
Blå Jungfrun	Kalmar län	1926	190	65	0,0	124
Dalby Söderskog	Skåne län	1918	37	37	-	-
Djurö	Västra Götalands län	1991	2 323	315	2 008	-
Fulufjället	Dalarnas län	2002	38 440	37 574	866	-
Färnebofjärden	Uppsala län	1998	10 464	6 296	4 168	-
	Västmanlands län					
	Dalarnas län					
	Gävleborgs län					
Garphyttan	Örebro län	1909	111	111	-	-
Gotska Sandön	Gotlands län	1909	4 464	3 674	-	790
Hamra	Gävleborgs län	1909	1 381	1 321	60	-
Haparanda Skärgård	Norrbottens län	1995	7 430	817	2	6 612
Kosterhavets nationalpark	Västra Götalands län	2009	38 824	861	1	37 962
Muddus	Norrbottens län	1942	51 137	49 261	1 876	-
Norra Kivill	Kalmar län	1927	110	107	2	-
Padjelanta	Norrbottens län	1962	199 898	167 160	32 738	-
Pieljekaise	Norrbottens län	1909	15 485	14 090	1 394	-
Sarek	Norrbottens län	1909	198 465	193 251	5 214	-
Skuleskogen	Västernorrlands län	1984	3 057	2 741	35	281
Stenshuvud	Skåne län	1986	399	302	0	97
Stora Sjöfallet	Norrbottens län	1909	127 993	115 959	12 035	-
Store Mosse	Jönköpings län	1982	7 675	7 410	265	-
Sånfjället	Jämtlands län	1909	10 378	10 357	21	-
Söderåsen	Skåne län	2001	1 620	1 614	5	-
Tiveden	Västra Götalands län	1983	2 041	1 823	218	-
	Örebro län					
Tresticklan	Västra Götalands län	1996	2 906	2 713	193	-
Tyresta	Stockholms län	1993	1 962	1 874	88	-
Töfsingdalen	Dalarnas län	1930	1 590	1 579	11	-
Vadvetjåkka	Norrbottens län	1920	2 704	2 641	63	-
Åsnens nationalpark	Kronobergs län	2018	1 869	491	1 378	-
Ängsö	Stockholms län	1909	195	81	-	114
Summa 2019			743 238	633 653	63 604	45 981
Summa 2018			743 235	633 651	63 604	45 981

Naturresevat

Naturresevat bildas av länsstyrelser eller kommuner med stöd av 7 kap. 4-6 § miljöbalken. I Sverige och i många andra länder är bildande av naturresevat ett av de vanligaste sätten att skydda värdefull natur på ett permanent sätt. Naturresevat kan enligt 7 kap. 4 § miljöbalken bildas i syfte att:

- Bevara biologisk mångfald
- Vårda och bevara värdefulla naturmiljöer
- Tillgodose behov av områden för friluftslivet
- Skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer
- Skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter

Vid utgången av 2019 hade Sverige fler än 5 000 gällande naturresevat. Under året hade antalet objekt ökat med 181 områden.

2019 års största nya naturresevat var Skarvsjömyrarna, beläget mellan tätorterna Storuman och Vilhelmina, i Västerbottens län. Det omfattar mer än 6 000 hektar totalt och utgörs till 95 procent av land.

Den sammanlagda arealen naturresevat uppgår till nästan 4,9 miljoner hektar, vilket motsvarar 10 procent av Sveriges totala areal. Störst andel naturresevat i förhållande till hela länets yta har Norrbottens län, med 19 procent, följt av Västerbottens län, med 16 procent. Lägst andel har Västernorrlands län, där 1 procent av länets totala areal utgörs av naturresevat.

Karta 7. Skarvsjömyrarna; det största nya naturresevatet 2019

Tabell 7. Naturresevat, antal och arealer per län 2019-12-31

Län	Antal	Arealer i hektar		Andel landareal	Andel skyddad areal av total länsareal
		Totalt	Land		
Stockholms län	342	135 043	56 332	42%	9%
Uppsala län	176	101 415	31 843	31%	4%
Södermanlands län	164	48 938	16 591	34%	3%
Östergötlands län	285	63 495	24 145	38%	2%
Jönköpings län	155	19 451	17 271	89%	2%
Kronobergs län	133	26 201	18 881	72%	2%
Kalmar län	197	50 902	26 239	52%	2%
Gotlands län	146	74 334	14 336	19%	5%
Blekinge län	114	23 719	9 881	42%	3%
Skåne län	329	92 216	31 354	34%	3%
Hallands län	188	25 942	15 849	61%	3%
Västra Götalands län	502	146 578	78 191	53%	3%
Värmlands län	203	104 529	52 042	50%	3%
Örebro län	274	34 283	29 651	86%	3%
Västmanlands län	118	32 266	21 478	67%	4%
Dalarnas län	353	239 109	231 567	97%	8%
Gävleborgs län	218	45 641	31 244	68%	2%
Västernorrlands län	212	39 672	31 388	79%	1%
Jämtlands län	207	578 395	544 662	94%	11%
Västerbottens län	380	986 526	869 651	88%	16%
Norrbottens län	415	1 981 401	1 821 658	92%	19%
Riket 2019	5 111	4 850 271	3 974 299	82%	10%
Riket 2018	4 930	4 808 590	3 939 158	82%	10%

Sveriges naturreservat utgörs till 82 procent av landområden. Störst andel vatten i naturreservat har Gotlands län, där 81 procent av reservatens yta utgörs av vatten. Det beror framförallt på det stora marina reservatet Salvorev-Kopparstennarna, som består av 56 000 hektar havsareal. Även området Gräsö östra skärgård i Uppsala län, utgörs av stora arealer hav.

Sveriges största naturreservat är Vindelfjällen i Västerbottens län, som upptar nästan 565 000 hektar. Det är även störst avseende areal skogsmark, skyddad produktiv skog, samt sjöar och vattendrag. Det största naturreservatet avseende öppen våtmark och skog på våtmark är Torneträsk-Soppero fjällurskog i Norrbottens län.

Det största reservatet avseende ängs- och betesmarker är Klingavälsåns dalgång i Skåne län, följt av Ottenby i Kalmar län.

Tabell 8. De största naturreservaten utifrån naturtyper, 2019-12-31

Samtliga arealer är avrundade till jämna 100-tal. Summeringar ska därför inte göras.

Tabell 8a. Tio-i-topp totalareal

Namn	Län	Totalareal i hektar
Vindelfjällen	Västerbottens län	564 900
Torneträsk-Soppero fjällurskog	Norrbottens län	336 900
Sjaunja	Norrbottens län	285 000
Udtja	Norrbottens län	146 500
Vålådalen	Jämtlands län	121 100
Ultevis fjällurskog	Norrbottens län	117 200
Hotagen	Jämtlands län	115 900
Pärlälvens fjällurskog	Norrbottens län	115 700
Marsfjället	Västerbottens län	102 200
Lina fjällurskog	Norrbottens län	98 000

Tabell 8b. Tio-i-topp areal skogsmark

Namn	Län	Skogsmark i hektar	Andel av hela reservatet
Vindelfjällen	Västerbottens län	163 700	29%
Torneträsk-Soppero fjällurskog	Norrbottens län	87 500	26%
Udtja	Norrbottens län	69 600	48%
Sjaunja	Norrbottens län	67 700	24%
Ultevis fjällurskog	Norrbottens län	63 300	54%
Pärlälvens fjällurskog	Norrbottens län	55 400	48%
Laisdalens fjällurskog	Norrbottens län	52 700	66%
Hornavan-Sädvajaure fjällurskog	Norrbottens län	47 600	59%
Lina fjällurskog	Norrbottens län	42 400	43%
Marsfjället	Västerbottens län	41 900	41%

Skogsarealen beräknas på hela naturreservatet, även de delar som saknar restriktioner för skogsbruk. Källa: NMD skogsmark.

Tabell 8c. Tio-i-topp areal skyddad produktiv skogsmark

Namn	Län	Produktiv skogsmark med föreskrifter mot skogsbruk, i hektar	Andel av hela reservatet
Vindelfjällen	Västerbottens län	47 100	8%
Udtja	Norrbottens län	34 700	24%
Torneträsk-Soppero fjällurskog	Norrbottens län	28 700	9%
Pärlälvens fjällurskog	Norrbottens län	26 600	23%
Hotagen	Jämtlands län	25 300	22%
Ultevis fjällurskog	Norrbottens län	25 200	22%
Sjaunja	Norrbottens län	22 000	8%
Pessinki fjällurskog	Norrbottens län	20 000	21%
Marsfjället	Västerbottens län	19 600	19%
Laisdalens fjällurskog	Norrbottens län	18 400	23%

Areal produktiv skog beräknas endast på de delar av reservatet som genom föreskrifter är skyddat mot skogsbruk.

Tabell 8d. Tio-i-topp areal öppen våtmark och skog på våtmark

Namn	Län	Våtmark i hektar	Andel av hela reservatet
Torneträsk-Soppero fjällurskog	Norrbottnens län	76 400	23%
Sjaunja	Norrbottnens län	57 000	20%
Udtja	Norrbottnens län	48 100	33%
Vindelfjällen	Västerbottnens län	45 500	8%
Hotagen	Jämtlands län	28 400	24%
Pessinki fjällurskog	Norrbottnens län	25 900	27%
Kaitum fjällurskog	Norrbottnens län	22 800	25%
Ultevis fjällurskog	Norrbottnens län	20 700	18%
Blaikfjället	Västerbottnens län	17 600	50%
Lina fjällurskog	Norrbottnens län	16 200	16%

Tabell 8e. Tio-i-topp areal sjöar och vattendrag

Namn	Län	Sjöar och vattendrag i hektar	Andel av hela reservatet
Vindelfjällen	Västerbottnens län	24 800	4%
Sjaunja	Norrbottnens län	21 700	8%
Lurö skärgård	Värmlands län	14 700	96%
Värmlandsskärgården	Värmlands län	13 900	92%
Torneträsk-Soppero fjällurskog	Norrbottnens län	12 500	4%
Hornavan-Sädvajure fjällurskog	Norrbottnens län	9 700	12%
Rogen	Jämtlands län	8 400	17%
Millesviks skärgård	Värmlands län	8 300	97%
Pärlälvens fjällurskog	Norrbottnens län	7 400	6%
Tjeggelvas	Norrbottnens län	7 000	21%

Tabell 8f. Tio-i-topp areal ängs- och betesmark

Namn	Län	Ängs- och betesmark i hektar	Andel av hela reservatet
Klingavälsåns dalgång	Skåne län	900	41%
Ottenby	Kalmar län	800	75%
Möckleby-Gårdstorp	Kalmar län	700	93%
Hall-Hangvar	Gotlands län	700	24%
Hornborgasjön	Västra Götalands län	600	16%
Karlevi Södra	Kalmar län	600	95%
Ängsö	Västmanlands län	600	8%
Täkern	Östergötlands län	500	9%
Foteviksområdet	Skåne län	500	18%
Kungsbackafjorden	Hallands län	400	7%

Arealer enligt äng och bete i TUVÅ, se avsnittet Kort om statistiken.

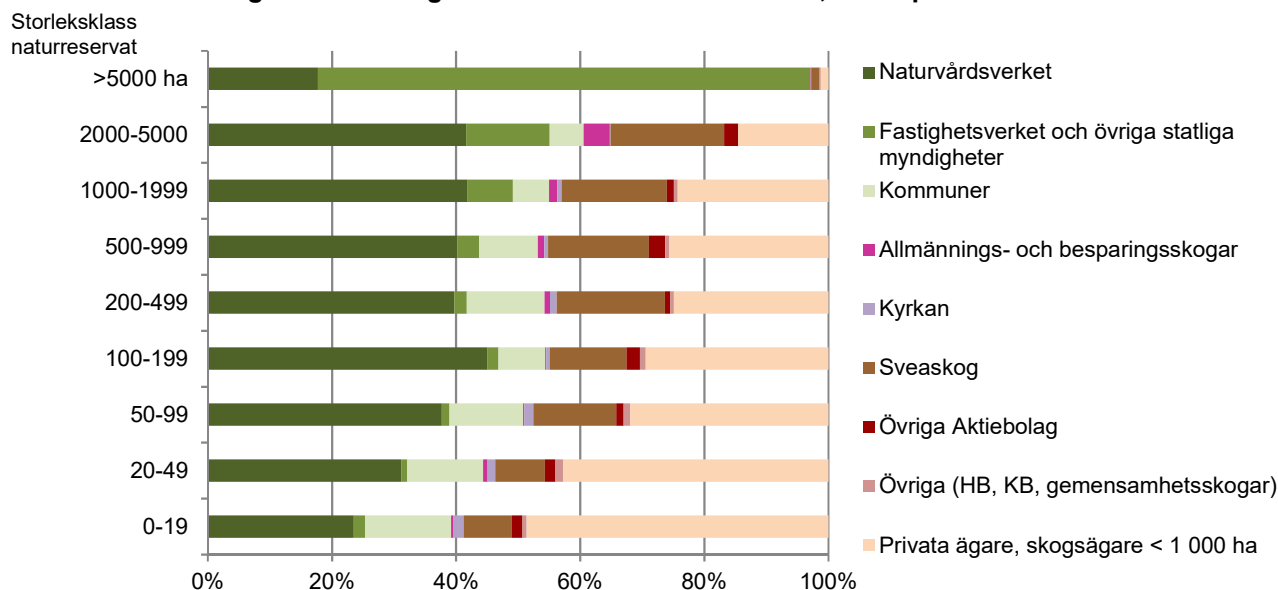
Tabell 8g. Tio-i-topp areal hav

Namn	Län	Havsareal i hektar	Andel av hela reservatet
Salvorev-Kopparstenarna	Gotland	56 000	100%
Gräsö östra skärgård	Uppsala	53 300	97%
Örefjärden-Snöanskärgården	Västerbotten	46 800	98%
Falsterbohalvöns havsområde	Skåne	41 200	100%
Holmöarna	Västerbotten	20 600	85%
Väderöarna	Västra Götaland	18 100	99%
Kallfjärden	Norrbotten	15 600	98%
Stor-Räbben	Norrbotten	9 500	94%
Kalix yttre skärgård	Norrbotten	9 200	99%
Bråviken	Östergötland	8 800	95%

Markägare i naturreservat

Marken i ett naturreservat kan ingå i såväl ett privat som allmänt ägande. Staten dominerar som markägare i större reservat, medan det privata ägandet är som störst i små områden.

Diagram 9. Markägare i naturreservat 2019-12-31, andel per storleksklass

Källa: Markägarkartan 2019 (Naturvårdsverket) och naturreservat med gällandedatum till och med 2019-12-31.

Naturvårdsområden

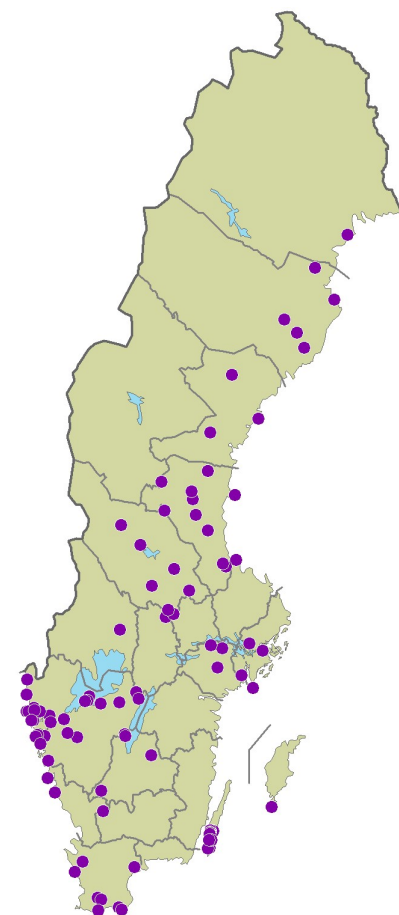
Naturvårdsområde som skyddsform infördes i naturvårdslagen 1974, men upphörde i och med införandet av miljöbalken 1999. Områdena förekommer främst i marina miljöer och skogsområden avsedda för friluftsliv.

Enligt lagstiftningen får föreskrifterna inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom naturvårdsområdet. Det skiljer skyddstypen från andra instrument inom det formella skyddet och det finns därför skäl att särskilja naturvårdsområdena i statistikredovisningen, bland annat vid redovisning av skyddad skog.

År 2019 fanns det 89 naturvårdsområden i Sverige, med en totalyta på nästan 150 000 hektar. Drygt 70 procent av ytan bestod av landområden. Både areal och antal naturvårdsområden minskar vanligtvis, till följd av att naturvårdsområden successivt ombildas till naturreservat. Till exempel ombildades Linneröds naturvårdsområde i Skåne län till naturreservat under 2019.

Kartan visar naturvårdsområdenas utbredning över Sverige. Skyddstypen saknas helt i den fjällnära regionen.

Karta 8. Naturvårdsområden 2019

Biotopskyddsområden i skog och på övrig mark

Med stöd av 7 kap. 11 § miljöbalken kan speciella eller värdefulla biotoper skyddas. Skyddet omfattar mindre mark- eller vattenområden som utgör livsmiljö för hotade djur- eller växtarter eller som av annan orsak är särskilt skyddsvärda. Inom områdena får inte verksamhet bedrivas som kan skada naturmiljön. Ofta används denna skyddsform för att bevara nyckelbiotoper.

Biotopskyddsområden i skogsmark beslutas av Skogsstyrelsen och skyddas i enlighet med 6 § i förordningen (1998:1252) om områdesskydd. I skogsmark kan 18 olika biotopslag skyddas, bland annat brandfält, äldre naturskogsartade skogar och ras- eller bergbranter i skog. Även kommuner kan bilda biotopskyddsområden i skogsmark.

Vid utgången av 2019 fanns det fler än 8 300 gällande biotopskyddsområden i skogsmark, med en sammanlagd areal på knappt 31 000 hektar. Under 2019 ökade antalet med 81 områden, omfattande 550 hektar.

Biotopskyddsområden på övrig mark är oftast belägna på jordbruksmark. De hanteras av länsstyrelserna och kommunerna, enligt miljöbalkens paragrafer:

- 5 § gäller för biotoper på övrig mark som generellt är skyddade från den 1 januari 1994. Skyddet gäller för alléer, pilévallar, stenmurar, odlingsrösen, åkerholmar, småvatten, våtmarker och källor i jordbruksmark.
- 7 § gäller för biotoper som avgränsas av länsstyrelser eller kommun. Det är rik- och kalkkärr i jordbruksmark, naturliga ängar och naturbetesmarker, naturliga bäckfåror samt ras- eller bergbranter som inte ligger i skogen.

Övriga biotopskyddsområden var 118 till antalet år 2019, med en sammanlagd areal på 336 hektar land och vatten. Det är 4 områden fler än 2018. Övriga biotopskydd finns i 14 av våra 21 län. Flest objekt har Västra Götalands län. Skyddsformen saknas helt i den norra halvan av Sverige.

Tabell 9. Biotopskyddsområden, antal och arealer per län 2019-12-31

Län	Biotopskyddsområden i skog			Övriga biotopskyddsområde		
	Antal	Arealer i hektar		Antal	Arealer i hektar	
		Totalt	Land		Totalt	Land
Stockholms län	313	1 359	1 357	8	43	43
Uppsala län	286	1 020	1 020	-	-	-
Södermanlands län	291	971	964	1	8	8
Östergötlands län	428	1 368	1 364	12	18	18
Jönköpings län	224	653	652	3	12	12
Kronobergs län	332	1 050	1 046	4	11	10
Kalmar län	360	1 174	1 171	-	-	-
Gotlands län	280	1 167	1 166	-	-	-
Blekinge län	205	640	637	17	77	52
Skåne län	518	1 051	1 049	6	15	15
Hallands län	214	796	794	1	2	2
Västra Götalands län	702	2 108	2 104	60	144	118
Värmlands län	814	2 542	2 534	2	2	2
Örebro län	331	929	928	1	0	0
Västmanlands län	184	526	525	1	1	1
Dalarnas län	660	3 430	3 421	1	0	0
Gävleborgs län	411	1 660	1 659	1	3	3
Västernorrlands län	294	1 185	1 183	-	-	-
Jämtlands län	407	2 078	2 075	-	-	-
Västerbottens län	532	2 421	2 416	-	-	-
Norrbottens län	546	2 813	2 809	-	-	-
Riket 2019	8 332	30 942	30 875	118	336	285
Riket 2018	8 251	30 392	30 326	114	314	264

Arealerna inkluderar improduktiv skogsmark.

Nationalstadsparken

Begreppet *nationalstadspark* regleras i 4 kap 7 § miljöbalken. Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar uppföras och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas. Det kan vara möjligt att uppföra ett begränsat antal nya byggnader inom befintliga bostadsområden och områden med byggnader för högre utbildning, vetenskaplig forskning, museiverksamhet, idrott och rekreation. Det är också möjligt att bygga om och anpassa byggnader efter sådana verksamheters behov. Åtgärderna ska dock utföras så att karaktären av byggnader i park bevaras.

Den 1 januari 1995 inrättades den första och hittills enda nationalstadsparken, kallad Kungliga nationalstadsparken. Den omfattar området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården i framförallt kommunerna Stockholm, Solna och Lidingö. Den största delen av parken finns inom Stockholms stad.

Karta 9. Kungliga nationalstadsparken

Källa: Avgränsning © Länsstyrelsen, övrig geodata © Lantmäteriet

Nationalstadsparken omfattar totalt 2 600 hektar. Nästan 70 procent av ytan är landområden. Drygt 50 hektar av parkens landyta är även skyddad som naturservat.

Befolkningen i parkens närhet ökar varje år. Den 31 december 2019 bodde nästan 24 000 personer inom nationalstadsparken. Mer än 93 000 personer bodde inom 500 meter från parkens gränser och nästan 200 000 inom 1 kilometer.

Tabell 10. Kungliga nationalstadsparken, areal och befolkning 2019-12-31

Kommun	Areal (hektar)			Befolkning		
	totalt	land	vatten	inom parken	inom 500 meter från parken	inom 1 km från parken
Stockholm	1 740	1 237	503	15 208	70 366	140 597
Solna	725	558	167	8 420	9 969	24 258
Lidingö	148	11	137	5	112	8 882
Nacka	1	0	1	0	7 040	13 406
Danderyd	1	0	1	0	3 876	9 430
Sollentuna	0	0	0	0	2 127	3 069
Summa 2019	2 614	1 806	808	23 633	93 490	199 642
Summa 2018	2 614	1 806	808	23 598	91 110	195 387

Källa: Länsstyrelsen i Stockholms län och SCB

Natura 2000

Natura 2000 omfattar värdefulla naturområden med arter och/eller naturtyper som i ett europeiskt perspektiv betraktas som särskilt skyddsvärda. Sverige och övriga EU-länder ska se till att nödvändiga bevarandeåtgärder vidtas i områdena enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Bestämmelserna i direktiven är införda i bland annat miljöbalken och gäller alla kategorier av Natura 2000-områden. Alla Natura 2000-områden är av riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken. Tillstånd krävs enligt 7 kap. 28a § för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett sådant område.

Natura 2000-områdena består av:

- SPA (Special Protection Areas): Särskilda skyddsområden för vissa fågelarter, samt
- SCI (Sites of Community Interest) områden av gemenskapsintresse för andra artgrupper av växter och djur samt naturtyper.

Alla SPA- och SCI-områden utgör tillsammans nätverket Natura 2000. Sedan 2011 är de flesta områden utpekade som särskilda bevarandeområden (Special Area of Conservation, SAC) med fastställda bevarandeplaner.

Tabell 11. Natura 2000-områden, antal och arealer per län 2019-12-31

Län	SPA-områden		SCI-områden		Totalt	
	Antal	Areal totalt, i hektar	Antal	Areal totalt, i hektar	Areal totalt, i hektar	Landareal, i hektar
Stockholms län	14	11 711	233	54 858	55 761	17 720
Uppsala län	25	24 786	160	43 515	46 061	27 761
Södermanlands län	27	39 193	197	50 009	50 009	13 370
Östergötlands län	37	114 751	272	118 358	123 969	21 688
Jönköpings län	20	22 092	192	82 654	82 858	25 583
Kronobergs län	21	15 137	133	21 012	21 012	15 407
Kalmar län	31	62 665	171	93 065	93 387	50 798
Gotlands län	29	44 508	142	123 701	123 701	25 337
Blekinge län	21	8 657	172	26 092	27 669	9 141
Skåne län	20	176 519	218	271 716	277 818	32 296
Hallands län	23	30 679	124	45 032	46 334	16 605
Västra Götalands län	53	80 592	397	250 786	264 818	67 720
Värmlands län	46	67 047	132	84 457	86 111	35 333
Örebro län	23	10 955	136	23 680	23 680	12 012
Västmanlands län	23	22 443	77	24 873	25 198	14 023
Dalarnas län	16	202 935	220	242 982	243 087	233 528
Gävleborgs län	42	36 281	147	46 782	49 536	28 996
Västernorrlands län	15	15 460	122	48 392	48 392	26 816
Jämtlands län	18	400 016	236	656 236	656 236	552 687
Västerbottens län	23	877 231	242	1 142 215	1 145 552	977 144
Norrbottnens län	19	775 962	261	3 025 487	3 042 158	2 544 274
Ekonomisk zon EEZ	2	1 048 705	7	1 260 292	1 260 296	.
Riket 2019	548	4 088 386	3 991	7 737 116	7 794 568	4 748 246
Riket 2018	548	4 088 386	3 991	7 737 116	7 794 568	4 748 246

SPA: Special Protection Areas (Fågeldirektivet)

SCI: Sites of Community Importance (Habitatdirektivet)

Totalt: Överlapp mellan SPA och SCI är bortrensade

Arealerna avser hela ytan av Natura 2000-områden, även om endast delar av dem är utpekade som habitat.

Antal: Natura 2000-områden belägna i flera län räknas till det län där den största andelen av området finns.

Ekonomisk zon EEZ: Havsområdet utanför Sveriges territoriegräns. Består endast av havsytan i den här statistiken.

Utanför Sveriges territorium och den ekonomiska zonen finns mindre kantdelar av Natura 2000. Att arealer hamnar där beror på skillnader i datakvalitet och skalnivåer. Dessa arealer ingår i statistiken på riksnivå, men inte på länsnivå.

Sedan EU-inträdet 1995 har Sverige föreslagit 548 SPA-områden, omfattande drygt 4 miljoner hektar, och nästan 4 000 SCI-områden, omfattande 7,7 miljoner hektar. Många områden är föreslagna både som SPA och SCI och överlappar därför varandra. Sammantaget hör en yta på nästan 7,8 miljoner hektar till en eller båda av dessa kategorier. Under 2019 gjordes inga förändringar inom skyddstypen.

Mer än 4,7 miljoner hektar Natura 2000 utgörs av landområden. Det motsvarar 60 procent av skyddstypens hela yta, samt 10 procent av Sveriges hela landareal. Den största delen av landarealerna ligger i den alpina biogeografiska regionen, enligt indelning i Art- och Habitatdirektivet.

Nästan 1,3 miljoner hektar finns i Sveriges ekonomiska zon, och utgörs endast av havsarealer.

Natura 2000 utan överlapp med andra skyddstyper

De flesta Natura 2000-områden i Sverige är även skyddade som nationalpark eller naturreservat. 62 procent av områdenas totala areal och 86 procent av deras landareal överlappas av de nationella skyddstyperna.

De Natura 2000-områden som inte ingår i annat skydd utgör 3 procent av Sveriges totala yta och knappt 2 procent av landytan. Arealerna utan överlapp har minskat under 2019, till följd av att de överlappande nationella skyddsformerna har fått utökade arealer.

Störst andel skyddad yta, utan överlapp mot andra skyddstyper, har Skåne län. Där utgörs ytan nästan uteslutande av vatten.

Tabell 12. Natura 2000-områden utan överlapp med nationellt skyddad natur, per län 2019-12-31

Län	Total areal		Landareal	
	Areal i hektar	Andel av total länsareal	Areal i hektar	Andel av länets hela landareal
Stockholms län	2 111	0,1%	1 606	0,2%
Uppsala län	11 161	0,9%	6 256	0,8%
Södermanlands län	23 999	2,8%	2 632	0,4%
Östergötlands län	76 189	5,2%	5 183	0,5%
Jönköpings län	61 253	5,2%	5 274	0,5%
Kronobergs län	2 003	0,2%	1 970	0,2%
Kalmar län	44 376	2,2%	24 150	2,2%
Gotlands län	46 381	3,1%	8 450	2,7%
Blekinge län	12 754	1,8%	1 867	0,6%
Skåne län	204 971	12,0%	9 697	0,9%
Hallands län	22 870	2,6%	4 759	0,9%
Västra Götalands län	89 012	2,6%	8 364	0,4%
Värmlands län	13 539	0,6%	9 717	0,6%
Örebro län	8 784	0,9%	524	0,1%
Västmanlands län	2 660	0,5%	2 092	0,4%
Dalarnas län	8 425	0,3%	6 013	0,2%
Gävleborgs län	14 387	0,6%	9 308	0,5%
Västernorrlands län	21 440	0,8%	5 025	0,2%
Jämtlands län	135 820	2,5%	62 138	1,3%
Västerbottens län	298 160	4,5%	203 410	3,7%
Norrbottnens län	589 290	5,3%	281 732	2,9%
Ekonomisk zon EEZ	1 260 161	.	.	.
Riket 2019	2 950 667	3,2%	660 172	1,6%
Riket 2018	2 959 056	3,2%	667 344	1,6%

Nationellt skyddad natur omfattar här nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden och nationalstadsparken.

Andel av total länsareal är beräknad på Natura 2000 inom svenskt territorium. Skyddade arealer i ekonomisk zon ingår därmed inte.

Naturtyper

Den vanligaste naturtypen inom nationalparker och naturreservat är *Övrig öppen mark ovan fjällnära gräns*. Nationalparkernas totala yta utgörs till 74 procent av den naturtypen. Inom naturreservaten utgör den 25 procent av totalytan. Därefter är naturtypen *Öppen våtmark* vanligast, med 6 procent inom nationalparker och 16 procent inom naturreservat.

Olika typer av skog upptar sammanlagt 41 procent av nationalparkernas och naturreservatens landarealer. Inom naturreservaten utgör skogen 45 procent av landarealen. Inom nationalparkerna utgör skogen 15 procent av landarealen. Granskogen är vanligast och utgör 29 procent av den totala skogsarealen inom naturreservat och nationalparker, följt av triviallövskog som står för 26 procent av skogsmarken.

94 procent av skogsmarken är skyddad med restriktioner mot skogsbruk. Triviallövskog och granskog har den högsta andelen skydd mot skogsbruk.

Vatten i form av hav och sötvatten utgör 18 procent av områdenas totala areal. 11 procent av dessa är havsarealer.

Tabell 13. Naturtyper inom nationalparker och naturreservat, 2019-12-31

Areal i hektar avrundat till närmaste hundratal

Naturtyp	Naturreservat	Nationalparker	Naturreservat och nationalparker	
			Total areal	Med restriktioner för skogsbruk
Skogsmark				
Tallskog	391 100	27 700	418 800	381 200
Granskog	520 500	17 200	537 700	523 100
Barrblandskog	136 600	9 100	145 700	132 800
Lövblandad barrskog	218 700	9 000	227 600	214 400
Triviallövskog	455 400	32 300	487 700	477 100
Ädellövskog	26 100	1 400	27 400	22 500
Triviallövskog med ädellövsinslag	6 700	100	6 700	4 600
Temporärt ej skog	29 600	600	30 200	21 300
Improduktiv skog	764 200	47 800	812 000	801 000
Produktiv skogsmark	1 020 500	49 500	1 070 000	975 800
<i>varav nedan fjällnära gränsen</i>	531 600	19 700	551 300	457 500
Övrig mark				
Låg fjällskog	460 100	30 000	490 100	.
Öppen våtmark	630 400	35 400	665 800	.
Åkermark	16 700	0	16 700	.
Exploaterad mark	8 600	300	8 900	.
Övrig öppen mark ovan fjällnära gräns	989 000	468 100	1 457 100	.
Övrig öppen mark nedan fjällnära gräns	85 100	2 800	87 900	.
Sjöar och vattendrag	311 100	63 300	374 300	.
Hav	564 600	46 000	610 600	.
Totalt 2019	4 850 200	743 200	5 593 400	1 776 800
Totalt 2018	4 807 300	743 200	5 550 500	1 751 500

En beskrivning av varje naturtyp ges i avsnittet Fakta om statistiken.

Beräkningen görs med hjälp av Nationella marktäckedata (NMD). Det förklarar skillnader mot statistik i Tabell 1, som görs med hjälp av data från Lantmäteriets fastighetskarta.

Skyddad skogsmark avser särskilda föreskrifter mot skogsbruk, formulerade i beslut för nationalparker och naturreservat.

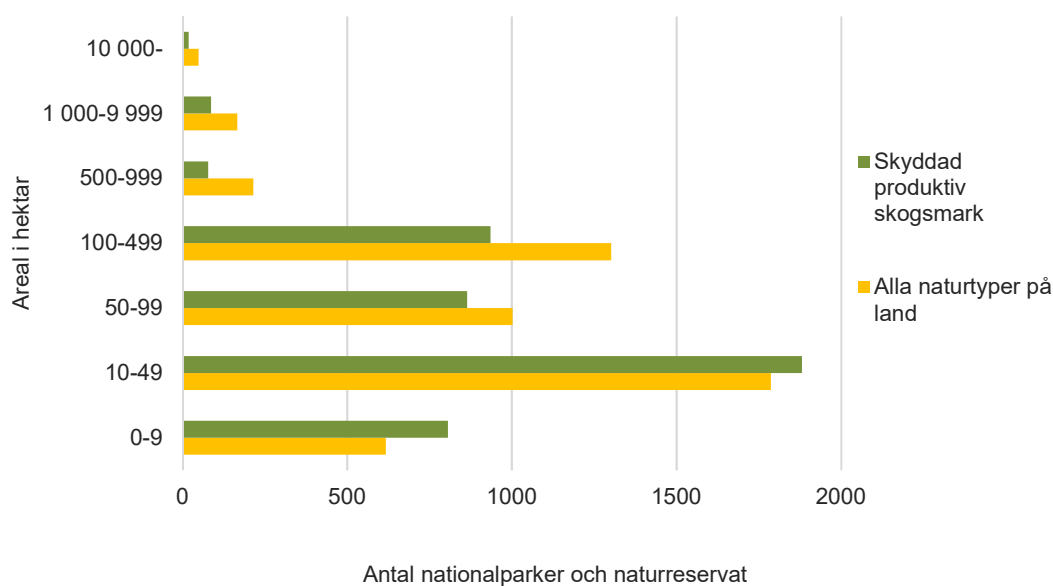
Under 2019 har naturreservatens totala areal ökat med nästan 42 000 hektar. Huvuddelen av ökningen utgörs av naturtyperna granskog, öppen våtmark och tallskog. Tillsammans utgjorde de 25 000 hektar, vilket motsvarar 59 procent av arealökningen under 2019.

Storleksfördelning av areal skyddad produktiv skog

Drygt 90 procent av Sveriges nationalparker och naturreservat består till någon del av skyddad produktiv skogsmark. I de flesta områden är arealen skyddade skogsmark liten. I tre av fyra områden upptar den skyddade produktiva skogen mindre än 100 hektar.

Fler än 100 områden har mer än 1 000 hektar skyddad produktiv skog. Av dem har 19 områden en skyddad produktiv skogsmark på mer än 10 000 hektar. Sammanlagt 49 områden har en total landareal på mer än 10 000 hektar.

Diagram 10. Antal nationalparker och naturreservat per storleksklass, 2019-12-31

Arealer för kategorin ”Skyddad produktiv skogsmark” är beräknade med hjälp av NMD. Arealer för kategorin ”Alla naturtyper på land” är beräknade med hjälp av Fastighetskartans ytbildade vatten.

Formellt skyddad skogsmark

Skogsmark är det dominerande markslaget i Sverige. Enligt Riksskogstaxeringens statistik utgör skogsmarken 28 miljoner hektar, vilket motsvarar 69 procent av Sveriges hela landareal. Med en så hög andel skogsmark är Sverige, näst efter Finland, det land i Europa som har högst andel skogsmark i förhållande till den totala landarealen⁴.

De tre län som har störst skogsareal i absoluta tal finns i de norra delarna av Sverige. Det är Norrbotten, Västerbotten och Jämtlands län. De län som har minst areal skogsmark är Gotland, Blekinge och Halland.

Mätt i andel av den totala landytan har Gävleborg, Västernorrland och Värmlands län störst andel skogsmark, medan Skåne och Gotland har lägst andel.

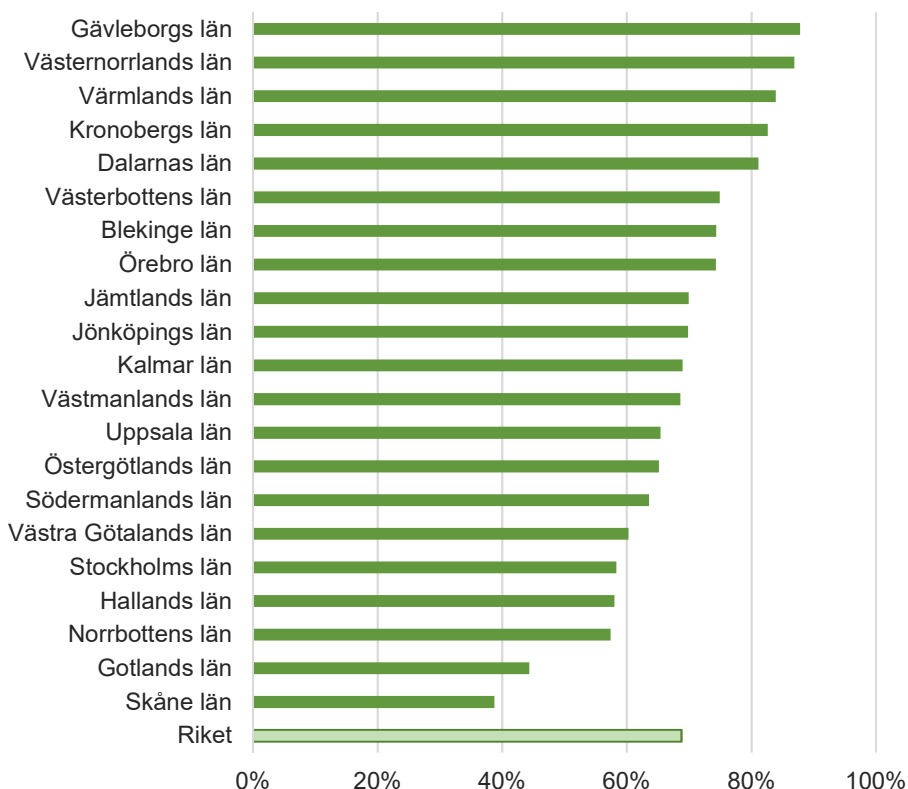
DEFINITIONER SKOGSMARK

Skogsmark är mark inom ett sammanhängande område där träden har en höjd av mer än fem meter och en kronslutenhet av mer än tio procent eller förutsättningar att nå denna höjd och kronslutenhet utan produktionshöjande åtgärder.

Produktiv skogsmark är skogsmark som anses kunna producera i genomsnitt minst en kubikmeter virke per hektar och år.

Improduktiv skogsmark är skogsmark som inte är produktiv enligt ovanstående definition.

Diagram 11. Andel skogsmark av total landyta, per län, 2017

Källa: SLU Riksskogstaxeringen. Femårsmedelvärde, där 2017 är mittenår.

Skogsmark har varit och är fortfarande en viktig naturresurs i Sverige. Den har historiskt utgjort en förutsättning för viktiga näringar, såsom gruvgård och fartygsbyggande. Idag är skogen en viktig källa för bland annat virkes- och pappersproduktion, energiutvinning och rekreation. Skogsmarken bidrar även till klimatreglering, vattenrening och utgör en livsmiljö för växter och djur.

⁴ Källa: Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), Forest Europe (FE)

Formellt skyddad skogsmark med överlapp

Formellt skyddad skogsmark används här som ett samlingsbegrepp för olika skyddstyper, eller *instrument* för skydd. De bestäms av lagar, förordningar, enskilda beslut eller ingångna avtal.

Skydd enligt miljöbalken saknar tidsgräns och benämns därför som permanent. Skydd enligt jordabalken utgörs av tidsbestämda avtal mellan myndigheter och markägare. Avtalen har skrivits vid olika tidpunkter och för olika långa tidsperioder. Den återstående tidsperioden för skyddet kan därför variera mycket.

Naturvårdsverkets avtal med Fortifikationsverket har särskilda villkor och är inte beroende av lagstiftning. Det bildar därför en egen kategori inom det formella skyddet.

Slutligen finns områden som är på väg att bli gällande formellt skydd. Det är naturreservat och biotopskyddsområden som är beslutade, men vid statistikens referenstidpunkt ännu inte har nått laga kraft. Markersättningar är arealer som är på väg att bli formellt skydd. De ingår egentligen inte i det formella skyddet, men räknas med i statistiken som en egen kategori.

En mer utförlig beskrivning av varje instrument ges i avsnittet *Kort om statistiken; Definitioner och förklaringar*.

Formellt skyddad skogsmark med överlapp

I statistiken över formellt skyddad skogsmark har arealerna prioriterats utifrån föreskrifternas grad av skydd i olika instrument. Överlappande arealer reduceras enligt samma ordning. Prioritetsordningen är följande:

Miljöbalken, permanent formellt skydd, gällande/laga kraft

- 1 a) Nationalparker.
b) De delar av gällande naturreservat och naturvårdsområden som har föreskrifter mot skogsbruk.
c) Skogliga biotopskyddsområden
- 2 Natura 2000 SCI-områden, *Sites of Community Interest*, Habitatdirektivet. Endast områden med utpekade skogshabitat och delar som karterats som potentiella skogshabitat i Natura Naturtypskarteringen NNK.

Jordabalken, tidsbestämt formellt skydd

- 3 Naturvårdsverkets naturvårdsavtal
- 4 Skogsstyrelsens naturvårdsavtal
- 5 Ekoparker och Vitryggsavtal (endast NO/NS-bestånden)

Inomstatliga överenskommelser, Fortifikationsverket

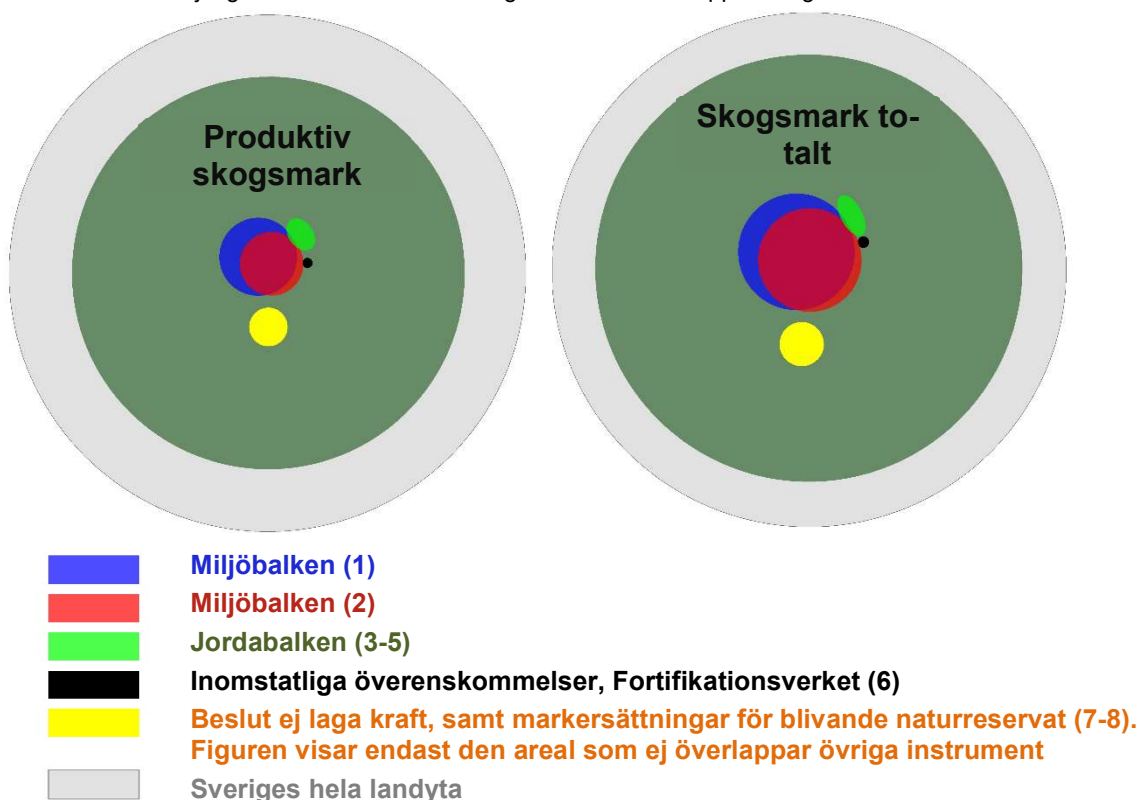
- 6 Överenskommelse från 2010 mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket avseende särskilt värdefulla naturskogsområden på Fortifikationsverkets marker.

Beslut ej laga kraft, samt markersättningar för blivande naturreservat

- 7 Beslut, ej laga kraft; naturreservat och biotopskyddsområden.
- 8 Markersättningar för blivande naturreservat. Inkluderar köp, intrångsersättning och bidrag för bildande av naturreservat. Avser områden som är på väg att skyddas formellt, men som befinner sig i ett delsteg i processen.

Figur 2. Överlapp mellan instrument för formellt skyddad skogsmark

Storleken på cirklarna motsvarar de faktiska arealerna. Den gula cirkeln visar dock endast beslut ej laga kraft och markersättningar som inte överlappar övriga instrument.

Av Sveriges totala areal produktiv skogsmark är 6 procent formellt skyddad. Skydd enligt miljöbalken (instrument 1 och 2) omfattar tillsammans 7 procent av den produktiva skogsmarken. Skydd enligt jordabalken står för 0,6 procent, med vissa mindre överlapp. Markersättningar för blivande naturreservat utgör knappt 1 procent av den produktiva skogsmarken. De överlappar inte de övriga instrumenten.

Tabell 14. Formellt skyddad skogsmark per instrument, med överlappande arealer. 2019-12-31

Instrument för skydd		Arealer i hektar, med överlapp mellan instrument		Andel av total produktiv skogsmark	Andel av total skogsmark
		Produktiv skogsmark	Skogsmark totalt		
Gällande formellt skydd, inklusive överlappande ytor	1. Miljöbalken	1 003 600	1 806 300	4,4%	6,7%
	2. Miljöbalken	664 600	1 356 800	2,9%	5,0%
	3-5. Jordabalken	133 900	152 900	0,6%	0,6%
	6. Inomstatlig överenskommelse om skydd, Fortifikationsverket	15 400	20 200	0,1%	0,1%
	7. Beslut ej laga kraft	28 900	36 300	0,1%	0,1%
	8. Markersättningar för blivande naturreservat, ej överlapp	185 600	249 500	0,8%	0,9%
Totalt utan överlappande arealer		1 395 200	2 352 700	6,1%	8,7%

Arealerna avser den totala ytan för varje instrument, inklusive överlapp med andra instrument. Endast totalarealen på sista raden är rensad från överlapp mellan de ingående instrumenten.

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

Arealer och andelar har beräknats separat för varje instrument, med hjälp av bland annat NMD uttag 2020 och NVR 2019-12-31. Se även avsnittet *Kort om statistiken*

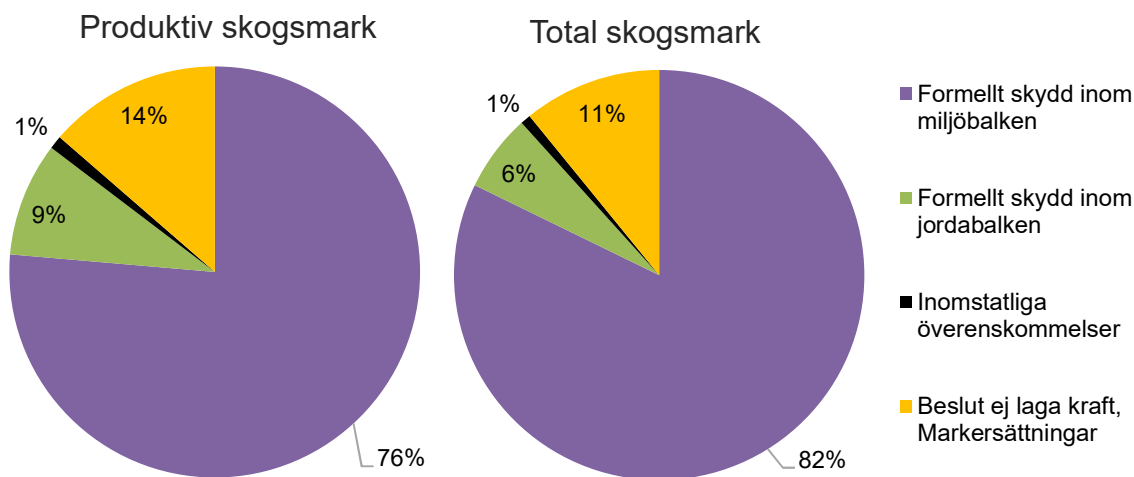
Formellt skyddad skogsmark utan överlapp

Inom det formella skyddet finns stora överlapp mellan de olika instrumenten för skydd. Det är framförallt Natura 2000 som överlappas av nationalparker och naturreservat. Mindre överlapp förekommer även mellan andra instrument. För en korrekt total siffra över den skyddade skogsmarken är det därför viktigt att räkna bort överlappande arealer. I följande redovisning av formellt skyddad skogsmark är sådana överlapp borträknade.

Det formella skyddet enligt miljöbalken (instrument 1 och 2) utgör 82 procent av den totala arealen formellt skyddad skog. Av den formellt skyddade **produktiva** skogsmarken är 76 procent skyddade enligt miljöbalken. Naturvårdsavtalen, som styrs av jordabalken, utgör 6 procent av den formellt skyddade skogsmarken totalt och 9 procent av den formellt skyddade **produktiva** skogsmarken.

Beslutade arealer som ännu inte vunnit laga kraft, summerat med markersättningar, utgör 14 procent av den formellt skyddade **produktiva** skogsmarken. Av den totala arealen formellt skyddad skogsmark står det för 11 procent.

Diagram 12-13. Formellt skyddad skogsmark per instrument, 2019-12-31

Formellt skyddad skogsmark per region

Statistiken över formellt skyddad skogsmark presenteras på tre typer av regioner:

- Ovan och nedan fjällnära gräns
- Naturgeografiska regioner (SUS)
- Län

Ovan och nedan den fjällnära regionen

Det sammanlagda formella skyddet utgör 56 procent av all skogsmark ovan den fjällnära gränsen. Formellt skydd enligt miljöbalken står för huvuddelen av skyddet och uppgår till 51 procent av den totala arealen skogsmark ovan fjällnära gränsen. Sett till endast produktiv skogsmark ovan fjällnära gräns, är 53 procent av den formellt skyddad. 45 procent av den produktiva skogsmarken är skyddad enligt miljöbalken.

6 procent av den produktiva skogsmarken ovan fjällnära gräns utgörs av beslut utan laga kraft och markersättningar. Av den totala skogsmarken ovan fjällnära gräns utgörs 4 procent av beslut utan laga kraft samt markersättningar.

Nedan den fjällnära gränsen är 3,7 procent av den totala arealen skogsmark formellt skyddad, varav 2,5 procent är skydd enligt miljöbalken. Av den produktiva skogsmarken nedan fjällnära gräns är 3,5 procent formellt skyddad, varav 2,4 procent är formellt skyddat enligt miljöbalken.

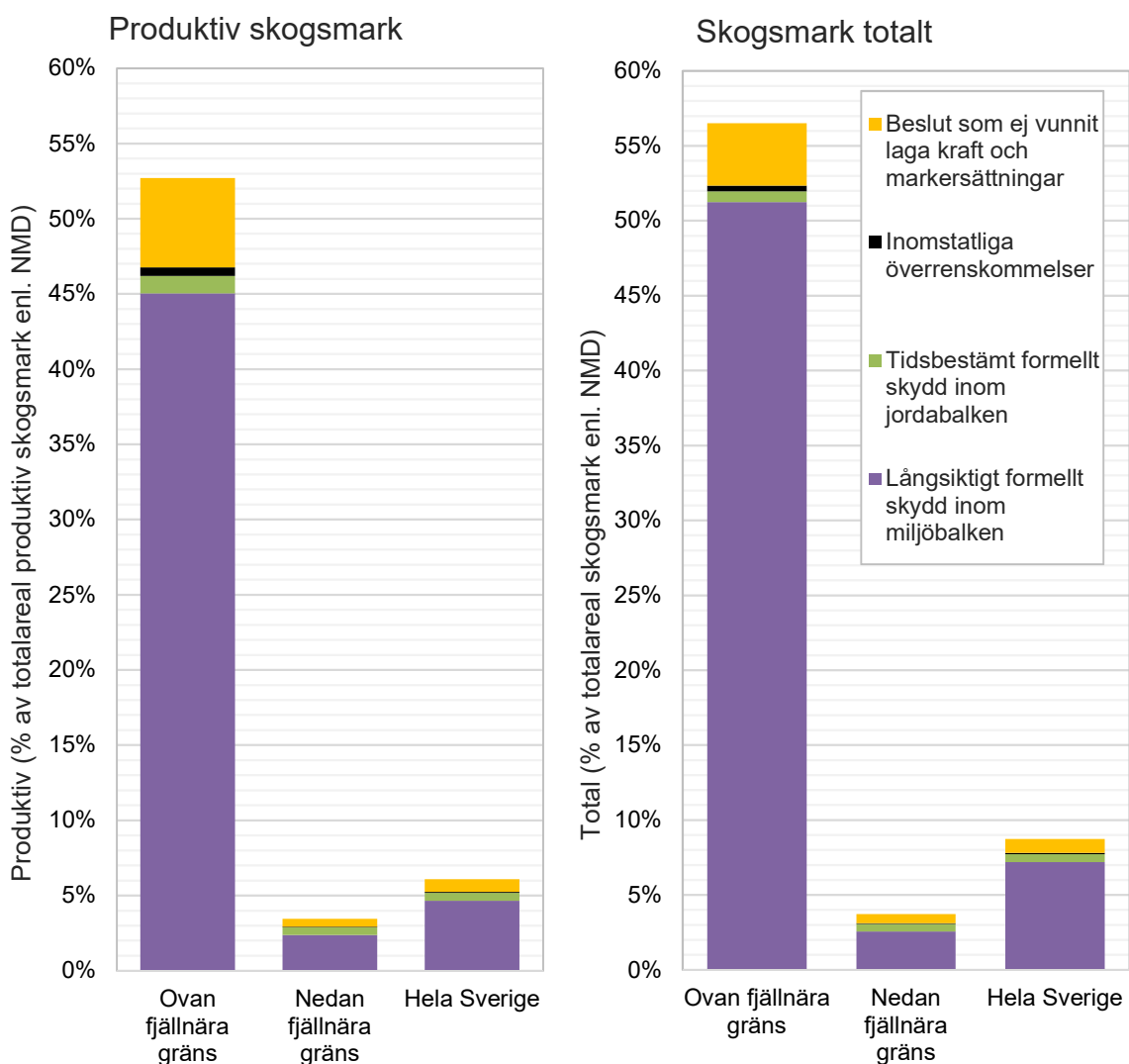
Formellt skydd enligt jordabalken, där naturvårdsavtal ingår, samt beslut utan laga kraft och markersättningar utgör mindre än 1 procent vardera av den totala och produktiva skogsmarken nedan fjällnära gräns.

Tabell 15. Formellt skyddad skogsmark av total areal skogsmark, ovan och nedan den fjällnära gränsen. 2019-12-31

Skyddsinstrument	Ovan fjällnära gräns		Nedan fjällnära gräns		Hela Sverige	
	Produktiv	Totalt	Produktiv	Totalt	Produktiv	Totalt
Formellt skydd, miljöbalken	45,0%	51,2%	2,4%	2,5%	4,6%	7,2%
Formellt skydd, jordabalken	1,2%	0,7%	0,5%	0,5%	0,5%	0,5%
Inomstatliga överenskommelser	0,6%	0,4%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%
Beslut ej laga kraft, markersättningar	6,0%	4,2%	0,5%	0,6%	0,8%	0,9%
Totalt	52,7%	56,5%	3,5%	3,7%	6,1%	8,7%

Andelar är avrundade till jämna ental. Delmängder ska därför inte summeras.

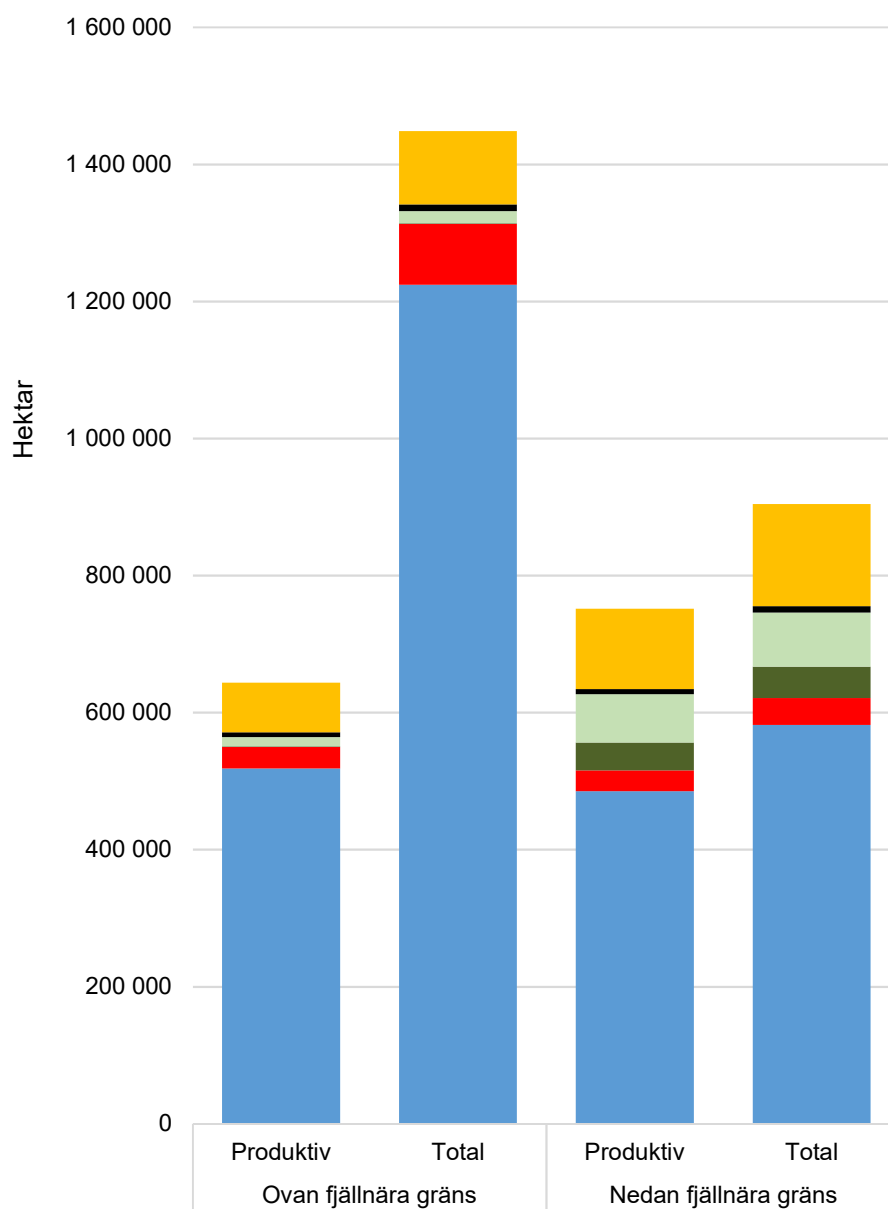
Diagram 14-15. Formellt skyddad skogsmark av total areal skogsmark, ovan och nedan den fjällnära gränsen. 2019-12-31

Nationella Marktäckedata bas ogeneraliserad har använts för att ta fram total mängd produktiv skog och skogsmark

Redovisat i hektar utgör det formella skyddet mer än 1,4 miljoner hektar skogsmark i den fjällnära regionen. Av dessa är drygt 600 000 hektar produktiv skogsmark. Nedan den fjällnära gränsen uppgår det formella skyddet till drygt 900 000 hektar för den totala skogsmarken. Av dessa är drygt 750 000 hektar produktiv skogsmark.

Diagram 16. Formellt skyddad skogsmark eller enbart markersättning, per instrument och region. 2019-12-31

■ Beslut ej laga kraft, samt markersättningar för blivande naturreservat

■ Inomstatlig överenskommelse om skydd, Fortifikationsverket

■ Ekoparker

■ Naturvårdsavtal (Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen)

■ Natura 2000

■ Nationalparker, naturreservat, skogliga biotopskydd

Naturgeografiska regioner (SUS)

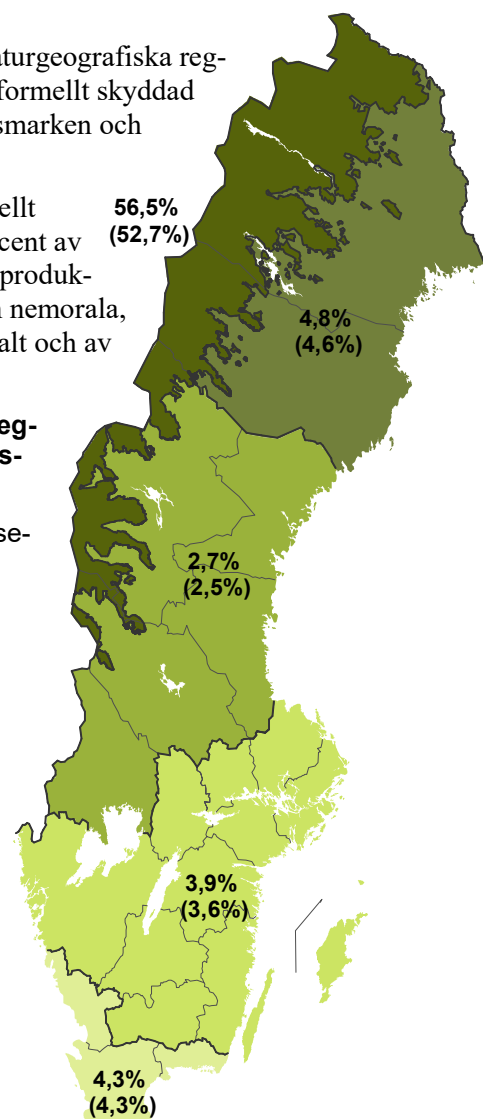
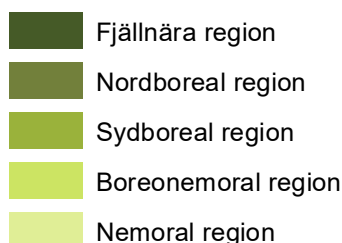
Nedan den fjällnära gränsen har Sverige fyra naturgeografiska regioner. Den sydboreala regionen har lägst andel formellt skyddad skogsmark, med 2,7 procent av den totala skogsmarken och 2,5 procent av den produktiva skogsmarken.

Den nordboreala regionen har högst andel formellt skydd nedan den fjällnära gränsen, med 4,8 procent av den totala skogsmarken och 4,6 procent av den produktiva skogsmarken. Den sydligaste regionen, den nemoral, har 4,3 procent formellt skyddad skogsmark totalt och av den produktiva skogsmarken.

Karta 10. Formellt skyddad skogsmark per region, andel av total och produktiv skogsmarksareal, 2019-12-31

Kartan visar andel i procent för varje region, avseende:

- Andel av total areal skogsmark per region
- Andel av produktiv skogsmark per region (visas inom parentes)

Tabell 16. Formellt skyddad skogsmark per instrument och region, 2019-12-31

Arealer i hektar

Region	Skogs- mark	Formellt skydd inom miljöbalken	Formellt skydd inom jordabalken	Inomstatliga Överens- kommelser	Beslut ej laga kraft, mark- ersättningar	Totalt
1 Fjällnära	Produktiv	549 900	14 200	7 000	72 700	643 700
	Total	1 313 200	18 600	9 600	106 800	1 448 300
2 Nordboreal	Produktiv	153 900	46 200	2 700	61 200	264 000
	Total	192 600	53 600	3 400	82 300	331 900
3 Sydboreal	Produktiv	156 200	32 300	2 600	27 100	218 300
	Total	188 800	36 300	3 600	33 300	262 000
4 Boreonemoral	Produktiv	174 300	29 600	1 900	24 800	230 700
	Total	206 200	31 900	2 200	28 900	269 200
5 Nemoral	Produktiv	31 100	2 800	400	4 200	38 500
	Total	33 300	2 900	600	4 500	41 300
Nedan fjällnära gräns, region 2- 5	Produktiv	515 600	111 000	7 700	117 200	751 500
	Total	621 000	124 600	9 800	149 000	904 400
Hela Sverige, region 1-5	Produktiv	1 065 400	125 200	14 700	189 900	1 395 200
	Total	1 934 200	143 200	19 400	255 800	2 352 700

Arealer är avrundade till jämna 100-tal. Delmängder ska därför inte summeras.

Län

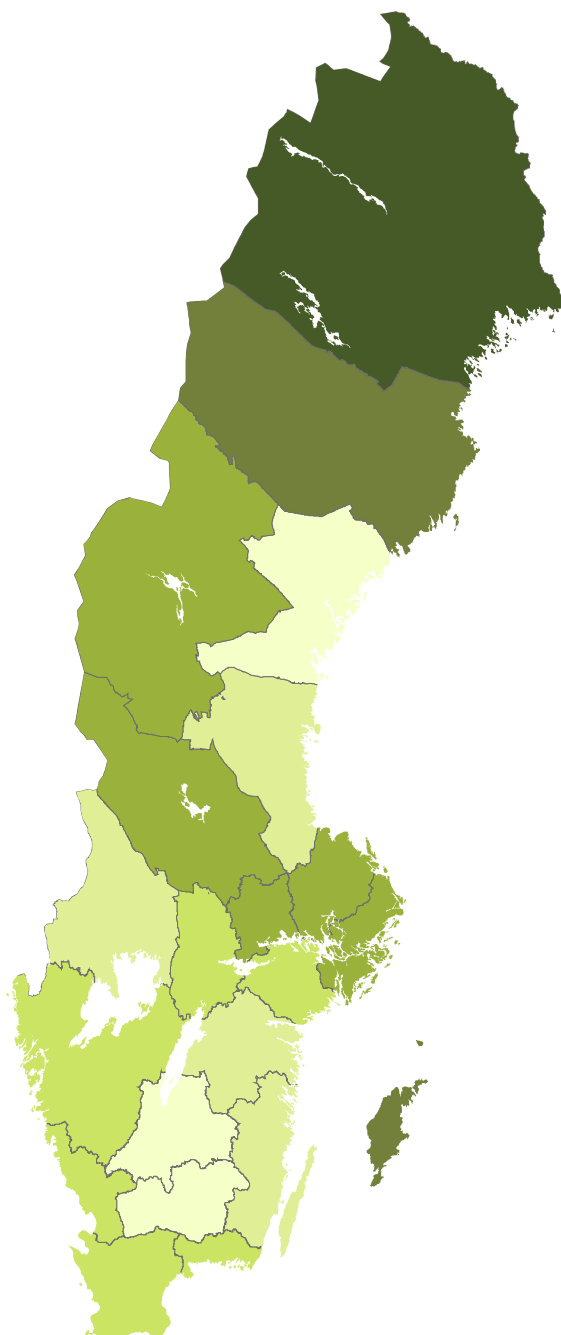
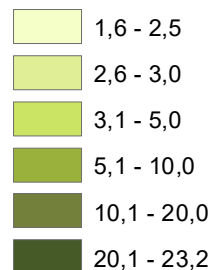
Det är stora skillnader mellan länen, avseende hur stora andelar av deras skogsmark som är formellt skyddad. Det län som har störst andel formellt skyddad skogsmark, i förhållande till länets totala areal skogsmark, är Norrbottens län. Där är 23 procent av skogsmarken formellt skyddad. Det följs av Gotlands och Västerbottens län, där 12 respektive 11 procent av skogsmarken är formellt skyddad.

Lägst andelar formellt skyddad skogsmark har Jönköpings, Västernorrlands och Kronobergs län, med cirka 2 procent av skogsmarken skyddad.

Andelen formellt skyddad produktiv skogsmark varierar också mellan länen. Även här har Norrbotten och Gotlands län höga andelar, med 17 respektive 11 procent.

Kartan till höger visar andel total skogsmark som är formellt skyddad per län.

Karta 11. Formellt skyddad skogsmark per län, andel i procent av total areal skogsmark per län, 2019-12-31

Med formellt skyddad skogsmark avses mark inom:

1. Nationalparker
2. Naturresevat med föreskrifter mot skogsbruk
3. Skogliga biotopskyddsområden
4. Naturvårdsavtal med Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen
5. Ekoparker och vitryggsavtal (endast delar med NO/NS-bestånd)
6. Natura 2000 SCI-områden, endast delar med utpekade skogshabitat eller med potentiella skogshabitat karterade i Natura Naturtypskarteringen (NNK)
7. Skyddsvärda statliga skogar (SNUS), ägda av Fortifikationsverket
8. Mark som är på väg att bli formellt skyddad, d.v.s. beslutade naturresevat med föreskrifter, beslutade skogliga biotopskyddsområden, markersättning för skydd av skog, inklusive fastighetsverkets mark efter samråd 1 april 2010.

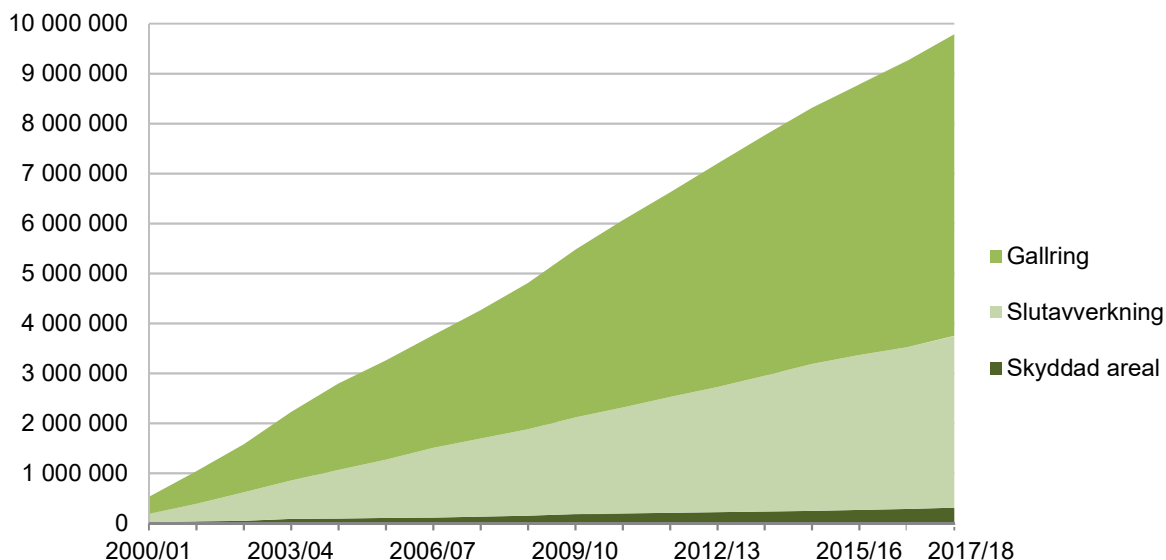
Nationella Marktäckedata bas ogeneraliserad har använts för att ta fram total areal skogsmark. Se även avsnittet *Kort om statistiken*.

Formellt skydd, slutavverkning och gallring

Under perioden 2000/01 till 2017/18 uppgår den ackumulerade arealen gallrad skogsmark till 6 miljoner hektar. Arealen slutavverkad skogsmark är för samma period 3,4 miljoner hektar. Den formellt skyddade skogsmarken uppnår samtidigt 309 000 hektar produktiv skogsmark.

Diagram 17. Formellt skydd, slutavverkning och gallring på produktiv skogsmark, 2000/01-2017/18

Ackumulerad areal per år, i hektar.

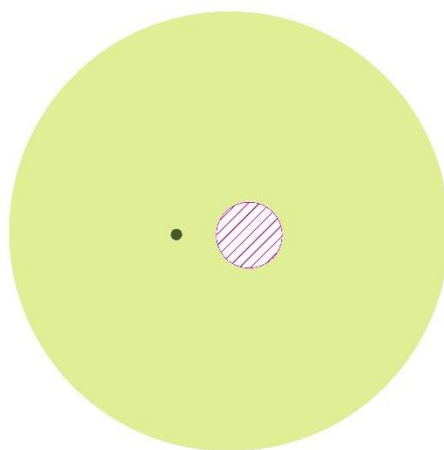
Uppgifter om slutavverkning och gallring är hämtade från Skogsdata 2019, SLU.

Formellt skydd motsvarar nationalparker, de delar av naturreservat och naturvårdsområden som har föreskrifter mot skogsbruk och Natura 2000 SCI-områden (endast de som har utpekade skogshabitat och de delar som karterats som potentiella skogshabitat i Natura Naturtypskarteringen NNK).

Enligt medelvärden för perioden 2012-2018 skyddades nästan 14 500 hektar produktiv skog per år. Slutavverkning och gallring under perioden 2011/12 - 2016/17 omfattade drygt 515 000 hektar per år.

Figur 3. Formellt skyddade områden, slutavverkning och gallring på produktiv skogsmark.

Medelvärden per år.

Areell omfattning av formellt skydd per år jämfört med skogsbruk och total areal produktiv skog

- Formellt skydd årligen*
- Slutavverkas eller gallras årligen**
- Total areal produktiv skogsmark

*Medelvärde för produktiv skog som skyddats formellt 2012-2018 med gällande beslut, exklusive ersättningsmarker
 **Medelvärde för säsongen 2011/12-2016/17

Uppgifter om slutavverkning och gallring är hämtade från Skogsdata 2018, SLU.

Djur- och växtskyddsområden

I syfte att skydda sällsynta eller störningskänsliga djur- eller växtarter kan länsstyrelsen eller kommunen med stöd av 7 kap. 12 § miljöbalken inrätta djur- och växtskyddsområden. Föreskrifterna innebär att allmänheten, och i vissa fall även markägaren, inte får vistas inom området under en viss tid av året. Föreskrifterna kan även begränsa rätten till jakt och fiske. De vanligaste motiven för djur- och växtskyddsområden är att skydda fåglars häckningsområden under häckningstid (fågelskyddsområde) eller sälars uppehållsplatser (sälskyddsområde).

Djur- och växtskyddsområden kan enbart reglera tillträde, viss jakt och fiske, men innebär inte ändrad markanvändning och inget egentligt skydd för naturmiljön i sin helhet. Föreskrifter om tillträdesförbud kan även meddelas inom ramen för ett förordnande om nationalpark, eller som föreskrifter inom naturreservat, kulturresevat, naturvårdsområde eller naturminne. De områden som berörs av tillträdesförbud på detta sätt redovisas inte i tabellen nedan.

Vid utgången av 2019 fanns det nästan 1 600 djur- och växtskyddsområden i Sverige, fördelat på knappt 113 000 hektar. Under 2019 har skyddstypen ökat med 115 hektar, varav 80 hektar land. Ökningen är som störst i Kalmar och Västra Götalands län.

Djur- och växtskyddsområden utgör 0,2 procent av Sveriges totala yta. Störst andel har Södermanlands län, där skyddstypen utgör 0,7 procent av länets hela yta.

I flera län utgörs skyddet främst av vatten. I Gävleborgs och Örebro län består skyddet nästan helt av vatten. I Sveriges nordligaste län domineras skyddet istället av landarealer. I genomsnitt består Sveriges djur- och växtskyddsområden av 64 procent land.

Tabell 17. Djur- och växtskyddsområden, antal och arealer per län 2019-12-31

Län	Antal	Areal i hektar		Andel landareal av skyddad areal	Andel skyddad areal av total länsareal
		Totalt	Land		
Stockholms län	41	1 040	280	27%	0,1%
Uppsala län	68	3 538	423	12%	0,3%
Södermanlands län	371	6 314	846	13%	0,7%
Östergötlands län	125	3 366	739	22%	0,2%
Jönköpings län	25	625	359	57%	0,1%
Kronobergs län	15	142	46	33%	0,0%
Kalmar län	147	7 526	1 350	18%	0,4%
Gotlands län	33	1 375	1 010	73%	0,1%
Blekinge län	146	1 511	513	34%	0,2%
Skåne län	90	9 249	1 406	15%	0,5%
Hallands län	23	538	86	16%	0,1%
Västra Götalands län	277	7 683	4 381	57%	0,2%
Värmlands län	72	620	136	22%	0,0%
Örebro län	1	2	0	9%	0,0%
Västmanlands län	8	54	11	21%	0,0%
Dalarnas län	7	37	26	68%	0,0%
Gävleborgs län	18	1 799	32	2%	0,1%
Västernorrlands län	25	323	250	78%	0,0%
Jämtlands län	20	12 733	11 833	93%	0,2%
Västerbottens län	2	2 270	2 170	96%	0,0%
Norrbottnens län	48	51 983	46 575	90%	0,5%
Riket 2019	1 562	112 778	72 521	64%	0,2%
Riket 2018	1 557	112 663	72 442	64%	0,2%

Områdena "Myskoxar, Tännäs" i Jämtlands och Härjedalens län samt "Myskoxarna" i Dalarnas län är ej redovisade här. Förbudet avser skyddszon runt djuren.

Skyddade älvar

Enligt miljöbalken 4 kap 6 § kan älvar skyddas mot vattenkraftsutbyggnad. De älvar som benämns som nationalälvar har samma skydd. För en del älvar avser skyddet hela avrinningsområdet och för andra enbart en älvsträcka. Torneälvens avrinningsområde inkluderar även areal i Finland.

Tabell 18. Älvar skyddade mot vattenkraftsutbyggnad

SMHI-nr	Älv	Delområde	Areal (km ²)
Nationalälvar			
1	Torneälven		40 154
4	Kalixälven		18 128
13	Piteälven		11 285
28	I Umeälven	Vindelälven	12 629
Summa skyddade nationalälvar			82 195
Övriga vattenområden			
7	Råneälven		4 207
9	I Luleälven	Stora Luleälven uppströms Akkajaure	2 841
		Lilla Luleälven uppströms Skalka	1 777
		Lilla Luleälven uppströms Tjaktjajaure	869
		Pärlälven	2 296
17	Åbyälven		1 344
18	Byskeälven		3 662
20	I Skellefteälven	Källflödena uppströms Sädvajaure	660
		Källflödena uppströms Riebnis	524
		Malån	1 917
26	Sävarån		1 161
28	I Umeälven	Tärnaån	1 090
		Girjesån	579
		Juktån uppströms Fjosoken	671
30	Öreälven		3 029
32	Lögdeälven		1 608
36	Moälven		2 307
38	I Ångermanälven	Lejarälven	593
		Storån uppströms Klumpvattnet	441
		Långselån-Rörströmsälven	2 728
		Saxån	233
		Ransarån uppströms Ransarn	420
		Vojmån uppströms Vojmsjön	1 058
40	I Indalsälven	Äreälven	2 853
		Ammerån	3 098
		Storån-Dammån	441
		Hårkan	3 990
42	I Ljungan	Ljungan uppströms Storsjön	501
		Gimån uppströms Holmsjön	2 854
48	I Ljusnan	Voxnan uppströms Vallhaga	2 411
53	I Dalälven	Västerdalälven uppströms Hummelforsen	4 419
		Österdalälven uppströms Trängslet	4 522
74	Emån		4 472
84	Bräkneån		462
86	Mörrumsån		3 369
100	Fylleån		394
112	I Enningdalsälven	Enningdalsälven uppströms riksgränsen till Norge	692
115	I Vefsna	Vapstälven	601
Summa skyddade övriga vattenområden			71 094
Summa skyddade nationalälvar och övriga vattenområden			153 289
Älvsträckor			
28	I Umeälven	Tärnaforsen mellan Stor-Laisan och Gäuta	..
38	I Ångermanälven	Faxälven mellan Edsele och Helgumsjön	..
40	I Indalsälven	Lången nedströms Landösjön	..
42	I Ljungan	Sträckan mellan Havern och Holmsjön	..
		Sträckan nedströms Viforsen	..
48	I Ljusnan	Sträckan mellan Hede och Svegsjön	..
		Sträckan mellan Laforsen och Arbråsjöarna	..
53	I Dalälven	Västerdalälven nedströms Skiffsforsen	..
		Dalälven nedströms Näs bruk	..
108	I Göta älv	Klarälven mellan Höljes och Edebäck	..

SMHI-nr avser huvudavrinningsområde

Vattenskyddsområden

Ett område som utnyttjas eller kan komma att utnyttjas för vattentäkt kan av länsstyrelse eller kommun inrättas som vattenskyddsområde med stöd av 7 kap. 21 § miljöbalken.

Den 31 december 2019 fanns det drygt 1 600 vattenskyddsområden i landet, omfattande 960 000 hektar. Under 2018 ökade arealen med nästan 65 000 hektar, framförallt på grund av det nya området Skellefte dalen i Västerbottens län, omfattande 53 000 hektar. Mer än 90 procent av alla vattenskyddsområden är grundvattentäkter. 7 procent är ytvattentäkter och de resterande 2 procenten är vattentäkter baserade på förstärkt grundvattenbildning.

Tabell 19. Vattenskyddsområden, antal per län 2019-12-31

Län	Antal, totalt	Antal efter typ av vattentäkt		
		Grundvattentäkt	Ytvattentäkt	Vattentäkt baserad på förstärkt grundvattenbildning
Stockholms län	92	83	7	2
Uppsala län	31	30	1	0
Södermanlands län	47	43	4	0
Östergötlands län	51	40	10	1
Jönköpings län	87	77	9	1
Kronobergs län	59	45	9	5
Kalmar län	85	69	7	9
Gotlands län	22	16	5	1
Blekinge län	25	19	6	0
Skåne län	150	149	1	0
Hallands län	53	50	1	2
Västra Götalands län	175	145	28	2
Värmlands län	42	30	8	4
Örebro län	46	41	3	2
Västmanlands län	24	22	1	1
Dalarnas län	114	113	1	0
Gävleborgs län	59	54	3	2
Västernorrlands län	101	95	6	0
Jämtlands län	61	57	3	1
Västerbottens län	154	150	1	3
Norrbottnens län	125	123	1	1
Riket 2019	1 601	1 449	115	37
Riket 2018	1 608	1 491	114	34

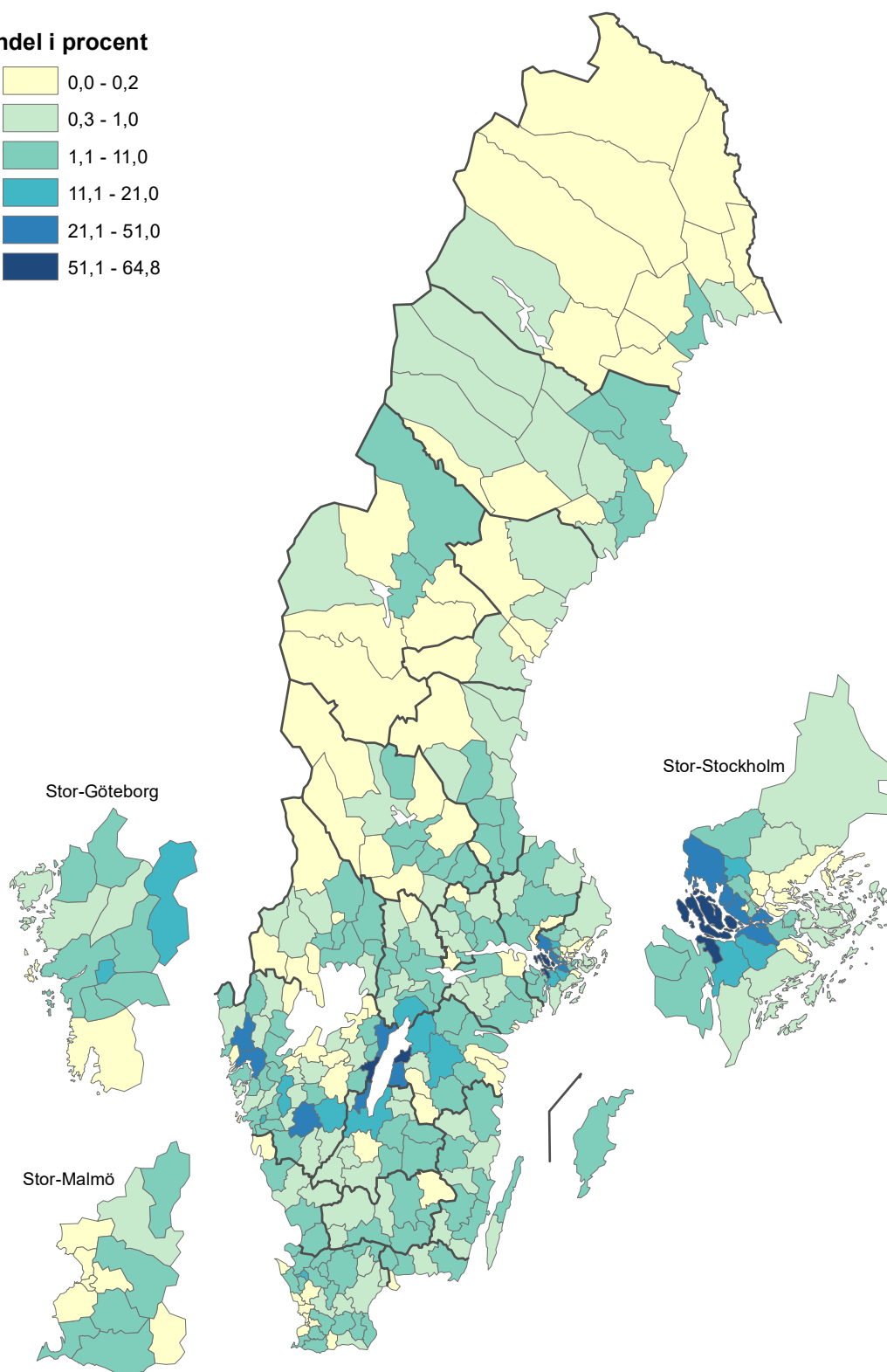
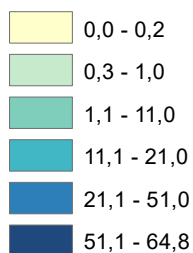
Tabell 20. Vattenskyddsområden, arealer per län 2019-12-31

Län	Arealer i hektar		Andel landareal	Andel av total länsareal
	Totalt	Land		
Stockholms län	60 076	45 113	75%	3,6%
Uppsala län	26 096	25 589	98%	2,1%
Södermanlands län	12 524	8 057	64%	1,4%
Östergötlands län	124 223	46 521	37%	8,5%
Jönköpings län	72 998	18 055	25%	6,2%
Kronobergs län	20 738	12 498	60%	2,2%
Kalmar län	30 000	27 867	93%	1,5%
Gotlands län	18 213	16 861	93%	1,2%
Blekinge län	16 151	14 275	88%	2,3%
Skåne län	33 087	30 959	94%	1,9%
Hallands län	16 135	14 896	92%	1,9%
Västra Götalands län	213 386	141 091	66%	6,2%
Värmlands län	36 234	21 388	59%	1,7%
Örebro län	28 640	13 044	46%	3,0%
Västmanlands län	6 299	5 693	90%	1,1%
Dalarnas län	35 414	32 877	93%	1,2%
Gävleborgs län	32 247	27 880	86%	1,3%
Västernorrlands län	11 670	9 633	83%	0,4%
Jämtlands län	49 020	31 936	65%	0,9%
Västerbottens län	97 628	91 324	94%	1,5%
Norrbottnens län	20 662	13 455	65%	0,2%
Riket 2019	961 451	649 027	68%	1,8%
Riket 2018	897 002	589 371	66%	1,7%

Vattenskyddsområden består till 68 procent av landytor. Högst andel land inom vattenskyddsområden har Södermanlands län, med 98 procent. Skyddstypen upptar 1,8 procent av hela Sveriges land- och vattenareal. Bland länen finns den största andelen i Östergötlands län, där den utgör 8,5 procent av totalytan. De kommuner som har högst andelar vattenskyddsområden är flera kommuner belägna vid Mälaren och Vättern. Även Munkedal, Uddevalla och Borås, belägna i Västra Götalands län, hade höga andelar vattenskyddsområden. I Salem, Ekerö, Hjo och Vadstena var mer än hälften av kommunytan skyddad som vattenskyddsområden år 2019.

Karta 12. Vattenskyddsområden per kommun, andel av totalareal 2019-12-31

Andel i procent

Fridlysta djur- och växtarter

Regeringen får med stöd av 8 kap. miljöbalken besluta om fridlysning av djur- och växtarter i hela landet eller i ett län. Regler om fridlysning finns i artskyddsförordningen (2007:845). Där framgår också vilka generella undantag som gäller för vissa arter. Alla vilda fåglar, samt de djur- och växtarter som i Bilaga 1 till förordningen betecknas med N eller n, är fridlysta i hela landet. De uppfyller då kraven i EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv. I Bilaga 2 till förordningen anges övriga arter som är fridlysta i hela landet eller i ett län.

Förutom att alla vilda fåglar och vissa däggdjursarter är fridlysta enligt artskyddsförordningen, är alla vilda fåglar och däggdjur fredade enligt jaktlagen (SFS 1987:259) och jaktförordningen (SFS 1987:905). Undantag finns för vissa möjligheter till skyddsjakt, och för att det under vissa tider på året råder jakttid för en del arter. Fiskar samt vattenlevande kräddjur och blötdjur, till exempel musslor och snäckor, kan skyddas enligt artskyddsförordningen eller enligt förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.

583 djur- och växtarter är fridlysta i hela landet. Cirka 250 av dessa utgörs av i Sverige häckande fågelarter. Samtliga vilda arter av fåglar, grodor, ödlor, ormar och orkidéer är fridlysta i hela landet. Dessutom är ett antal andra arter av kärlväxter, mossor, lavar, svampar, ryggradslösa djur (bland annat insekter) och däggdjur fridlysta.

Tabell 21. Djur- och växtarter fridlysta i hela landet 2019-12-31

Artgrupper	Arter	Antal
<i>I. Djurarter</i>	Däggdjur	27
	Fåglar (endast i Sverige häckande)	250
	Fiskar	1
	Kräldjur	7
	Groddjur	13
	Ryggradslösa djur	31
<i>II. Växtarter</i>	Orkidéer	44
	Övriga kärlväxter	186
	Mossor	11
	Lavar	8
	Svampar	5

Källa: Naturvårdsverket

Naturminnen

Naturminnen är ofta punktojekt som jätteekar, trädgrupper, flyttblock och jättegrytor. De kan även vara mycket små områden, vanligtvis mindre än 1 hektar, som växtplatser för ovanliga växter. Av det skälet redovisas inte arealuppgifter för denna skyddsform.

Beslut om naturminnen fattas av länsstyrelse eller kommun, med stöd av 7 kap. 10 § miljöbalken. Merparten av naturminnena är inrättade genom äldre beslut och med stöd av tidigare naturvårdslagstiftning.

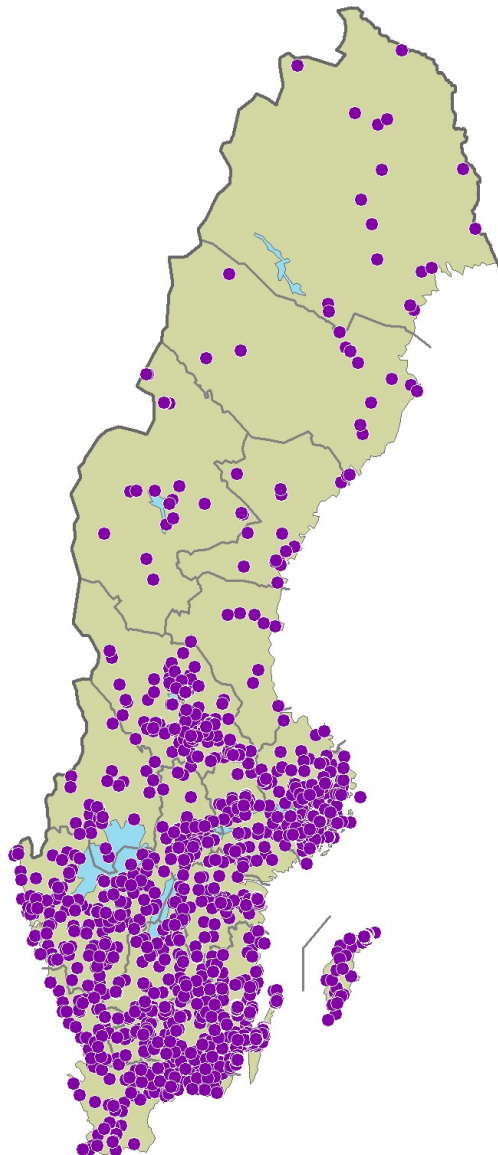
Vid utgången av 2019 fanns det 1 360 naturminnen. Skyddet utökades med fem nya objekt under året, samtidigt som tre togs bort ur registret.

Skyddstypen finns i alla delar av landet. Flest naturminnen finns det i Kalmar län, följt av Västra Götaland, Dalarna och Stockholms län.

Tabell 22. Naturminnen per län 2019-12-31

Län	Antal
Stockholms län	139
Uppsala län	36
Södermanlands län	23
Östergötlands län	98
Jönköpings län	66
Kronobergs län	82
Kalmar län	212
Gotlands län	28
Blekinge län	73
Skåne län	53
Hallands län	39
Västra Götalands län	158
Värmlands län	26
Örebro län	64
Västmanlands län	37
Dalarnas län	148
Gävleborgs län	8
Västernorrlands län	17
Jämtlands län	20
Västerbottens län	15
Norrbottens län	18
Riket 2019	1 360
Riket 2018	1 358

Karta 13. Naturminnen 2019

Kulturresevat

Kulturresevat får med stöd av 7 kap 9 § miljöbalken inrättas av länsstyrelse eller kommun i syfte att bevara värdefulla kulturpräglade landskap. Skyddsformen infördes 1 januari 1999 i och med att miljöbalken trädde i kraft. I valet mellan natur- eller kulturresevat har syftet med skyddet en avgörande betydelse. Kulturresevatena består till exempel av miljötyperna gårdsmiljö, bymiljö, fåbod, sågverkssamhälle och herrgårdsmiljö.

Det finns 44 kulturresevat i Sverige. Västra Götalands län har flest områden, medan Kalmar och Södermanlands län helt saknar skyddet. Under 2019 gjordes inga förändringar avseende landets kulturresevat.

Det arealmässigt största kulturresevatet är Lillhärjeåbygget, en fjällgård i Jämtlands län, som utgör nästan 40 procent av kulturresevatens sammanlagda area. Det minsta resevatet är Marieberg sågverkssamhälle i Västernorrlands län, med en yta på 3 hektar.

En förteckning över samtliga kulturresevat finns på www.scb.se/MI0603. Mer information finns på Riksantikvarieämbetets webbplats, www.raa.se.

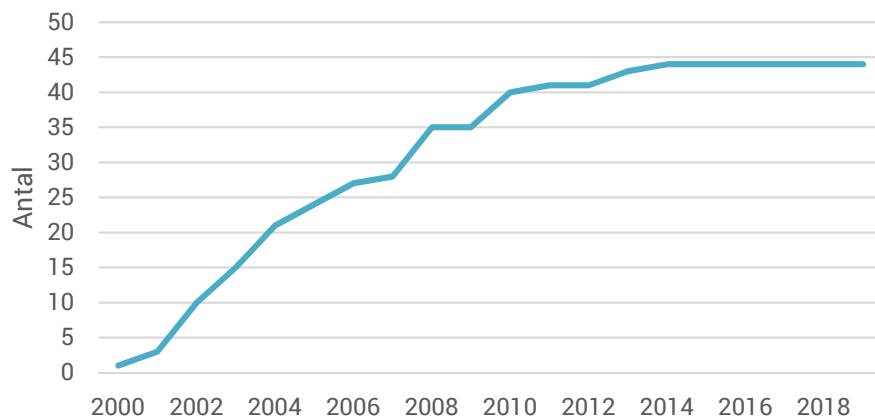
Tabell 23. Kulturresevat, antal och areal per län, 2019-12-31

Län	Antal	Total areal i hektar
Stockholms län	4	609
Uppsala län	2	72
Södermanlands län	-	-
Östergötlands län	2	138
Jönköpings län	2	95
Kronobergs län	1	46
Kalmar län	-	-
Gotlands län	1	33
Blekinge län	1	102
Skåne län	1	70
Hallands län	3	181
Västra Götalands län	5	253
Värmlands län	2	443
Örebro län	3	354
Västmanlands län	2	477
Dalarnas län	3	132
Gävleborgs län	3	458
Västernorrlands län	3	34
Jämtlands län	1	2 888
Västerbottens län	3	989
Norrbottens län	2	111
Riket 2019	44	7 485
Riket 2018	44	7 485

Area saknas för kulturresevat Dalarö skeppsvraksområden i Stockholms län.

Källa: Riksantikvarieämbetet.

Diagram 18. Antal kulturresevat per år 2000-2019, ackumulerat antal

Befolkning och tillgänglighet

Vid utgången av 2019 hade 7 procent av Sveriges befolkning skyddad natur inom 300 meter från sin bostadsadress. Störst var andelen i Gotlands län, där 17 procent av befolkningen hade 300 meter till skyddad natur. Nästan samtliga i landets befolkning hade skyddad natur inom 1 mil från sin bostadsadress.

Befolkningens medelavstånd till skyddad natur var 2,1 kilometer. Befolkningen i Stockholms län hade kortast avstånd, med 1,2 kilometer. Längst medelavstånd hade befolkningen i Norrbottens län, med 3,7 kilometer, följt av Västerbottens län, där medelavståndet var 3,6 kilometer.

Att medelavståndet är så långt i Norrbottens län, trots att länet har den högsta andelen skyddad areal, beror på att länet är glest befolkat. De största skyddade områdena ligger framförallt i de fjällnära delarna av länet, där det saknas större tätorter. I Stockholms län finns skyddade områden i mycket centrala lägen, vilket ger länet ett lågt medelavstånd. Det visar sig även i statistiken över medelavstånd i och utanför tätorter, där befolkning i tätorter har närmare till skyddad natur, jämfört med befolkningen utanför tätorter.

På kommunnivå varierar medelavståndet med upp till 7,5 kilometer. Kortast medelavstånd hade befolkningen i Nacka kommun, med 600 meter till skyddad natur. Boende i Vilhelminas kommun hade längst avstånd, med drygt 8 kilometer.

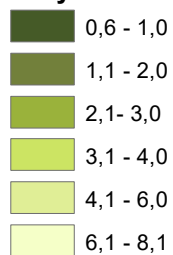
Med skyddad natur avses här nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområde i skog och på övrig mark, samt Kungliga nationalstadsparken.

Tabell 24. Befolkningens avstånd till skyddad natur, per län 2019-12-31

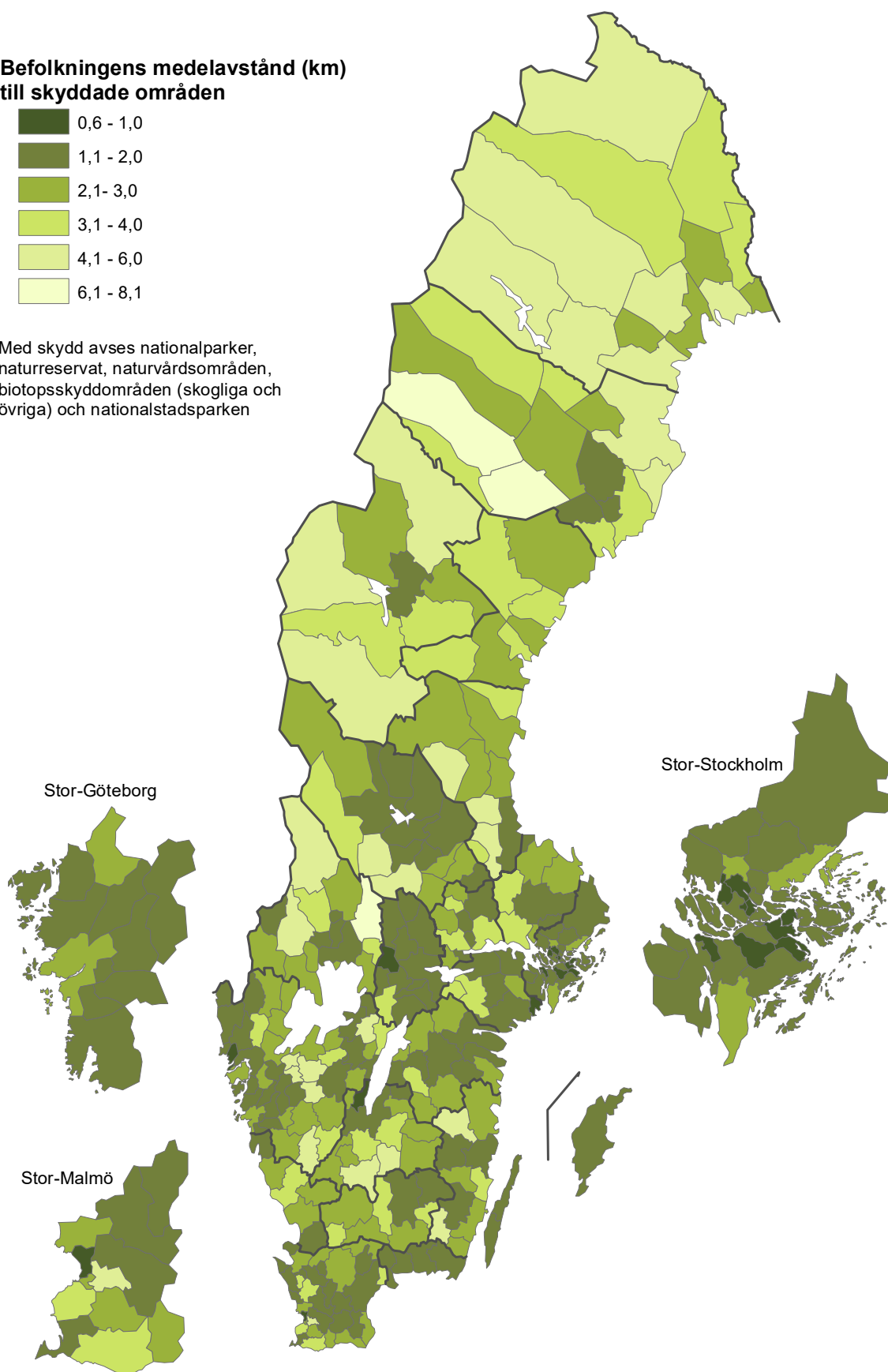
Län	Andel, i procent, av befolkning inom zoner runt skyddad natur					Medelavstånd till skyddad natur, kilometer
	Inom 300 m	Inom 1 km	Inom 3 km	Inom 5 km	Inom 10 km	
Stockholms län	13	48	96	100	100	1,2
Uppsala län	7	23	73	97	100	2,2
Södermanlands län	6	38	86	99	100	1,7
Östergötlands län	4	23	84	98	100	1,9
Jönköpings län	6	22	70	89	100	2,5
Kronobergs län	8	32	72	95	100	2,2
Kalmar län	4	20	72	88	100	2,5
Gotlands län	17	45	92	99	100	1,4
Blekinge län	7	39	94	100	100	1,4
Skåne län	6	24	68	91	100	2,5
Hallands län	4	17	66	94	100	2,5
Västra Götalands län	6	27	75	93	100	2,2
Värmlands län	2	17	73	87	100	2,6
Örebro län	11	45	92	98	100	1,4
Västmanlands län	1	10	55	95	100	2,8
Dalarnas län	5	27	76	90	100	2,2
Gävleborgs län	3	16	60	86	99	2,9
Västernorrlands län	3	18	68	91	100	2,5
Jämtlands län	2	17	66	84	98	2,9
Västerbottens län	1	9	42	78	99	3,6
Norrbottens län	2	11	44	70	99	3,7
Riket 2019	7	29	77	93	100	2,1
Befolkning i tätort	7	31	79	94	100	1,5
Befolkning utanför tätort	6	20	65	89	100	2,7
Stockholms tätort	15	53	99	100	100	1,1
Göteborgs tätort	4	18	69	90	100	2,5
Malmö tätort	1	4	25	76	100	4,0

**Karta 14. Befolkningens medelavstånd till skyddad natur, per kommun.
2019-12-31**

**Befolkningens medelavstånd (km)
till skyddade områden**

Med skydd avses nationalparker,
naturreservat, naturvårdsområden,
biotopsskyddsområden (skogliga och
övriga) och nationalstadsparken

Tätortsnära natur

Den tätortsnära naturen har stor betydelse för den biologiska mångfalden, det vardagliga friluftslivet och för att skapa kunskap, förståelse och engagemang för en god miljö. Nästan 30 procent av Sveriges nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden har bildats med syftet att tillgodose områden för friluftslivet. Av dem har drygt 470 områden det preciserade syftet att skydda tätortsnära natur.

Tillgängligheten till skyddade områden kan även mätas utifrån hur stor del av tätorten och dess omland som består av skyddade områden. Tabellen nedan visar tätorter där minst 10 procent av landytan i och omkring tätorten är skyddad som nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde, biotopskyddsområde eller nationalstadspark. Totalt rör det sig om 21 tätorter. Störst andel skyddad landareal har Lidingö tätort, följt av Stockholm och Ekerö.

Tabell 25. Andel skyddad landareal i och omkring tätorter, 2019-12-31

Tätorter med minst 10 procent skyddad landareal

Tätorts-kod	Tätorts-beteckning	Län	Andel skyddad landareal i och omkring tätorter
T0228	Lidingö	Stockholms län	31%
T0336	Stockholm	Stockholms län	22%
T0150	Ekerö	Stockholms län	21%
T0656	Uppsala	Uppsala län	19%
T0372	Tumba	Stockholms län	19%
T0264	Nynäshamn	Stockholms län	17%
T0384	Upplands Väsby och Sollentuna	Stockholms län	17%
T8724	Luleå	Norrbottens län	17%
T0356	Södertälje	Stockholms län	15%
T1484	Gislaved	Jönköpings län	15%
T3496	Höllviken och Ljunghusen	Skåne län	15%
T3372	Bunkeflostrand	Skåne län	14%
T4520	Mölntycke	Västra Götalands län	14%
T4364	Nordöstra Göteborg	Västra Götalands län	13%
T4452	Kungälv	Västra Götalands län	12%
T5428	Skövde	Västra Götalands län	12%
T4054	Onsala	Hallands län	12%
T0200	Jordbro	Stockholms län	11%
T4008	Kungsbacka	Hallands län	11%
T2024	Växjö	Kronobergs län	11%
T4368	Göteborg	Västra Götalands län	10%

Tabellen avser tätorter med minst 10 000 invånare, enligt 2018 års tätortsavgränsning och befolkningsdata.

Från och med 2018 års tätortsavgränsning ingår T4300 Billdal i tätort T4368 Göteborg.

Statistiken avser skyddad natur inom SCB:s statistiska tätorter 2018, samt i en zon på 3 kilometer från tätortsgräns.

Skyddad natur avser här nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden (skogliga och övriga), samt Kungliga nationalstadsparken.

Beslut, förvaltning och kostnader

Beslut om naturreservat och naturvårdsområden

De flesta naturreservat och naturvårdsområden har inrättats efter beslut av länsstyrelser. Mindre än en tiondel har bildats efter kommunala beslut.

Tabell 26. Beslut om inrättande av naturreservat och naturvårdsområden, per län 2019-12-31

Län	Naturreservat		Naturvårdsområden	
	Beslut av länsstyrelse	Beslut av kommun	Beslut av länsstyrelse	Beslut av kommun
Stockholms län	249	93	1	2
Uppsala län	162	14	-	-
Södermanlands län	150	14	4	-
Östergötlands län	267	18	-	-
Jönköpings län	144	11	3	-
Kronobergs län	125	8	-	-
Kalmar län	188	9	11	-
Gotlands län	144	2	1	-
Blekinge län	112	2	-	-
Skåne län	276	53	8	-
Hallands län	186	2	3	-
Västra Götalands län	449	53	25	2
Värmlands län	195	8	1	-
Örebro län	233	41	1	-
Västmanlands län	112	6	1	-
Dalarnas län	292	61	6	-
Gävleborgs län	209	9	9	2
Västernorrlands län	195	17	3	-
Jämtlands län	207	-	-	-
Västerbottens län	379	1	5	-
Norrbottnens län	408	7	1	-
Riket 2019	4 682	429	83	6
Riket 2018	4 516	414	84	6

Förvaltare av skyddade områden

Nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden förvaltas till 80 procent av länsstyrelserna. De kommunala förvaltarna står för 12 procent. Gruppen *övriga* utgörs bland annat av stiftelser och andra statliga myndigheter.

Tabell 27. Förvaltare av nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden, per län 2019-12-31

Län	Länsstyrelsen	Kommunen	Övriga	Totalt
Stockholms län	184	110	53	347
Uppsala län	137	13	27	177
Södermanlands län	140	20	8	168
Östergötlands län	255	30	0	285
Jönköpings län	139	20	0	159
Kronobergs län	122	11	1	134
Kalmar län	194	16	0	210
Gotlands län	145	0	3	148
Blekinge län	103	10	1	114
Skåne län	262	68	10	340
Hallands län	161	11	19	191
Västra Götalands län	164	96	273	533
Värmlands län	195	9	0	204
Örebro län	221	48	8	277
Västmanlands län	101	16	3	120
Dalarnas län	289	57	16	362
Gävleborgs län	205	26	0	231
Västernorrlands län	189	26	1	216
Jämtlands län	200	2	6	208
Västerbottens län	374	6	6	386
Norrbottnens län	410	8	6	424
Riket 2019	4 186	603	441	5 230
Riket 2018	4 005	588	457	5 050

Övriga förvaltare är bland annat stiftelser.

Summan av siffrorna per län stämmer inte med siffran för hela riket, eftersom några objekt ligger i flera län.

Naturvårdsverkets kostnader

Naturvårdsverket lämnar ersättningar för skydd och skötsel av natur genom anslagen 1:14 Skydd av värdefull natur och 1:3 Åtgärder för värdefull natur. Kostnader består av utgifter för förvaltning av befintliga nationalparker och naturreservat, samt av kostnader för marklösen då nya skyddade områden bildas, huvudsakligen naturreservat. Kostnaderna kan bestå av köp, ersättning till markägaren för intrång, bidrag till kommuners förvärv eller intrångsersättning för mark för naturvårdsändamål.

Under 2019 avsatte Naturvårdsverket drygt 800 miljoner kronor för naturskydd inom anslag 1:14 Skydd av värdefull natur. Av det var drygt 125 miljoner kronor avtalskostnader i form av köp, byte och försäljning. Nästan 700 miljoner kronor gick till ersättning för intrång, 400 000 till naturvårdsavtal och knappt 10 miljon till bidrag. Jämfört med 2018 så minskade kostnaderna med drygt 400 miljoner kronor till följd av minskade anslag.

Tabell 28. Naturvårdsverkets kostnader 2019, inom anslag 1:14 Skydd av värdefull natur. Med ingående arealer

Typ av markersättning	Antal avtal eller beslut enligt 1:14-anlaget	Kostnad i tusentals kronor, avrundat till jämna 100-tal	Arealer i hektar	
			Landareal	Produktiv skogsmark
Intrång	340	687 000	20 511	13 202
Naturvårdsavtal	12	400	90	20
Bidrag	6	9 700	221	170
Avtal (köp, byte, försäljning)	99	125 300	8 687	6 649
Summa	457	822 400	29 509	20 041

Källa: Naturvårdsverket

Skogsstyrelsens kostnader⁵

Skogsstyrelsen lämnar ersättning för biotopskyddsområden och naturvårdsavtal i skog. Under 2019 utbetalades drygt 163 miljoner kronor i ersättning för nya biotopskyddsområden. De nya områdena omfattade nästan 1 100 hektar produktiv skogsmark, fördelade på 181 områden. Under perioden 1994 till 2019 har Skogsstyrelsen fattat beslut om knappt 32 000 hektar biotopskyddsområden⁶, ersätta med sammanlagt 2,6 miljarder kronor.

Skogsstyrelsens kostnader för ersättning av 2019 års nya naturvårdsavtal var 9 miljoner kronor, fördelade på 42 avtal och 270 hektar produktiv skogsmark. Under perioden 1993 till 2019 har Skogsstyrelsen tecknat naturvårdsavtal omfattande 39 000 hektar och en sammanlagd kostnad på 515 miljoner kronor.

⁵ Biotopskyddsområden och naturvårdsavtal på skogsmark 2019. JO1402 SM 2001. Skogsstyrelsen.

⁶ Statistiken är beräknad utifrån beslutsdatum och skiljer sig därmed från annan statistik om biotopskydd i denna rapport.

Brott och förseelse mot områdesskydd

Brott mot områdesskydd begår den som med uppsåt eller av oaktsamhet skadar naturmiljön i ett biotopskyddsområde, uppför byggnad i ett strandskyddsområde eller orsakar skada eller risk för skada i nationalpark, naturreservat, kulturreseervat, djur- och växtskyddsområde, vattenskyddsområde eller ett område som omfattas av interimistiskt förbud (Miljöbalken 29 kap § 2).

Under 2019 ledde 13 brottsmisstankar till åtal. Antalet strafföreläggande var 43 och antalet företagsböter 22 stycken.

Tabell 29. Antal brottsmisstankar avseende brottskod 8015 "Brott mot områdesskydd, förseelse mot områdesskydd" 2008-2019

År	Strafföreläggande	Åtal	Företagsbot
2008	21	18	-
2009	40	33	3
2010	35	26	7
2011	36	31	5
2012	36	29	23
2013	21	32	21
2014	50	8	14
2015	31	17	17
2016	39	8	22
2017	23	13	17
2018	37	19	11
2019	43	13	22
Summa	412	247	162

Källa: Åklagarmyndigheten

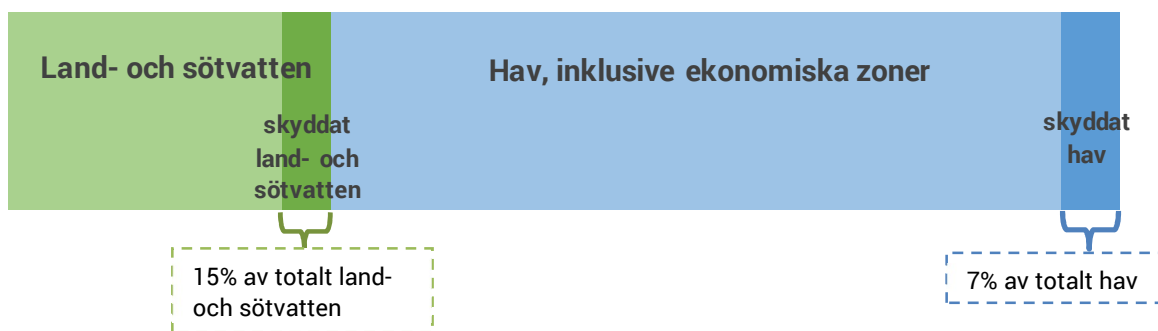
Internationell utblick

Det finns flera problem med att jämföra statistik över skyddad natur mellan olika länder. Lagstiftningen skiljer sig mellan stater, den institutionella strukturen är olika och det finns en variation i uttolkning av begrepp och anvisningar. Andelen skydd i procent ger därför en starkt förenklad bild av skyddets faktiska kvalitet och omfattning.

I Sverige omfattar Natura 2000-nätverket ofta strikt skyddade områden. Det beror på att en betydande del av dem omfattar känsliga naturskogar och odikade våtmarker som behöver ett strikt skydd för att bevaras. I länder där de skyddade områdena domineras av kulturlandskap har ett mindre strikt skydd bedömts vara tillräckligt för att bevara områdenas värden. Det kan vara en orsak till att Sverige har en relativt låg andel skyddad natur, jämfört med andra länder.

Enligt de senaste uppgifterna från World Database on Protected Areas (WDPA), var drygt 15 procent av världens land- och inlandsvatten skyddade i början av juli 2020. Det marina skyddet omfattade mer än 17 procent av nationella havsytor. Totalt sett var 7 procent av jordens havsyta skyddad, med huvuddelen beläget i ekonomiska zoner.⁷

Diagram 19. Skyddad natur i världen, juli 2020

Källa: WDPA. <https://livereport.protectedplanet.net/chapter-2>

Skyddad natur inom Europa

Konventionen för biologisk mångfald, som medlemsstaterna i EU har antagit, beslutade 2010 om en plan för globalt mål för skydd av natur. Målet innebär bland annat att 17 procent av landytan (inklusive sötvatten) ska ha ett ekologiskt representativt skydd till 2020.

Europeiska miljöbyrån (EEA) sammanställer hur stor areal av medlemsländerna som omfattas av skyddade områden med syfte att bevara naturmiljön. Naturvårdsverket rapporterar nationellt skyddade områden till EEAs databas CDDA (Common Database of Designated Areas) och Sveriges Natura 2000-områden till EEAs databas över nätverket.

Diagram 20 visar hur stor andel av ländernas landyta och inlands-/sötvatten som omfattas av skydd i nationellt skyddade områden och i Natura 2000-nätverket. Vi ser också i vilken omfattning skydden överlappar varandra.

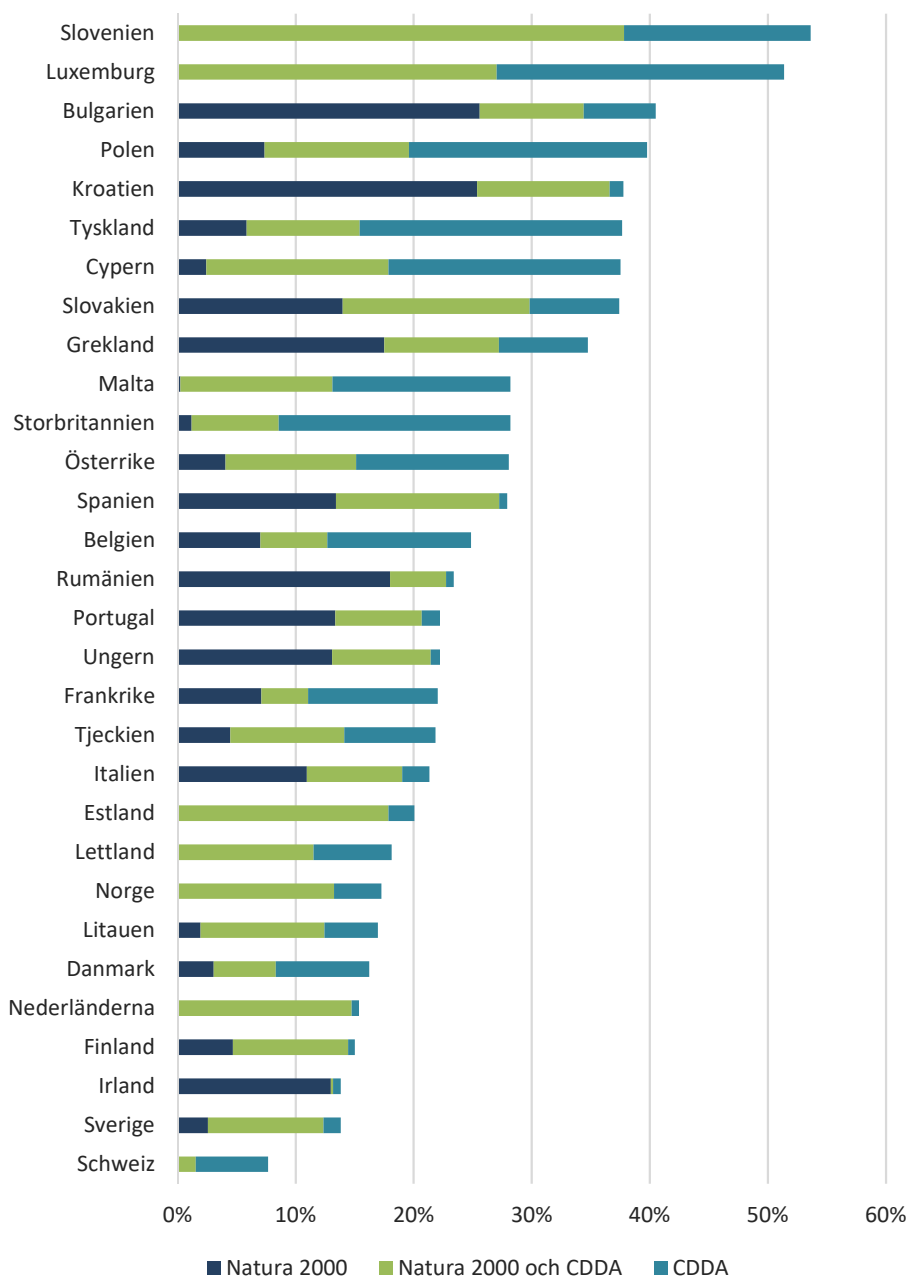
Av de 30 länder som ingår i sammanställningen, har 24 nått målet om minst 17 procent skyddad landyta. Högst andel skydd har Slovenien, med 54 procent, följt av Luxemburg med 51 procent.

Sveriges andel är i den här statistiken 14 procent. Det är något lägre än det som presenteras i Tabell 1 i denna rapport. Möjliga förklaringar till skillnaden är att

⁷ <https://livereport.protectedplanet.net>

EEA använder referensmaterial som är betydligt mer generaliserat än andra underlag för beräkning av Sveriges totala areal. Det leder bland annat till att en annan havsareal används i EEA:s beräkning. Skillnader i statistiken beror även på olika beräkningsmetoder och att EU:s statistik bygger på ett tidigare referensdatum än den officiella statistik som presenteras i den här rapporten.

Diagram 20. Skyddad natur inom EU, Schweiz och Norge. Andel landyta, inklusive sötvatten, 2019

CDDA (Common Database of Designated Areas). Europeiska miljöbyrån EEA:s databas över nationellt skyddade områden.

Källa: https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/complementarity-between-european-designations-2#tab-chart_5

Tabeller

Tabell 30. Skyddad natur per kommun 2019-12-31

Protected nature by municipality 2019

Kod	Namn Län/Kommun	Antal skyddade områden	Totalareal i hektar	Landareal i hektar						Andel (%) skyddad areal av kommun/län	
				Summa utan överlapp	National- parker	Natur- reservat	Natur- vårds- områden	Skogliga biotop- skydds- områden	Övriga biotop- skydds- områden	Andel av total	Andel av land
00	Riket	13 680	5 772 419	4 747 127	633 653	3 974 299	108 836	30 875	285	10,9	11,7
01	Stockholms län	668	139 556	60 159	1 955	56 332	483	1 357	43	8,3	9,2
0114	Upplands Väsby	4	337	279	-	275	-	3	-	4,0	3,7
0115	Vallentuna	16	829	777	-	743	-	34	-	2,2	2,2
0117	Österåker	31	2 299	842	-	784	-	58	-	4,1	2,7
0120	Värmdö	52	31 858	6 709	-	6 698	-	4	7	10,7	15,1
0123	Järfälla	6	2 113	1 585	-	1 401	178	-	7	33,5	29,5
0125	Ekerö	16	4 027	2 535	-	2 509	-	26	-	10,5	11,7
0126	Huddinge	13	5 440	4 937	-	4 922	-	-	15	38,7	37,7
0127	Botkyrka	27	2 077	1 914	-	1 860	-	54	-	9,3	9,9
0128	Salem	7	3 792	3 181	-	3 165	-	16	-	53,3	58,8
0136	Haninge	29	35 034	9 153	1 160	7 977	-	16	-	16,1	20,1
0138	Tyresö	8	3 554	3 038	715	2 323	-	-	-	35,3	44,0
0139	Upplands-Bro	15	2 466	1 006	-	991	-	12	3	7,6	4,3
0140	Nykvarn	13	178	125	-	94	-	31	-	1,0	0,8
0160	Täby	2	274	273	-	273	-	-	-	3,8	4,5
0162	Danderyd	2	157	51	-	51	-	-	-	4,8	1,9
0163	Sollentuna	4	1 784	1 709	-	1 709	-	-	-	30,8	32,5
0180	Stockholm	10	2 056	1 720	-	1 720	-	-	-	9,6	9,2
0181	Södertälje	66	6 347	3 861	-	3 690	0,5	164	12	9,1	7,4
0182	Nacka	14	2 323	1 933	-	1 801	133	-	-	18,0	20,4
0183	Sundbyberg	2	153	147	-	147	-	-	-	17,4	16,9
0184	Solna	3	238	220	-	220	-	-	-	11,0	11,4
0186	Lidingö	2	450	369	-	369	-	-	-	8,8	12,0
0187	Vaxholm	2	4 369	2 927	-	2 927	-	-	-	40,8	50,8
0188	Norrköping	296	17 393	7 008	81	6 057	-	876	-	2,9	3,5
0191	Sigtuna	17	861	777	-	754	-	23	-	2,5	2,4
0192	Nynäshamn	25	9 148	3 083	-	2 871	171	41	-	7,0	8,6
03	Uppsala län	463	106 746	35 614	2 766	31 843	-	1 020	-	8,8	4,3
0305	Håbo	16	2 725	2 174	-	2 146	-	28	-	14,6	15,1
0319	Älvkarleby	9	2 560	826	-	816	-	10	-	4,2	3,7
0330	Knivsta	7	1 229	743	-	731	-	12	-	4,2	2,6
0331	Heby	85	9 840	6 426	2 766	3 533	-	128	-	8,0	5,5
0360	Tierp	113	13 661	7 674	-	7 346	-	333	-	5,3	5,0
0380	Uppsala	96	8 270	8 106	-	7 965	-	146	-	3,7	3,7
0381	Enköping	38	4 511	2 404	-	2 348	-	60	-	3,4	2,0
0382	Östhammar	110	63 951	7 262	-	6 959	-	303	-	17,2	4,9
04	Södermanlands län	460	52 781	19 917	-	16 591	2 375	964	8	6,1	3,3
0428	Vingåker	13	191	190	-	155	-	35	-	0,4	0,5
0461	Gnesta	58	1 394	1 221	-	1 119	-	102	-	2,6	2,6
0480	Nyköping	139	20 278	7 625	-	7 313	-	324	-	9,8	5,4
0481	Oxelösund	2	247	135	-	135	-	-	-	0,3	3,9
0482	Flen	52	1 103	770	-	576	88	115	-	1,3	1,1
0483	Katrineholm	66	820	769	-	624	-	137	8	0,7	0,8
0484	Eskilstuna	50	6 177	3 845	-	3 147	591	109	-	4,9	3,5
0486	Strängnäs	67	2 674	1 276	-	1 089	61	126	-	2,7	1,7
0488	Trosa	19	19 895	4 085	-	2 433	1 636	16	-	29,9	19,5

Värden för enskilda skyddstyper är inte summerbara till totalvärden, på grund av överlappande arealer.

Antal skyddade områden per kommun kan inte summeras till läns- eller riksnivå, på grund av att områden som överlappar läns- eller kommungränser räknas en gång i varje kommun eller län.

Tabell 30. Skyddad natur per kommun 2019-12-31, fortsättning

Kod	Namn Län/Kommun	Antal skyddade områden	Totalareal i hektar	Landareal i hektar						Andel (%) skyddad areal av kommun/län	
				Summa utan överlapp	National- parker	Natur- reservat	Natur- vårds- områden	Skogliga biotop- skydds- områden	Övriga biotop- skydds- områden	Andel av total	Andel av land
05	Östergötlands län	725	64 856	25 502	-	24 145	-	1 364	18	4,4	2,4
0509	Ödeshög	37	1 936	1 063	-	1 017	-	42	4	2,9	2,4
0512	Ydre	50	1 259	1 110	-	1 039	-	71	-	1,6	1,6
0513	Kinda	131	1 298	1 261	-	953	-	306	3	1,0	1,1
0560	Boxholm	29	346	341	-	278	-	59	4	0,6	0,6
0561	Åtvidaberg	80	2 361	2 060	-	1 851	-	213	-	3,0	3,0
0562	Finspång	46	1 805	1 695	-	1 636	-	67	-	1,5	1,6
0563	Valdemarsvik	67	16 763	4 593	-	4 445	-	156	-	8,2	6,3
0580	Linköping	82	3 041	2 399	-	2 257	-	140	2	1,9	1,7
0581	Norrköping	85	16 785	4 874	-	4 741	-	133	-	8,2	3,3
0582	Söderköping	39	11 853	1 418	-	1 355	-	64	-	8,9	2,1
0583	Motala	52	2 519	1 986	-	1 902	-	89	1	2,0	2,0
0584	Vadstena	8	3 349	1 703	-	1 698	-	5	-	8,1	8,9
0586	Mjölby	26	1 539	999	-	976	-	19	5	2,8	1,8
06	Jönköpings län	386	30 278	27 762	7 410	17 271	2 443	652	12	2,6	2,7
0604	Aneby	12	267	214	-	197	-	20	-	0,5	0,4
0617	Gnosjö	32	5 917	5 634	4 475	1 096	-	63	-	13,1	13,4
0642	Mullsjö	9	352	348	-	336	-	13	-	1,7	1,7
0643	Habo	18	3 091	2 995	-	833	2 157	9	-	6,7	9,1
0662	Gislaved	44	4 417	3 694	-	3 501	122	72	-	3,6	3,2
0665	Vaggeryd	31	1 189	1 139	542	516	-	73	9	1,4	1,4
0680	Jönköping	83	6 818	6 711	-	6 613	-	99	0	3,5	4,5
0682	Nässjö	14	646	626	-	440	165	22	-	0,7	0,7
0683	Värnamo	43	3 673	3 404	2 393	937	-	74	-	2,7	2,8
0684	Sävsjö	12	300	297	-	272	-	25	-	0,4	0,4
0685	Vetlanda	64	1 382	1 348	-	1 221	-	134	2	0,9	0,9
0686	Eksjö	23	1 323	642	-	613	-	28	-	1,5	0,8
0687	Tranås	14	903	710	-	697	-	20	-	2,1	1,8
07	Kronobergs län	470	29 112	20 410	491	18 881	-	1 046	10	3,1	2,4
0760	Uppvidinge	55	4 442	4 193	-	4 073	-	118	2	3,6	3,6
0761	Lessebo	24	1 699	1 561	-	1 506	-	55	-	3,7	3,8
0763	Tingsryd	106	3 436	1 261	308	706	-	247	-	2,8	1,2
0764	Alvesta	48	2 829	1 817	184	1 492	-	141	7	2,6	1,9
0765	Älmhult	55	2 072	1 601	-	1 488	-	115	-	2,1	1,8
0767	Markaryd	27	297	292	-	215	-	77	-	0,6	0,6
0780	Växjö	82	6 623	3 493	-	3 347	-	154	2	3,5	2,1
0781	Ljungby	81	7 716	6 191	-	6 053	-	138	-	3,9	3,5
08	Kalmar län	570	58 999	34 199	172	26 239	6 625	1 171	-	2,9	3,1
0821	Högsby	28	3 031	2 078	-	2 001	-	77	-	3,8	2,8
0834	Torsås	12	409	229	-	193	-	36	-	0,7	0,5
0840	Mörbylånga	82	13 032	12 539	-	5 809	6 625	104	-	4,3	18,8
0860	Hultsfred	33	620	573	-	519	-	54	-	0,5	0,5
0861	Mönsterås	21	4 518	1 784	-	1 713	-	71	-	4,8	3,0
0862	Emmaboda	16	57	57	-	37	-	20	-	0,1	0,1
0880	Kalmar	40	2 521	720	-	643	-	77	-	2,0	0,8
0881	Nybro	52	2 209	2 042	-	1 921	-	122	-	1,8	1,7
0882	Oskarshamn	61	13 869	4 026	65	3 855	-	110	-	6,1	3,9
0883	Västervik	113	11 254	4 129	-	3 851	-	282	-	3,1	2,2
0884	Vimmerby	36	246	244	107	29	-	107	-	0,2	0,2
0885	Borgholm	82	7 234	5 778	-	5 667	-	111	-	2,0	8,5
09	Gotlands län	428	89 071	28 116	3 674	14 336	9 089	1 166	-	5,9	9,0
0980	Gotland	428	89 071	28 116	3 674	14 336	9 089	1 166	-	5,9	9,0
10	Blekinge län	336	24 408	10 543	-	9 881	-	637	52	3,5	3,6
1060	Olofström	47	1 481	1 263	-	1 159	-	104	0	3,6	3,2
1080	Karlskrona	89	8 541	1 869	-	1 663	-	180	27	2,6	1,8
1081	Ronneby	131	7 372	3 142	-	2 872	-	275	21	5,9	3,8
1082	Karlshamn	53	5 113	2 945	-	2 874	-	69	5	6,1	6,0
1083	Sölvesborg	20	1 901	1 323	-	1 314	-	9	0	1,7	7,1

Tabell 30. Skyddad natur per kommun 2019-12-31, fortsättning

Kod	Namn Län/Kommun	Antal skyddade områden	Totalareal i hektar	Landareal i hektar						Andel (%) skyddad areal av kommun/län	
				Summa utan överlapp	National- parker	Natur- reservat	Natur- vårds- områden	Skogliga biotop- skydds- områden	Övriga biotop- skydds- områden	Andel av total	Andel av land
12	Skåne län	864	101 010	39 871	1 953	31 354	5 515	1 049	15	5,9	3,6
1214	Svalöv	13	1 590	1 585	934	642	-	10	0	4,1	4,1
1230	Staffanstorps	1	6	3	-	3	-	-	-	0,1	0,0
1231	Burlöv	1	16	11	-	11	-	-	-	0,8	0,6
1233	Vellinge	11	44 136	1 549	-	1 549	-	-	-	62,3	10,9
1256	Östra Göinge	41	200	200	-	132	-	68	-	0,4	0,5
1257	Örkelljunga	6	19	19	-	-	-	19	-	0,1	0,1
1260	Bjuv	6	222	221	-	148	67	5	-	1,9	1,9
1261	Kävlinge	5	1 085	558	-	558	-	-	-	3,7	3,7
1262	Lomma	12	1 035	192	-	192	-	-	-	11,5	3,5
1263	Svedala	14	331	325	-	304	1	20	-	1,5	1,5
1264	Skurup	8	219	210	-	191	14	6	-	0,4	1,1
1265	Sjöbo	50	1 517	1 505	-	1 427	-	76	2	3,0	3,1
1266	Hörby	41	1 435	842	-	803	-	39	-	3,3	2,0
1267	Höör	56	982	761	-	686	-	77	-	3,1	2,6
1270	Tomelilla	23	3 194	3 170	-	3 143	-	27	-	8,0	8,0
1272	Bromölla	5	126	125	-	115	8	2	-	0,6	0,8
1273	Osby	25	967	960	-	917	-	43	-	1,6	1,7
1275	Perstorp	4	175	172	-	170	-	2	-	1,1	1,1
1276	Klippan	28	1 554	1 539	681	829	-	30	-	4,1	4,1
1277	Åstorp	8	62	62	-	57	-	5	-	0,7	0,7
1278	Båstad	36	8 531	2 253	-	2 216	-	37	-	9,7	10,4
1280	Malmö	4	1 606	542	-	542	-	-	-	4,8	3,5
1281	Lund	43	8 006	7 849	37	3 784	4 008	15	7	18,2	18,4
1282	Landskrona	8	1 138	912	-	304	607	0	-	3,8	6,5
1283	Helsingborg	24	4 674	1 393	-	1 366	10	17	-	11,0	4,1
1284	Höganäs	14	3 233	1 722	-	1 722	-	-	-	4,8	12,0
1285	Eslöv	7	149	144	-	141	-	3	-	0,4	0,3
1286	Ystad	18	3 284	2 927	-	2 133	790	4	-	2,8	8,4
1287	Trelleborg	5	1 094	48	-	40	9	-	-	0,9	0,1
1290	Kristianstad	173	7 626	5 614	-	5 360	-	251	5	4,2	4,5
1291	Simrishamn	35	1 565	1 328	302	999	-	27	-	1,2	3,4
1292	Ängelholm	18	380	308	-	287	-	21	-	0,8	0,7
1293	Hässleholm	144	850	821	-	584	-	246	-	0,7	0,6
13	Hallands län	406	30 568	17 527	-	15 849	902	794	2	3,5	3,2
1315	Hylte	46	1 165	465	-	359	41	84	-	1,1	0,5
1380	Halmstad	100	5 764	5 251	-	5 149	-	102	2	3,4	5,2
1381	Laholm	67	3 378	3 229	-	3 148	-	82	-	3,5	3,7
1382	Falkenberg	114	3 055	2 102	-	1 789	-	314	-	1,7	1,9
1383	Varberg	55	6 370	2 347	-	2 018	203	126	-	3,7	2,7
1384	Kungsbacka	33	10 838	4 132	-	3 387	659	86	-	7,4	6,8
14	Västra Götalands län	1 295	239 473	104 290	4 718	78 191	19 243	2 104	118	7,0	4,4
1401	Härryda	22	1 036	876	-	835	-	41	-	3,6	3,3
1402	Partille	6	739	718	-	718	-	5	-	12,5	12,6
1407	Öckerö	3	2 199	329	-	329	-	-	-	4,3	12,8
1415	Stenungsund	15	3 866	1 786	-	1 530	246	18	-	12,8	7,1
1419	Tjörn	8	8 073	2 675	-	2 419	256	-	-	9,6	16,0
1421	Orust	16	7 264	3 475	-	3 270	175	25	5	8,2	9,0
1427	Sotenäs	20	2 737	1 629	-	1 422	184	23	-	4,0	11,8
1430	Munkedal	33	4 356	3 356	-	2 232	1 078	46	-	6,5	5,3
1435	Tanum	44	46 849	4 934	181	2 545	2 146	63	-	19,9	5,4
1438	Dals-Ed	41	6 062	5 246	2 713	2 462	-	75	-	7,3	7,2
1439	Färgelanda	30	1 672	1 549	-	1 475	-	74	-	2,7	2,6
1440	Ale	40	1 708	1 565	-	1 498	-	69	-	5,1	4,9
1441	Lerum	24	395	373	-	328	-	45	-	1,3	1,4
1442	Värgårda	21	896	857	-	750	38	70	-	2,0	2,0
1443	Bollebygd	7	18	17	-	-	-	17	-	0,1	0,1
1444	Grästorps	9	2 948	2 401	-	2 393	-	7	-	10,5	9,1
1445	Essunga	2	4	4	-	-	-	4	-	0,0	0,0
1446	Karlsborg	37	2 587	1 974	830	1 016	82	34	12	3,2	4,9
1447	Gullspång	35	1 912	1 061	-	988	-	64	9	3,4	3,4
1452	Tranemo	18	1 350	1 350	-	1 303	-	47	-	1,7	1,8
1460	Bengtstors	38	1 653	1 594	-	1 554	-	43	-	1,6	1,8
1461	Mellerud	46	1 164	1 025	-	938	-	88	-	1,2	2,0
1462	Lilla Edet	37	1 169	1 038	-	955	-	88	-	3,4	3,3

Tabell 30. Skyddad natur per kommun 2019-12-31, fortsättning

Kod	Namn Län/Kommun	Antal skyddade områden	Totalareal i hektar	Landareal i hektar						Andel (%) skyddad areal av kommun/län	
				Summa utan överlapp	National- parker	Natur- reservat	Natur- vårds- områden	Skogliga biotop- skydds- områden	Övriga biotop- skydds- områden	Andel av total	Andel av land
1463	Mark	44	603	582	-	444	-	138	1	0,6	0,6
1465	Svenljunga	25	3 299	1 959	-	1 916	-	44	-	3,3	2,1
1466	Herrljunga	11	266	266	-	233	-	33	-	0,5	0,5
1470	Vara	12	704	665	-	652	-	13	-	1,0	1,0
1471	Götene	41	8 110	7 578	-	2 027	5 545	43	-	13,1	18,7
1472	Tibro	11	61	61	-	43	-	19	-	0,3	0,3
1473	Töreboda	11	1 299	1 226	-	1 028	181	2	16	2,2	2,3
1480	Göteborg	16	13 235	5 240	-	5 230	9	-	-	12,9	11,7
1481	Mölnadal	9	1 986	1 874	-	1 870	-	3	-	13,0	12,8
1482	Kungälv	30	12 317	5 363	-	5 222	104	37	-	18,1	14,8
1484	Lysekil	22	11 990	2 888	-	848	2 020	21	-	17,2	13,9
1485	Uddevalla	36	8 739	4 646	-	2 719	1 891	36	3	11,9	7,3
1486	Strömstad	23	25 938	2 329	680	1 436	193	21	-	27,2	5,0
1487	Vänersborg	31	7 225	5 787	-	5 739	-	48	-	8,0	9,0
1488	Trollhättan	22	576	525	-	409	84	32	-	1,3	1,3
1489	Alingsås	32	1 498	754	-	690	3	61	5	2,7	1,6
1490	Borås	46	1 604	1 439	-	1 327	-	112	-	1,7	1,6
1491	Ulricehamn	34	2 525	2 499	-	2 453	-	43	3	2,3	2,4
1492	Ämål	31	4 813	2 251	-	2 193	-	58	-	5,4	4,7
1493	Mariestad	45	8 755	2 546	315	1 823	338	31	39	5,8	4,2
1494	Lidköping	23	7 443	1 920	-	271	1 629	27	-	5,4	2,7
1495	Skara	28	4 065	2 334	-	2 303	-	31	-	9,1	5,4
1496	Skövde	73	3 363	3 016	-	2 552	361	103	-	4,9	4,5
1497	Hjo	27	208	149	-	86	-	63	-	0,4	0,5
1498	Tidaholm	30	3 366	3 159	-	426	2 681	53	-	6,4	6,1
1499	Falköping	95	4 825	3 401	-	3 291	-	86	25	4,5	3,3
17	Värmlands län	1 020	116 332	62 585	-	52 042	8 136	2 534	2	5,3	3,6
1715	Kil	27	674	259	-	205	-	53	-	1,7	0,7
1730	Eda	125	1 526	1 493	-	1 156	-	341	-	1,7	1,8
1737	Torsby	211	12 885	12 795	-	12 340	-	478	-	3,0	3,1
1760	Storfors	23	542	339	-	275	-	64	-	1,1	0,9
1761	Hammarö	2	2 708	350	-	348	-	1	-	5,8	5,9
1762	Munkfors	5	18	16	-	3	-	13	-	0,1	0,1
1763	Forshaga	30	409	351	-	258	-	94	-	1,0	1,0
1764	Grums	12	563	145	-	102	-	43	-	1,2	0,4
1765	Ärjäng	174	9 624	8 551	-	8 225	-	391	-	5,8	6,1
1766	Sunne	33	137	137	-	61	-	75	1	0,1	0,1
1780	Karlstad	91	11 289	3 661	-	1 826	1 618	233	1	7,4	3,1
1781	Kristinehamn	53	13 256	2 584	-	2 443	-	141	-	9,6	3,4
1782	Filipstad	32	9 307	8 011	-	2 398	5 534	81	-	5,4	5,2
1783	Hagfors	40	3 878	3 595	-	2 514	984	96	-	1,9	2,0
1784	Arvika	57	23 488	17 499	-	17 359	-	158	-	12,0	10,6
1785	Säffle	126	26 029	2 800	-	2 528	-	272	-	10,4	2,3
18	Örebro län	609	50 653	44 064	1 104	29 651	12 407	928	0	5,3	5,2
1814	Lekeberg	49	2 148	2 056	111	1 902	-	44	-	4,5	4,4
1860	Laxå	22	3 757	3 436	993	2 418	-	24	-	5,1	5,7
1861	Hallsberg	42	987	594	-	518	-	76	-	1,5	0,9
1862	Degerfors	19	1 557	1 521	-	1 512	-	9	-	3,6	4,0
1863	Hällefors	51	7 373	6 850	-	6 801	-	53	-	6,4	7,0
1864	Ljusnarsberg	35	6 380	5 884	-	3 751	2 074	65	-	10,1	10,2
1880	Örebro	106	5 616	4 552	-	4 401	-	152	-	3,5	3,3
1881	Kumla	7	205	196	-	194	-	2	-	1,0	1,0
1882	Askersund	80	3 861	2 023	-	1 927	-	100	-	3,8	2,5
1883	Karlskoga	69	2 166	1 968	-	1 869	-	106	0	4,2	4,2
1884	Nora	88	1 881	1 760	-	1 578	-	186	-	2,7	2,8
1885	Lindesberg	68	14 722	13 222	-	2 780	10 332	112	-	9,9	9,6

Tabell 30. Skyddad natur per kommun 2019-12-31, fortsättning

Kod	Namn Län/Kommun	Antal skyddade områden	Totalareal i hektar	Landareal i hektar						Andel (%) skyddad areal av kommun/län	
				Summa utan överlapp	National- parker	Natur- reservat	Natur- vårds- områden	Skogliga biotop- skydds- områden	Övriga biotop- skydds- områden	Andel av total	Andel av land
19	Västmanlands län	305	41 028	29 873	855	21 478	7 021	525	1	7,3	5,8
1904	Skinnskatteberg	22	9 398	9 054	-	2 025	7 021	9	-	13,1	13,7
1907	Surahammar	26	4 777	4 597	-	4 537	-	65	1	12,9	13,4
1960	Kungsör	16	428	380	-	370	-	10	-	1,9	1,9
1961	Hallstahammar	10	1 931	1 096	-	1 089	-	7	-	10,7	6,5
1962	Norberg	24	502	494	-	459	-	35	-	1,1	1,2
1980	Västerås	49	16 015	6 429	-	6 351	-	78	-	14,1	6,7
1981	Sala	98	6 595	6 499	855	5 435	-	209	-	5,5	5,6
1982	Fagersta	14	501	501	-	481	-	21	-	1,6	1,9
1983	Köping	29	440	396	-	334	-	62	-	0,7	0,7
1984	Arboga	27	439	427	-	398	-	29	-	1,0	1,3
20	Dalarnas län	1 023	309 616	299 059	39 251	231 567	24 906	3 421	0	10,2	10,7
2021	Vansbro	56	2 741	2 661	-	2 503	-	159	-	1,7	1,7
2023	Malung-Sälen	145	18 621	18 464	-	17 775	-	689	-	4,3	4,5
2026	Gagnef	79	2 169	2 143	-	1 945	-	217	-	2,7	2,8
2029	Leksand	115	2 280	2 060	-	1 676	-	384	-	1,6	1,7
2031	Rättvik	79	2 968	2 915	-	2 749	-	197	0	1,4	1,5
2034	Orsa	41	10 046	9 866	-	9 713	-	153	-	5,6	5,7
2039	Älvdalen	166	203 417	197 114	39 153	157 409	14	570	-	28,5	28,7
2061	Smedjebacken	26	26 819	24 987	-	245	24 669	72	-	25,4	26,4
2062	Mora	131	29 115	28 651	-	28 059	49	547	-	9,4	10,2
2080	Falun	60	2 906	2 578	-	2 419	7	151	-	1,3	1,3
2081	Borlänge	53	2 423	2 214	-	2 069	-	145	-	3,8	3,8
2082	Säter	12	801	776	-	753	-	23	-	1,3	1,4
2083	Hedemora	31	1 039	941	-	849	49	43	-	1,1	1,1
2084	Avesta	23	1 328	942	98	821	-	22	-	2,0	1,5
2085	Ludvika	32	2 943	2 747	-	2 581	118	48	-	1,8	1,8
21	Gävleborgs län	643	57 724	38 917	3 897	31 244	2 126	1 659	3	2,3	2,1
2101	Ockelbo	23	334	312	-	228	-	84	-	0,3	0,3
2104	Hofors	10	423	392	-	378	-	15	-	0,9	1,0
2121	Ovanåker	25	1 518	1 228	-	965	203	61	-	0,8	0,7
2132	Nordanstig	48	3 208	2 397	-	2 307	17	73	-	1,3	1,7
2161	Ljusdal	114	14 579	13 107	1 321	11 035	549	207	-	2,6	2,5
2180	Gävle	104	13 740	7 642	-	6 431	946	268	-	4,3	4,7
2181	Sandviken	45	6 762	3 655	2 577	970	-	110	-	5,2	3,1
2182	Söderhamn	69	4 831	2 172	-	1 919	-	253	-	2,1	2,1
2183	Bollnäs	84	1 389	1 330	-	991	106	234	3	0,7	0,7
2184	Hudiksvall	136	10 941	6 681	-	6 022	304	355	-	2,4	2,7
22	Västernorrlands län	510	52 220	42 210	2 741	31 388	6 924	1 183	-	1,9	2,0
2260	Ånge	71	10 681	9 469	-	9 320	-	149	-	3,2	3,1
2262	Timrå	20	1 561	1 262	-	1 211	-	51	-	1,3	1,6
2280	Härnösand	35	1 266	1 175	-	1 087	-	87	-	0,7	1,1
2281	Sundsvall	97	8 091	5 178	-	4 709	214	255	-	1,8	1,6
2282	Kramfors	75	11 452	10 063	215	3 225	6 480	163	-	4,0	5,9
2283	Sollefteå	109	6 001	5 454	-	5 212	-	247	-	1,0	1,0
2284	Örnsköldsvik	107	13 168	9 611	2 526	6 624	230	231	-	1,6	1,5
23	Jämtlands län	615	590 829	557 073	10 357	544 662	0	2 075	-	11,0	11,4
2303	Ragunda	66	2 298	1 637	-	1 406	-	231	-	0,9	0,7
2305	Bräcke	91	3 573	3 373	-	3 048	-	330	-	0,9	1,0
2309	Krokom	79	142 789	136 678	-	136 455	-	229	-	21,0	22,2
2313	Strömsund	100	130 413	120 749	-	120 485	-	265	-	11,1	11,5
2321	Åre	50	194 718	187 890	-	187 757	-	143	-	23,6	26,1
2326	Berg	63	29 068	28 580	-	28 347	-	233	-	4,7	5,0
2361	Härjedalen	83	84 164	75 125	10 357	64 524	0	244	-	7,1	6,7
2380	Östersund	92	3 806	3 040	-	2 641	-	399	-	1,5	1,4

Tabell 30. Skyddad natur per kommun 2019-12-31, fortsättning

Kod	Namn Län/Kommun	Antal skyddade områden	Totalareal i hektar	Landareal i hektar						Andel (%) skyddad areal av kommun/län	
				Summa utan överlapp	National- parker	Natur- reservat	Natur- vårds- områden	Skogliga biotop- skydds- områden	Övriga biotop- skydds- områden	Andel av total	Andel av land
24	Västerbottens län	918	991 335	874 409	2 335	869 651	48	2 416	-	14,8	16,0
2401	Nordmaling	78	21 857	3 864	-	3 635	-	229	-	8,7	3,1
2403	Bjurholm	52	2 684	2 424	-	2 300	-	133	-	2,0	1,9
2404	Vindeln	128	5 305	4 783	-	4 491	22	280	-	1,9	1,8
2409	Robertsfors	34	1 844	1 519	-	1 398	-	121	-	0,8	1,2
2417	Norsjö	32	1 179	1 078	-	976	-	103	-	0,6	0,6
2418	Malå	36	1 452	1 417	-	1 298	-	120	-	0,8	0,9
2421	Storuman	64	178 023	171 465	-	171 203	-	262	-	21,6	23,5
2422	Sorsele	35	434 985	414 930	-	414 819	-	111	-	54,7	56,3
2425	Dorotea	24	59 797	58 467	-	58 435	-	33	-	20,3	21,1
2460	Vännäs	28	800	768	-	702	-	68	-	1,4	1,4
2462	Vilhelmina	38	182 851	174 433	-	174 337	-	95	-	20,9	21,7
2463	Åsele	81	13 517	13 120	2 335	10 668	-	117	-	3,0	3,1
2480	Umeå	86	68 029	9 272	-	9 076	15	186	-	12,9	4,0
2481	Lycksele	128	9 937	9 602	-	9 318	-	299	-	1,7	1,7
2482	Skellefteå	103	9 074	7 267	-	6 997	11	259	-	0,9	1,1
25	Norrbottens län	970	2 595 603	2 374 979	549 974	1 821 658	593	2 809	-	23,2	24,4
2505	Arvidsjaur	90	40 450	39 169	-	39 015	-	157	-	6,6	6,9
2506	Arjeplog	57	275 429	252 948	14 090	238 696	-	162	-	19,0	20,1
2510	Jokkmokk	102	915 084	852 803	427 371	425 215	-	227	-	47,3	48,5
2513	Överkalix	81	7 353	7 169	-	6 956	-	219	-	2,5	2,6
2514	Kalix	66	15 655	3 221	-	3 065	-	163	-	4,2	1,8
2518	Övertorneå	60	7 633	7 421	-	7 288	-	133	-	3,1	3,1
2521	Pajala	104	34 169	33 687	-	33 332	-	359	-	4,2	4,3
2523	Gällivare	78	669 952	629 335	98 260	530 765	-	314	-	39,8	40,1
2560	Älvsbyn	42	2 814	2 714	-	2 655	-	59	-	1,6	1,6
2580	Luleå	99	27 816	7 869	-	6 950	593	331	-	5,7	3,8
2581	Piteå	57	36 216	4 551	-	4 397	-	156	-	7,8	1,5
2582	Boden	107	12 017	11 641	-	11 304	-	346	-	2,8	2,9
2583	Haparanda	28	9 021	1 303	817	394	-	92	-	4,8	1,4
2584	Kiruna	35	541 992	521 149	9 436	511 626	-	92	-	26,4	27,2

Kort om statistiken

Statistikens ändamål och innehåll

SCB tar i samarbete med Naturvårdsverket fram årlig statistik om skyddad natur. Det är officiell statistik inom ämnesområdet Miljö, Markanvändning.

Syftet med statistiken är att ge en översikt av skyddade områden i Sverige. Ett skyddat område är ett geografiskt definierat område som är permanent utpekad, reglerat och förvaltad för att uppnå specifika syften och bevarandemål. I Sverige används skyddade områden som samlingsnamn för skydd inom 7 kap miljöbalken samt för många av naturvårdsavtalen enligt jordabalken. Skyddade områden med stöd av miljöbalken inrättas i enlighet med förordningen om områdesskydd och nationalparksförordningen. Skyddad natur med specifika syften och reglerad markanvändning utgör en egen form av markanvändning. I juridiska och statistiska sammanhang skiljer man därför dessa områden från andra markslag.

Statistiken innehåller uppgifter om skyddad natur enligt miljöbalken, samt uppgifter om skyddade älvar, nationalstadsparken, Natura 2000, fridlysta arter, naturvårdsavtal enligt jordabalken, inomstatliga överenskommelser, samt skogsmark som omfattas av markersättningar.

Publicering av statistiken sker årligen i form av ett Statistiskt Meddelande (SM) i serien Sveriges officiella statistik MI41. SM publiceras i sin helhet på SCB:s webbplats⁸. Där finns även statistiken i SCB:s interaktiva statistikdatabasen.

Merparten av data är hämtade från Naturvårdsverkets centrala register över skyddade områden, Naturvårdsregistret (NVR) i databasen VIC-Natur, samt i databasen över Sveriges Natura 2000-områden. Databaserna finns publikt tillgängliga via kartverktyget Skyddad Natur, vilket nås via Naturvårdsverkets webbplats⁹.

Årligt tema

Varje år görs en specialbearbetning inom ett särskilt tema, som en fördjupning av ett aktuellt ämne inom området Skyddad natur. Årets tema är Agenda 2030 och skydd av marina miljöer.

Tidigare teman har varit:

2018¹⁰: Nationella marktäckedata (NMD)

2017: Våtmarker och myrar

2016: Friluftsliv och skyddad natur

2015: Grön infrastruktur

2014: Skydd av skog jämfört med skogsbruk

Statistiken inom det årliga temat presenteras inte i Sveriges statistiska databaser. Det är inte årligt återkommande statistik och därför inte officiell statistik.

⁸ www.scb.se

⁹ <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

¹⁰ Referensår för Statistiskt meddelande

Definitioner och förklaringar

Instrument för skyddad natur

Med instrument avses här olika typer av skydd, reglerade i lagar och förordningar, samt i ingångna avtal och enskilda beslut för formellt skyddad natur. Här följer en utförlig beskrivning av de instrument som redovisas i *Tabell 1. Formellt skyddad natur 2019-12-31*. Andra instrument i statistiken beskrivs tillsammans med statistikredovisningen, i avsnitt *Statistiken med kommentarer*.

Nationalparker

Ett mark- eller vattenområde som tillhör staten får förklaras som nationalpark, i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick. Nationalparkerna syftar till ett representativt skydd av stora områden inom olika landskapstyper. De har föreskrifter som innebär skydd för samtliga ingående naturtyper.

Reglering: 7 kap. 2-3 §§ miljöbalken, nationalparksförordningen (1987:938).

Varaktighet: Permanent

Beslutande: Riksdagen, regeringen, Naturvårdsverket

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse

Naturreservat

Ett mark- eller vattenområde kan förklaras som naturreservat i syfte att:

- bevara biologisk mångfald,
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer,
- tillgodose behov av områden för friluftslivet,
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, eller
- skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Naturreservat innebär ett långsiktigt områdesskydd som anpassas efter syfte och skyddsbehov, till exempel när inskränkningar i användningen av mark- och vattenområden behövs för att uppnå syftet med bevarandet. Fastigheter som omfattas kan vara i såväl allmän som enskild ägo. Om markägaren vill fortsätta att äga marken blir denne ersatt i enlighet med miljöbalkens ersättningsbestämmelser.

Reglering: 7 kap. 4-8 §§ miljöbalken, förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Beslutande: Länsstyrelse, kommun

Varaktighet: Permanent

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse, kommun

Biotopskyddsområden

Mindre mark- eller vattenområden som omfattas av bestämmelserna i skogs-vårdslagen och som på grund av sina särskilda egenskaper är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter, eller särskilt skyddsvärda på annat sätt. Ett biotopskyddsområde är vanligtvis mellan 2 och 10 hektar men kan vara upp till 25 hektar. Området ska överensstämma med en av 19 särskilt definierade biotoper.

Reglering: 7 kap. 11 § miljöbalken, förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Varaktighet: Permanent

Beslutande: Skogsstyrelsen, kommun

Tillsynsmyndighet: Skogsstyrelsen, kommun

Nationalstadspark

Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar uppföras och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

En åtgärd som innebär ett tillfälligt intrång eller en tillfällig skada i en nationalstadspark får vidtas, om

1. åtgärden höjer parkens natur- och kulturvärden eller tillgodoser ett annat angeläget allmänt intresse, och
2. parken återställs så att det inte kvarstår mer än ett obetydligt intrång eller en obetydlig skada. Lag (2009:293).

Den 1 januari 1995 inrättades den första och hittills enda nationalstadsparken, kallad Kungliga nationalstadsparken. Den omfattar området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården i framförallt kommunerna Stockholm, Solna och Lidingö.

Reglering: 4 kap 7 § miljöbalken

Beslutande: Regeringen

Varaktighet: Permanent

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse

Natura 2000

Områden som är utpekade enligt EU:s två naturvårdsdirektiv; fågeldirektivet SPA (särskilt skyddsområde) eller art- och habitatdirektivet SCI (område av gemenskapsintresse/särskilt bevarandeområde). Syftet är att säkerställa den långsiktiga överlevnaden av Europas mest värdefulla och hotade arter och naturtyper.

Natura 2000-områden utpekas för de arter och naturtyper som anges i de båda naturvårdsdirektiven och som bedöms som särskilt skyddsvärda i ett EU-perspektiv. I områdena skyddas naturtyper och arter från negativ påverkan genom en särskild tillståndsplikt för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön. Tillståndsplikten gäller även utanför det avgränsade området. I särskilda skyddsområden har medlemsstaterna även ansvar för att vidta de bevarandeåtgärder som behövs, med utgångspunkt i utpekade naturtyper och arters ekologiska behov.

I delar av statistiken ingår endast de områden som har utpekade habitat enligt Art- och habitatdirektivet (SCI-områden), eller har karterats som potentiella skogshabitat i Natura Naturtypskarteringen NNK.

Reglering: 7 kap. 27-29 b §§ miljöbalken, 15-20 a §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Beslutande: Regeringen

Varaktighet: Permanent

Tillsynsmyndighet: Länsstyrelse

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett nyttjanderättsavtal som tecknas mellan markägare och staten, genom Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket eller länsstyrelserna. Även kommuner kan teckna naturvårdsavtal med markägare. Att ingå ett naturvårdsavtal är frivilligt för båda parter. Syftet är att utveckla och bevara naturvärden. Sedan 2015 finns också möjlighet att teckna avtal för områden med höga sociala värden, för att bevara och utveckla skogar med värden som skapas av människans upplevelser av skogen.

Genom att ingå ett naturvårdsavtal avstår fastighetsägaren från viss användning av ett område, till exempel avverkning, samt tolererar att bland annat naturvårdande åtgärder vidtas där. I avtalet beskrivs området och hur naturvärdena bör bevaras och utvecklas, men fastighetsägaren åtar sig inte att utföra åtgärder.

Avtalstiden kan variera från några månader till 50 år. Avtalet görs normalt gällande gentemot en ny ägare genom att det skrivs in i fastighetsregistret.

Det finns olika benämningar på naturvårdsavtal. Ekoparksavtal tecknas mellan Skogsstyrelsen och Sveaskog, utan statlig ersättning. Områdena är minst 1 000 hektar stora och har minst 50 procent naturvårdsareal. På den yta som inte är naturvårdsareal bedrivs skogsbruk med generell eller förstärkt miljöhänsyn.

Vitryggsavtal är ytterligare en form av naturvårdsavtal som har med Skogsstyrelsen. Avtalen avser att bevara och skapa cirka 10 000 hektar lövskog. De ska ge en god livsmiljö åt såväl den vitryggiga hackspetten som andra rödlistade lövskogsarter.

Både ekoparksavtal och vitryggsavtal ska enligt regeringsbeslut M2014/593/Nm *Etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster* räknas till det formella skyddet och inte som frivilliga avsättningar.

Reglering: 7 kap. 3 § andra stycket jordabalken (1970:994), lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (avtalslagen).

Varaktighet: Tidsbestämt enligt avtal

Beslutande: Avtalsparter

Tillsynsmyndighet: Avtalsparter

Inomstatlig överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket

Områden som berörs av den inomstatliga överenskommelsen har skyddats efter överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket. De utpekades 2003 och 2004 inom ramen för regeringsuppdraget om inventering av skyddsvärda statliga skogar.

Enligt tilläggsuppdrag efter inventeringen genomförde Naturvårdsverket ett fördjupat samråd om områdenas bevarande, vilket resulterade i en överenskommelse mellan myndigheterna 2010. Dess innebörd är att de utpekade områden undantas från skogsbruk och avverkning. Samrådsrutiner gäller för sådan avverkning som behövs för områdenas användning som övningsområden.

Områdena saknar formellt skydd enligt miljöbalkens regler men har genom överenskommelsen och regeringsbeslut ett formellt skydd. Parterna är överens om att anläggande av byggnader, vägar, ledningar, vindkraftverk eller annan typ av exploatering inte ska ske inom naturskogarna. Områden erbjuds för bildande av naturreservat om övningsverksamheten upphör. Skyddsformen naturvårdsavtal är inte tillämpbar, eftersom det rör sig om en överenskommelse mellan två statliga parter.

Reglering: Överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Fortifikationsverket

Varaktighet: Permanent

Beslutande: Riksdag, regering

Tillsynsmyndighet: Förvarsinspektören för hälsa och miljö

Naturtyper

De naturtyper som redovisas i statistiken definieras i enlighet med Nationella marktäckedata (NMD), som ligger till grund för klassningen av statistiken. NMD klassificerar marken i sex huvudgrupper, inklusive vatten.

Skog

Skog definieras som trädbeklädda områden med en trädhöjd på över 5 meter och en krontäckning på mer än 10 procent, eller träd som kan nå dessa värden. Definitionen följer *FAO forest definition - Global Forest Resources Assessments 2010 (FRA2010)*, med vissa undantag. Till exempel klassas skog i jordbruksmark och i bebyggda områden som skog, vilket inte överensstämmer med FRA2010. Även fruktodlingar och energiskog räknas som skog, om de uppfyller kriterierna för trädhöjd och krontäckning.

Skogen fördelas på undergrupperna utanför respektive på våtmark, vilka i sin tur fördelas på åtta undergrupper vardera, utifrån dominerande trädslag.

Trädslagen är:

- Tallskog
- Granskog
- Barrblandskog
- Blandskog av tall och gran
- Lövblandad barrskog
- Triviallövskog
- Ädellövskog
- Triviallövskog med ädellövsinslag
- Temporärt ej skog (Öppna och igenväxande hyggen, stormfällda områden eller brandfält)

Öppen våtmark

Öppen mark där vattnet under en stor del av året finns nära under, i eller strax över markytan. Minst 50 procent av vegetationen bör vara hydrofil, dvs fuktighetsälskande, för att man ska kunna kalla ett område för våtmark. Ett undantag är tidvis torrlagda bottenområden i sjöar, hav och vattendrag. De räknas till våtmarkerna trots att de kan sakna vegetation. Definition är från Naturvårdsverkets rapport 3824 (Michael Löfroth, 1991 *Våtmarkerna och deras betydelse*).

Åkermark

Jordbruksmark som används för växtodling eller som hålls i ett sådant tillstånd att den kan användas för växtodling. Marken ska kunna användas utan någon särskild förberedande åtgärd, annat än användande av gängse jordbruksmetoder och jordbruksmaskiner. Marken ska kunna användas för växtodling varje år. Undantag kan göras för ett enskilt år om särskilda omständigheter föreligger. Definition enligt Jordbruksverket SJVFS 2018:40.

Övrig öppen mark

Annan öppen mark som inte är våtmark, åkermark eller exploaterade vegetationsfria ytor. Indelning i undergrupperna:

- Övrig öppen mark utan vegetation
- Övrig öppen mark med vegetation

Exploaterad mark

Artificiella och vegetationsfria ytor som i hög grad är hårdgjorda. Indelning i undergrupperna:

- Exploaterad mark, byggnad
- Exploaterad mark, väg/järnväg
- Exploaterad mark, ej byggnad eller väg/järnväg

Vatten

Delas in i undergrupperna

- Sjöar och vattendrag
- Hav

Låg fjällskog

Kompletterande information i NMD. Trädklädda områden inom fjällnära gräns, med en trädhöjd på 2-5 meter och en krontäckning om minst 10 procent. Markklassen kan innehålla både fjällbjörk- och fjällbarrskog, videbuskar och buskar/träd på hyggen.

Regioner

Den regionala redovisningen av statistiken är i normalfallet per län och/eller hela riket. I enstaka fall redovisas statistiken per kommun. En tabell visar skyddad natur i och omkring SCB:s statistiska tätorter. Statistik över naturtyperna skogsmark samt marint skydd redovisas även på naturgeografiska region. Nedanstående naturgeografiska regioner förekommer i statistiken.

Havsområden

Statistik över marina nationalparker och naturreservat redovisas regioner som baseras på Havs- och vattenmyndighetens (HaV) havsplaneområden, uppdaterade under 2019. En justering av områdena görs särskilt för den här statistiken, genom att dra in gränserna till kusten.

Fjällnära gräns

Gräns för vad som räknas som fjällnära skog. Sammanställd 1993 och 1994 av SLU/Institutionen för skogstaxering och utgående från Skogsstyrelsens förordning (SKSFS 1991:3) om gränserna för fjällnära skog. En uppdatering gjordes 2019.

Naturgeografiska regioner (SUS-regioner)

Den regionindelning som i denna statistik används för uppgifter om skogsmark. Indelning i fem naturgeografiska regioner anpassade till länsgränserna och den fjällnära gränsen. Se karta på nästa sida.

SCB:s statistiska tätorter¹¹

En statistisk tätort är sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare. SCB avgränsar tätorterna geografiskt och beräknar därefter statistik per tätort. Statistiken avseende 2019-12-31 baseras på statistiska tätorter med referensår 2018.

¹¹ www.scb.se/mi0810

Karta 15. SUS-regioner – regionindelning vid redovisning av skogsmark**Regioner**

- 1. Fjällnära region
- 2. Nordboreal region
- 3. Sydboreal region
- 4. Boreonemoral region
- 5. Nemoral region

1. **Fjällnära region:** Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Dalarnas län ovan den fjällnära gränsen.
2. **Nordboreal region:** Norrbottens och Västerbottens län nedan den fjällnära gränsen.
3. **Sydboreal region:** Jämtlands, Västernorrlands, Dalarnas, Gävleborgs och Värmlands län nedan den fjällnära gränsen.
4. **Boreonemoral region:** Örebro, Västmanlands, Uppsala, Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Gotlands, Västra Götalands, Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län.
5. **Nemoral region:** Hallands, Blekinge och Skåne län.

Indelningen gjordes i *Skogsvårdsorganisationens Utvärdering av Skogspolitiken (SUS) 2001*.

Information om statistikens framställning

Indata

Följande koordinatsatta register har använts vid produktion av statistiken:

Namn eller beskrivning av register	Referensdatum eller datum för uttag	Registeransvarig
Naturvårdsregistret (NVR) i databasen VIC-Natur	uttag i februari 2020	Naturvårdsverket
Sveriges Natura 2000-områden	uttag i februari 2020	Naturvårdsverket
Naturvårdsavtal tecknade av Naturvårdsverket	uttag i januari 2020	Naturvårdsverket
Naturvårdsavtal tecknade av skogsstyrelsen	uttag i februari 2020	Skogsstyrelsen
Naturvårdsavtal med beteckning Vitrygg	uttag i december 2019	Skogsstyrelsen
Naturvårdsavtal med beteckning Sveaskogs_Naturvardsskogar_Ekoparker	uttag i januari 2020	Skogsstyrelsen
Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar, SNUS, ägda av Fortifikationsverket	uttag i december 2018	Naturvårdsverket
Markägarkartan	2019	Naturvårdsverket
Ängs- och betesmarksinventeringen (TUVA)	uttag i februari 2020	Jordbruksverket
Nationella marktäckedata (NMD)	uttag i mars 2020	Naturvårdsverket
Gränser för kommuner och län, baserade på Lantmäteriets fastighetskarta	uttag i januari 2020	Lantmäteriet och SCB
Vattenkarta, baserad på Lantmäteriets hydrografidata	januari 2019	Lantmäteriet och SCB
Registret över totalbefolkningen (RTB) samkört med adresser i Lantmäteriets fastighetsregister	2019-12-31	SCB
SCB:s statistiska tätorter	2018-12-31	SCB
Havsplaneområden	2019-03-14	Havs- och vattenmyndigheten (HaV)

Sekundärstatistik hämtas från andra källor. Det gäller uppgifter om fridlysta växter och djur, skyddade älvar, kulturresevat, kostnader, brottsmisstankar, internationella data och delar av statistiken om skogsmark.

Naturvårdsregistret (NVR)

Uppgifter om skyddad natur i Sverige är till stora delar hämtade från Naturvårdsverkets centrala register över skyddade områden, Naturvårdsregistret (NVR), i databasen VIC-Natur. Det registeruttag som ligger till grund för statistiken med referensdatum 2019-12-31 gjordes i februari 2020. Det omfattar områden som har beslutats och vunnit laga kraft senast den 31 december 2019.

Enligt 33 § områdesskyddsförordningen ska länsstyrelsen föra ett register över beslut i naturvårdsärenden och andra förhållanden på naturvårdens område. Naturvårdsverket ska föra ett sammanfattande nationellt register. Med stöd av denna paragraf har Naturvårdsverket meddelat föreskrifter (NFS 2009:5) om registrering av beslut enligt 7 kap. miljöbalken.

Inom ramen för IT-systemet VIC-Natur har Naturvårdsverket och länsstyrelserna ett gemensamt register med både administrativa data och områdesgränser i form av geodata. I kartdatabasen finns både geodata som genereras via naturvårdsarbetet och digitala kartor från Lantmäteriet. Tillsammans underhåller myndigheterna systemet. NVR ersätter det tidigare registret och den s.k. NAVO-databasen, där digitala gränser förts av Lantmäteriet (Metria).

Nationella marktäckedata (NMD)¹²

Nationella marktäckedata (NMD) är en ny kartering av Sverige, med syfte att tillhandahålla grundläggande information om hela landskapet och hur det förändras. Data har tagits fram under ledning av Naturvårdsverket, i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten, SCB, Skogsstyrelsen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, samt SLU.

Data består av en baskartering i 25 tematiska klasser, fördelade på tre hierarkiska nivåer. Karteringen är i rasterformat med 10 meters upplösning och en minsta karteringsenhet på ned till 0,01 hektar. Det finns även en generaliserad version. Utöver baskarteringen finns tilläggsskikt med kompletterande information om objekthöjd, objekttäckning, skoglig produktivitet, markanvändning och låg fjällskog.

Karteringen genomfördes under 2017-2019. Delar av kompletterande kartunderlag har referensår 2015. Till Skyddad natur med referensdatum 2019-12-31 har den första versionen av NMD använts, vilken publicerades i mars 2019. Enligt plan ska NMD uppdateras regelbundet.

Land- och vattenarealer för kommuner och län

Geodata och statistik produceras och publiceras av SCB, med Lantmäteriets fastighetskarta och geodata för hydrografi som grund.¹³

Registret över totalbefolkning (RTB), kopplat till adresser

RTB innehåller uppgifter som är av grundläggande betydelse för information om Sveriges befolkning. Systemet omfattar register som är grunden för den officiella befolkningsstatistiken och som tillhandahåller basuppgifter för stora delar av SCB:s verksamhet. Uppgifterna i RTB har av SCB kopplats till belägenhetsadresser i Lantmäteriets fastighetsregister.

Skyddad skogsmark

Indata för avsnittet om skyddad skogsmark är:

- Nationalparker, Naturreservat och Skogligt biotopskyddsområde (gällande, ursprungligt gällandedatum t.o.m. 2019-12-31) från VIC Natur 2020-02-28
- Natura 2000 SCI-områden med utpekade skogshabitat från VIC Natur 2020-02-28
- Naturreservat (beslutat och överklagat, ursprungligt beslutsdatum t.o.m. 2019-12-31) från VIC Natur 2020-03-03
- Skogligt biotopskyddsområde (beslutsdatum t.o.m. 2019-12-31, lagakraftvunnet datum fr.o.m. 2020-01-01 samt områden som saknar lagakraftvunnet datum) från Skogsstyrelsen 2020-02-11
- Naturvårdsverkets naturvårdsavtal (avtalsdatum start t.o.m. 2019-12-31) från VIC Natur 2020-01-09
- Skogsstyrelsens naturvårdsavtal (avtalsdatum t.o.m. 2019-12-31) från Skogsdataportalen 2020-02-27
- NO/NS bestånd inom Sveaskogs ekoparker från Skogsstyrelsen 2020-02-04
- Polygoner för områden som omfattas av de särskilda vitryggsavtal som tidigare benämnts Bergviks vitryggsavtal från Skogsstyrelsen 2020-02-03
- Skyddsvärda statliga skogar och urskogsartade skogar, SNUS ägda av Fortifikationsverket uttag i VIC-Natur 21 december 2018
- Områden på Fastighetsverkets mark efter samråd 1 april 2010

¹² <https://www.naturvardsverket.se/Sa-mar-miljon/Kartor/Nationella-Marktaeckedata-NMD/>

¹³ www.scb.se/mi0802

- Markersättningar från FIDOS: NV-fastigheter med statusen "Ägd" från 2020-01-09, intrång från 2020-01-09 och bidrag från 2020-01-09 (avtals- resp. beslutsdatum t.o.m. 2019-12-31)
- Områden som saknar föreskrifter mot skogsbruk, VIC Natur 2020-01-13. Skiktet finns endast för de områden där det finns reservatsbeslut.
- Natura Naturtypskartering NNK 2019-12-06
- Län från SCB 2020
- Fjällnära gräns från Skogsdataportalen 2020-02-05
- Nationella Marktäckedata bas ogeneraliserad från VIC Natur 2020-03-31
- Nationella Marktäckedata produktivitetskikt ogeneraliserad från VIC Natur 2020-03-31
- Markägarkartan 2019 från VIC Natur 2020-03-20

Referensdatum

Statistiken redovisar genomgående skyddad natur som vid datumet 2019-12-31 hade status laga kraft/gällande. Ett beslut om biotopskyddsområde eller naturreservat gäller omedelbart även om det överklagas. Beslutet vinner dock laga kraft först tre veckor efter att det delgivits berörda sakägare, förutsatt att beslutet inte överklagas. Det medför att det vid statistikens referensdatum kan finnas områden som är beslutade men som inte vunnit laga kraft, eftersom delgivning pågår eller enskilda beslut är överklagade.

I avsnittet om skyddad skog redovisas även naturreservat och biotopskyddsområden som endast var beslutade vid referensdatum, men ej hade vunnit laga kraft. Det görs för att få en samstämmighet med statistikprodukten MI0605 Formellt skyddad skogsmark, frivilliga avsättningar, hänsynsytor samt improduktiv skogsmark.

Bearbetningar

Land- och vattenarealer

De skyddade områdenas totalarealer innehåller både land- och vatten. Vattenarealerna består av såväl sötvatten som hav. De skyddade områdenas fördelning i land- och vattenarealer beräknas med hjälp av vattenkartan i Lantmäteriets digitala fastighetskarta. Den har en noggrannhet som motsvarar kartsalan 1:10 000.

Några Natura 2000 SCI-objekt som enligt beslut endast består av vatten, delas inte mot fastighetskartans vattenskikt för beräkning av land- och vattenarealer. Istället klassas hela deras yta som vattenareal. Det gäller följande SCI-objekt:

Namn	SITECODE
Byskeälven	SE0820432
Byskeälven	SE0810437
Görjeån	SE0820728
Laisälven	SE0820737
Piteälven	SE0820434
Råneälven	SE0820431
Torne och Kalix älvsystem	SE0820430
Vindelälven	SE0810435
Åbyälven	SE0820433
Åbyälven	SE0810438
Lögdeälven	SE0810433
Öreälven	SE0810434

Skyddad natur per kommun

Skyddad natur per kommun beräknas för skyddstyperna nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och biotopskyddsområden (skogliga och övriga), samt för en sammanslagning av dessa skyddstyper. Vattenskyddsområden per kommun redovisas i en egen tabell, samt på karta.

Arealuppgifter har beräknats av SCB i GIS-miljö. De skyddade arealerna på läns- och kommunnivå har fördelats med hjälp av digitala gränser med en noggrannhet som motsvarar skala 1:10 000.

När ett skyddat område sträcker sig över kommungräns redovisas det som ett område i varje kommun. Detsamma görs för redovisning av nationalparker och vattenskyddsområden som sträcker sig över länsgräns. Övriga områden delas inte mot länsgräns, utan antalet förs till det län där den största delen av området finns.

Om någon del av området är mindre än 10 hektar per kommun och utgör mindre än 50 procent av hela områdets area, är det inte medtaget i antalsuppgiften för den aktuella kommunen. Undantag görs för de områden vars totala areal är mindre än 10 hektar. Då redovisas de olika delarna per kommun, om inte delytan understiger 0,005 hektar.

Skyddad skogsmark

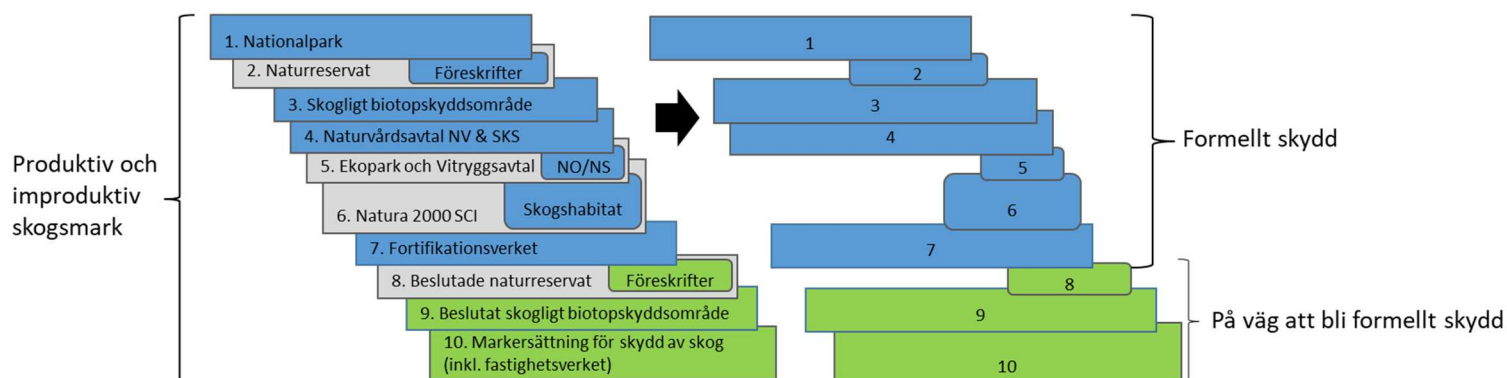
För naturreservat har endast de delar som har föreskrifter mot skogsbruk räknats som skyddade. Naturvårdsavtal som avser Sveaskogs ekoparker och områden inom åtgärdsprogram för vitryggig hackspett, så kallade vitryggsavtal, inkluderar enbart arealerna inom naturvårdsmål där skogen lämnas orörd eller naturvårdsmål med naturvårdande skötsel (NO respektive NS). Två ekoparker, Rasilången och Öjesjöbrännan, har felaktigt ingått i Skogsstyrelsens naturvårdsavtal. I denna sammanställning har dessa ekoparker tagits bort ur Skogsstyrelsens naturvårdsavtal. NO- och NS-områden inom dem ingår i sammanställningen och räknas till ekoparker.

Inom Natura 2000-områden (SCI) med utpekade skogshabitat inkluderas endast de delar som karterats som potentiella skogshabitat i Natura Naturtypskartan (NNK). Då områden som saknar föreskrifter mot skogsbruk endast finns för de områden där det finns reservatsbeslut, har det gjorts en manuell justering av Markersättning för skydd av skog (inklusive Fastighetsverket). Bidragsavtalet med Dnr 524-2913-73 tagits bort ur sammanställningen samt en rättelse av arealer produktiv skogsmark och skogsmark har gjorts i tabeller av intrångsavtal inom reservatet Nynäs (NVRID: 2001921).

Nationella Marktäckedata bas ogeneraliserad har använts för att ta fram total mängd produktiv skog och skogsmark totalt.

De olika skyddstyperna har lagts samman enligt prioritetsordningen i skissen nedan, så att överlappande ytor exkluderas och dubbelräkning av arealer inte görs.

Figur 5. Exkludering av överlappande arealer skogsmark

Information om statistikens kvalitet

Mer information om statistiken och dess kvalitet ges i en särskild kvalitetsdeklaration på SCB:s webbplats, www.scb.se/MI0603.

Naturvårdsregistret (NVR)

Uppgifterna i naturvårdsregistret uppdateras och förbättras kontinuerligt. Områden revideras på grund av förändringar i den geometriska utbredningen av skyddade objekt, exempelvis när en utvidgning eller ny inmätning görs. Under 2010-talet har det genomförts insatser för att förbättra registrets kvalitet i geodata. I flera fall har det inneburit en förändring av objektens ytor. Andra förändringar som kan göras är att felklassade objekt korrigeras.

Områden som sträcker sig över läns- eller kommungräns redovisas ofta som ett område i vardera kommunen med olika objektidentitet.

I statistiken till och med 2006 användes de manuella arealerna från VIC-Natur, som länsstyrelserna själva angav. I 2007-2010 års statistik användes de arealer som genererades automatiskt i VIC-Natur, då de ansågs vara av högre kvalitet. Från och med 2011 års statistik används land- och vattenarealer som beräknas av SCB i samband med att statistiken tas fram. Geodata från VIC-Natur och över administrativa indelningar används i beräkningen.

Statistiken avser normalt hela skyddsobjekten, oberoende av om strikt skydd gäller eller ej. Inom ett flertal skyddade områden ingår vattenytor som inte har något egentligt skydd, men som har medtagits av arronderingsskäl. Skog både med och utan föreskrifter mot skogsbruk ingår, om inte annat anges. I Natura 2000-arealen ingår både ytor med utpekade habitat och ytor som saknar habitat, om inte annat anges.

Registret är levande, genom att det kontinuerligt förändras. Det gäller även redan registrerade objekt. Uttag vid olika tidpunkter kan därmed generera olika resultat, även om referenstidpunkten för objektens besluts- eller gällandedatum är desamma. Uttag görs vid ungefär samma tidpunkt inför varje års statistikproduktion. Jämförelser mot senare uttag från registret görs i regel inte. Men SCB genomför en kontroll av indata, för att säkerställa att inga större fel förekommer.

Navet

Skogsstyrelsens interna ärendehanteringssystem, som innehåller samtliga av skogsstyrelsen beslutade biotopskyddsområden och tecknade naturvårdsavtal. Enligt Skogsstyrelsens dokumentation håller databasen en god kvalitet. Registret är levande, genom att det kontinuerligt förändras. Det gäller även redan registrerade objekt. Uttag vid olika tidpunkter kan därmed generera olika resultat, även om referenstidpunkten för objektens besluts- eller gällandedatum är desamma. Jämförelser mot senare uttag från registret görs i regel inte. SCB genomför en kontroll av indata, för att säkerställa att inga större fel förekommer.

Nationella marktäckedata (NMD)

Karteringen i NMD baseras på en kombination av satellitdata och information från laserscanning av Sverige. I mindre utsträckning tar den även stöd av befintliga kartunderlag. Den ogeneraliserade produkten har en minsta redovisningsenhet på 1 pixel (0,01 ha), med undantag för vatten som baseras på Lantmäteriets data och åkermark som till största delen baseras på LPIS data från Jordbruksverket.

Aktualiteten för data i NMD beror på de underliggande datakällorna. Ingående klasser, förväntad noggrannhet och karteringsmetodik framgår av NMD:s produktbeskrivning¹⁴.

Definition av skogsmark

Karteringsmetoden för det som i NMD benämns som skogsmark har anpassats till definitioner i Skogsvårdslagen, där höjd mer än 5 meter och krontäckning mer än 10 procent definieras. Generaliseringen av data har anpassats för att i möjligaste mån skapa en avgränsning av skogsmark, en så kallad skogsmask, som är jämförbar med de regler som används i Riksskogstaxeringen (RT). NMD har utvärderats mot fältinventerade punkter i RT och jämförts med skattade arealuppgifter för skog därifrån.

Överensstämmelsen mellan klassningen av skog i NMD och fältinventerade punkter i RT bedöms vara mycket bra. Jämförelser av den skattade skogsmarksarealen i RT och motsvarande areal i NMD stämmer bra på nationell nivå, men det finns variationer på länsnivå. När den skattade arealen av skogsmark i RT jämförs med NMD:s areal av skogsmark så har NMD nationellt sett 4 procent mindre skogsmark än RT. Jämförs tilläggsinformation för produktivitet, ogeneraliserad version, så har NMD nationellt sätt 2 procent mindre produktiv skogsmark än RT. Det finns större avvikelse på länsnivå.

Det tidigare underlaget för beräkning av naturtyper var *Naturtypskartering av skyddade områden i Sverige (KNAS)*. KNAS hade en avgränsning av skogsmark som var baserad på Lantmäteriets terrängkarta från 2000-2006. Även övriga naturtypsklasser i KNAS baserades på material och metoder med delvis annan definition.

Referensdatum i långa tidsserier

Från och med 2015 års statistik används gällandedatum (laga kraft) som grund till statistiken över nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden i avsnittet *Skyddad natur - historik*. Tidigare statistik utgår från beslutsdatum. Beslutsdatum används fortfarande för Natura 2000, eftersom den skyddsformen saknar gällandedatum.

Diagrammen i avsnittet visar vilka marktyper som har skyddats sedan ett visst årtal, utifrån ursprungligt gällandedatum. Utökningar av områden som bildades innan 2000 ingår inte. För områden bildade år 2000 eller senare visas utökningar på ursprungligt gällandedatum, även om utvidgning har gjorts senare. För flera naturreservat har det fattats beslut om att ändra den geografiska utbredningen, vanligtvis i form av en utökning.

I statistiken redovisas den nuvarande utbredningen från och med det år området blev gällande, även om det ursprungliga beslutet inte omfattade hela nuvarande ytan. Exempelvis hamnar den stora ökningen av Natura 2000-området Båseträsk på ursprungligt gällandedatum 1998, trots att utvidgningen gjordes under 2015.

Helt nya objekt kan ibland ersätta objekt på samma plats. Det leder till att arealer som tidigare har redovisats för ett visst år försvinner från detta årtal och istället blir synliga det årtal som det nya objektet bildats. Exempelvis så ersätter det stora marina Natura 2000-objektet *Hoburgs bank och Midsjöbankarna* (beslutat 2016) de tidigare Natura 2000-objekten *Hoburgs bank* (beslutat 2002) och *Norra Midsjöbanken* (beslutat 2008).

I de specifika fall då naturreservat har upphävts (kräver synnerliga skäl enligt miljöbalken) har de normalt ersatts av ett annat skyddat område, till exempel genom att området ingår i ett nytt naturreservat eller i en nationalpark. I statistiken saknas därmed skyddade arealer som har varit skyddade, men inte är det

¹⁴ http://gpt.vic-metria.nu/data/land/NMD/NMD_Produktbeskrivning_NMD2018Basskikt_v1_0.pdf

idag. Det förekommer också att den skyddade arealen saknas för några år och redovisas först från och med när beslutet om det nya området togs.

Internationella jämförelser

Det är svårt att göra jämförelser mellan olika länders statistik om skyddade områden. Detta beror bland annat på att lagstiftningen delvis skiljer sig mellan länderna, att den institutionella strukturen är olika och att det finns en variation i uttolkning av begrepp och anvisningar. Statistiken ger därför inte en fullständig bild av skyddets faktiska kvalitet och omfattning.

I Sverige omfattar Natura 2000-nätverket ofta strikt skyddade områden. Det beror på att en betydande del av dessa områden utgörs av känsliga naturskogar och odikade våtmarker som behöver ett strikt skydd, med till exempel förbud mot skogsbruk. I länder där områdesarealerna domineras av kulturlandskap har ett mindre strikt skydd bedömts vara tillräckligt för att bevara områdenas värden. Därför kan statistiken omfatta skydd med olika former av restriktioner.

World Database on Protected Areas (WDPA) innehåller data om världens skyddade områden. Ansvar för databasen ligger sedan 1981 hos FN:s miljöprogram, United Nations Environment Programme - World Conservation Monitoring Centre (UNEP-WCMC), med hjälp av Internationella Naturvårdsunionen (IUCN). I databasen finns statistik över alla områden, skyddade enligt lag i respektive land.

Kartverket www.protectedplanet.net ger mer specifik information om skyddade områden i världen.

Förändringar jämfört med föregående års statistik

Till och med statistik med referensdatum 2018-12-31 ingick följande skydd i skyddet av marin miljö:

- a) Utpekade nationalparker och naturreservat i marin miljö
- b) Natura 2000 med utpekade marina habitat med kod 1100-1650.

Från och med referensdatum 2019-12-31 används en ny definition, där dessa skydd ingår:

1. Nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden och övriga biotopskyddsområden i marin miljö, med syften och föreskrifter kopplade till den marina miljön.
2. Natura 2000-områden med utpekade marina habitat 1110-1180, 1610-1630, 1650 och 8330.

Ändringen innebär att definitionen utökas med biotopskyddsområden i marin miljö, samt habitat 8330 (havsgrottor helt eller delvis under vattenytan) inom Natura 2000-nätverket. Samtidigt tas dessa habitatstyper bort från statistiken: 1210, 1220, 1230, 1310, 1630 och 1640. Alla ändringar har gjorts i samarbete med Havs- och vattenmyndigheten. Förändringen innebär inte någon större påverkan på statistiken, eftersom det endast berör mindre eller överlappande.

I 2019 års statistik ingår fyra helt nya naturreservat i marin miljö. Dessutom har flera äldre naturreservat tillkommit i statistiken, eftersom de först nu har blivit utpekade för att ingå i statistiken över skyddad marin miljö.

Bra att veta

Information hos andra myndigheter

Naturvårdsverket

Mer information om Skyddad natur finns på Naturvårdsverkets webbplats.

Kartverktyget Skyddad Natur

Naturvårdsverkets webbkarta Skyddad natur är ett verktyg för att hitta skyddade områden i en viss kommun eller län, statistik för enskilda objekt med specifika syften, beslutsmyndigheter eller årtal för bildande. Informationen kommer från det nationella naturvårdsregistret och databasen över Sveriges Natura 2000-områden, samma källor som ligger till grund för statistiken över Skyddad natur.

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen publicerar officiell statistik om de biotopskyddsområden och naturvårdsavtal som myndigheten tecknar med skogsägare.

Flera faktorer leder till en skillnad mellan Skogsstyrelsens och SCB:s statistik:

- SCB:s statistik utgår från gällandedatum (laga kraft) för objekten. Skogsstyrelsen använder beslutsdatum och inkluderar därmed fler objekt och arealer än SCB, trots att samma referensdatum används (2019-12-31).
- SCB:s statistik inkluderar så kallade vitryggs- och ekoparksavtal, samt naturvårdsavtal tecknade med kommuner och länsstyrelser. Det ingår inte i Skogsstyrelsens statistik.
- Beräkning av arealer görs med olika metoder. Skogsstyrelsen baserar sin arealuppgift på information i register, medan SCB gör egen areaberäkning med hjälp av geodata.
- SCB räknar även bort överlappande arealer. Det gör inte Skogsstyrelsen.

Orsak till skillnad i statistik över biotopskydd och naturvårdsavtal

Typ av orsak	SCB	Skogsstyrelsen
Tidpunkt	Gällande/Laga kraft	Beslutsdatum
Beräkning av arealer	Geodata	Arealer i register
Överlappsanalys	Ja	Nej
Ingår ekoparker och vitryggsavtal	Ja	Nej
Ingår avtal med kommuner och länsstyrelser	Ja	Nej

Havs- och vattenmyndigheten (HaV)

HaV:s uppgift avseende skyddad natur är att vara vägledande, stödjande och pådrivande i länsstyrelsens och kommunens arbete med akvatiskt områdesskydd.

Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet arbetar med samordning och samverkan kring Sveriges kulturresevat.

Teckenförklaring för tabeller

–	Noll eller mindre än 0,005
0	Mindre än 0,5
0,0	Mindre än 0,05
..	Uppgift inte tillgänglig eller för osäker för att anges
.	Uppgift kan inte förekomma
*	Preliminär uppgift

Tidsserier

Tidsserier över utvecklingen av skyddade områden inom kommun, län och riket finns i SCB:s statistikdatabas. Den nås via produktsidan www.scb.se/MI0603

Tips vid användning av statistiken

Begrepp inom statistiken över skyddad natur kan ibland skilja sig åt, beroende på i vilket sammanhang och med vilket syfte som uppgifterna har tagits fram. Därför är det viktigt att förstå och vara uppmärksam på vilka definitioner och i vilka sammanhang som statistiken förekommer. Dessa begrepp är viktiga att känna till i användningen av statistiken:

Relationer mellan begrepp i statistiken

Naturreservat med <u>gällande/laga-kraft-vunnet</u> beslut	Arealer för markersättningar/marklösen för <u>bildande</u> av naturreservat
Arealer <u>med</u> föreskrifter mot skogsbruk	Areal <u>utan</u> föreskrifter mot skogsbruk
Skyddad skogsmark <u>totalt</u>	Skyddad <u>produktiv</u> skogsmark
Skyddad natur <u>ovan</u> gränsen för fjäll-nära skog	Skyddad natur <u>nedanför</u> gränsen för fjäll-nära skog
Skydd av havsarealer, <u>utan</u> utpekade habitat	Skydd av marina miljöer, <u>med</u> utpekade habitat
Överlapp mellan skyddstyper, till exempel att Natura 2000 ofta överlappar arealer med nationalparker eller naturreservat	

In English

Summary

Statistics Sweden produces yearly statistics on protected nature in collaboration with the Swedish Environmental Protection Agency. A protected area refers to a geographically defined area that is permanently designated, regulated and administered to achieve specific aims and conservation goals. In Sweden, “protected area” is a collective term for protection under Chapter 7 in the Environmental Code and according to many of the nature conservation agreements under the Land Code.

The statistics contain information on protected nature in accordance with the Environmental Code, and on protected rivers, the National City Park, Natura 2000, protected species, nature conservation agreements under the Land Code, intra-governmental agreements, and forest land covered by land replacement.

Protected nature 31 December 2019

Formally protected areas account for 15 percent of Sweden’s total land area and inland waters. Almost all of the protected areas, 97 percent, are permanently protected under the Environmental Code. Permanent protection covers national parks, nature reserves, nature conservation areas, habitat protection areas, the National City Park, and Natura 2000. Formal protection applies to 12 percent of Sweden’s marine areas, virtually all with permanent protection under the Environmental Code.

The time-limited protection consists of nature conservation agreements between landowners and government agencies. Taken together with the Swedish Environmental Protection Agency’s agreements with the Swedish Fortifications Agency, this amounts to 0.5 percent of Sweden’s total land area and inland waters.

Overview of protected area, 31 December 2019

Type of protection	Number of areas	Land area and inland waters		Marine water	
		Area in hectares	Share	Area in hectares	Share
National parks	30	697 257	1.6%	45 981	0.6%
Nature reserves	5 111	4 286 351	9.6%	563 920	6.9%
Nature conservation areas	89	122 122	0.3%	26 344	0.3%
Habitat protection areas in forest land	8 332	30 940	0.1%	3	0.0%
Habitat protection areas, other	118	290	0.0%	46	0.0%
National City Park	1	1 820	0.0%	794	0.0%
Natura 2000	4 539	5 790 922	12.9%	2 003 646	24.6%
Total permanent protection, without overlap	18 220	6 498 101	14.5%	2 227 547	11.9%
Nature conservation agreements	18 194	171 193	0.4%	21	0.0%
Swedish Fortifications Agency	56	32 229	0.1%	56	0.0%
All instruments, without overlap		6 678 589	14.9%	2 227 621	11.9%

In 2019, permanent formal protected areas increased by almost 35 000 hectares, mainly in the form of new nature reserves. Forest land and low mountain forests account for 56 percent of the new areas. Open wetlands accounted for 21 percent and marine water accounted for 12 percent.

One of the targets in the global 2030 Agenda pertains to the protection of areas in marine environments. Under the global target, at least 10 percent of coastal and marine areas are to be conserved by 2020. Statistics for 2019 show that 14 percent of Sweden's total marine area, including the exclusive economic zone, consists of protected marine environments. The protection covers 11 percent of Sweden's marine area in Swedish territory. Sweden thereby more than meets the global target.

The proportion of protected marine area varies in different parts of Sweden. In the Skagerrak and Kattegat, 32 percent of the marine area is protected, in the Baltic Sea 16 percent is protected, while in the Gulf of Bothnia the corresponding figure is 5 percent. Skåne County is the county with the highest proportion of protected marine area, 42 percent. The exclusive economic zone is not included in the calculations by county.

Protection of marine environments, by marine area, 31 December 2019

Regional marine area	Area, protected marine area, in hectares	Proportion of total marine area
Skagerrak and Kattegat	438 400	32%
Baltic Sea	1 445 000	16%
Gulf of Bothnia	269 600	5%
Total	2 153 000	14%

Hectares are rounded to the nearest 100. This means quantities cannot be summed up to a total.

Statistics Sweden's statistics on protection of marine environments includes:

1. national parks, nature reserves, nature conservation areas and other habitat protection areas in marine environment, with aims and regulations linked to the marine environment.
2. Natura 2000 areas with designated marine habitats 1110-1180, 1610-1630, 1650 and 8330.

List of terms

art- och habitatdirektivet	habitat directive
biotopskyddsområde i skog	habitat protection area in forest land
biotopskyddsområde på övrig mark	habitat protection area on other land
djur- och växtskyddsområde	wildlife sanctuary
exploaterad mark	artificial surfaces
Fortifikationsverket	Swedish Fortifications Agency
fridlyst	protected (by law)
fågeldirektivet	bird directive
föreskrifter mot skogsbruk	regulations against forestry
gällande/laga-kraft	valid by law
hav	marine water
Havs- och vattenmyndigheten (HaV)	Swedish Agency for Marine and Water Management
havsområden	marine regions
improduktiv skog/impediment	non-productive forest land
inomstatlig överenskommelse	agreement between government agencies
instrument för skydd	protection tool /type of protection
Jordabalken	Land Code
kulturresevat	cultural reserve
Lantmäteriet	Lantmäteriet, the Swedish mapping and cadastral agency
låg fjällskog	mountain low forest
länsstyrelsen	County Administrative Board
markersättning	land compensation
Miljöbalken	Environmental Code
miljöskyddslagen	Environmental Protection Act
nationalpark	national park
nationalstadspark	national city park
Nationella marktäckedata (NMD)	Swedish data on land cover mapping
Natura 2000-område	Natura 2000 site
naturgeografiska regioner (SUS)	Swedish geographical regions
naturminne	natural monument
naturresevat	nature reserve
naturresurslagen	Act on the Management of Natural Resources
naturvårdsavtal	nature conservation agreement
naturvårdslagen	Nature Conservation Act
naturvårdsområde	nature conservation area

Naturvårdsregistret (NVR)	Swedish register on areas protected by the Environmental Code
Naturvårdsverket	Swedish Environmental Protection Agency
nedan fjällnära gräns	below the mountain border
ovan fjällnära gräns	above the mountain border
permanent formellt skydd	permanent formal protection
Registret över totalbefolkningen (RTB)	Swedish register on total population
Riksantikvarieämbetet	Swedish National Heritage Board
Riksskogstaxeringen	Swedish National Forest Inventory
sjöar och vattendrag	inland waters
skogsmark	forest land
Skogsstyrelsen	Swedish Forest Agency
skyddad produktiv skogsmark	protected productive forest land
skyddade älvar	protected rivers
skyddstyp	type of protection
SCB:s statistiska tätorter	localities/urban areas according to Statistics Sweden
Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)	Swedish University of Agricultural Sciences
tidsbestämt formellt skydd	time-limited formal protection
tillgänglighet	accessibility
vattenkraftsutbyggnad	exploitation of hydroelectric power
vattenskyddsområde	water protection area
åkermark	arable land
öppen våtmark	open wetlands
övrig öppen mark	other open land